

UNIVERSAL JOURNAL OF HISTORY AND CULTURE

VOLUME 6 ISSUE 2

ISSN 2667-8179

UJHC

<https://dergipark.org.tr/en/pub/ujhc>

VOLUME 6 ISSUE 2
ISSN 2667-8179

October 2024
<https://dergipark.org.tr/ujhc>

UNIVERSAL JOURNAL OF HISTORY AND CULTURE

Editor in Chief

Dr. Handan Akyigit
Department of Sociolgy
Sakarya University, Türkiye
hakyigit@sakarya.edu.tr

Assistant Editor

Dr. Engin Durukan Abdulhakimoğulları
Gendarmerie and Coast Guard Academy, Türkiye
en.durukan.a@gmail.com

Pre-check Editor

Banu Demirbaş
Department of Sociolgy
Samsun University, Türkiye
banu.demirbas@samsun.edu.tr

Managing Editor

Dr. Hatice Turut
Department of Geography
Sakarya University, Türkiye
haticeturut@sakarya.edu.tr

Editorial Board

Dr. Sergiu Baltatescu
University of Oradea, Romania
Wos ID: A-3535-2009 ORCID: 0000-0003-3610-3004

Dr. Suat Kolukırık
Akdeniz University, Türkiye
Wos ID: I-5999-2017 ORCID: 0000-0003-0399-666X

Dr. Orkhan Valiyev
Khazar University, Azerbaijan
Wos ID: GQY-4623-2022 ORCID: 0000-0002-6125-9062

Dr. Galina M. Yemelianova
SOAS University of London, United Kingdom
Wos ID: GJR-6206-2022 ORCID: 0000-0002-1381-093X

Dr. Taner Atmaca
Duzce University, Türkiye
Wos ID: GSN-5369-2022 ORCID: 0000-0001-9157-3100

Dr. Matias Zarlenga
University of Tres de Febrero, Argentina
Wos ID: P-9461-2017 ORCID: 0000-0002-7709-7432

Dr. Daniel Flaut
"Ovidius" University of Constanta, Romania
Wos ID: ABB-5497-2020 ORCID: 0000-0001-5866-2689

Dr. Ghadir Golkarian
Near East University, TRNC
Wos ID: T-3725-2019 ORCID: 0000-0003-3801-7089

Dr. Gabriela Alina Anghel
Valahia University of Targoviste, Romania
Wos ID: CBM-2366-2022 ORCID: 0000-0003-4571-1378

Dr. Cristina Tonghini
Ca' Foscari University of Venice, Italy
Wos ID: GZM-6959-2022 ORCID: 0000-0002-9037-5548

Sociology Section Editors

Dr. Mustafa Kemal Şan
Sakarya University, Türkiye
Responsible area is Sociology

Dr. Mahmut Kaya
Harran University, Türkiye
Responsible area is Sociology

History Section Editors

Dr. Ömer Erden
Ordu University, Türkiye
Responsible area is History

Dr. Firdes Temizgüney
Atatürk University, Türkiye
Responsible area is History

Turkish Language and Literature Section Editors

Dr. Bahtiyar Bahşi
İnönü University, Türkiye
Responsible area is Turkish Language and Literature

Dr. Gülhan Atnur
Atatürk University, Türkiye
Responsible area is Turkish Language and Literature

International Relations Section Editors

Dr. İ. Aytaç Kadioğlu
Sakarya University, Türkiye
Responsible area is Turkish Language and Literature

Dr. Abdurrahim Sarıdağ
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Türkiye
Responsible area is Turkish Language and Literature

Psychology Section Editors

Dr. Elif Yöyen
Sakarya University, Türkiye
Responsible area is Psychology

Ethics Editor

Dr. Adem Bölükbaşı
Bandırma Onyedli Eylül University, Türkiye
abolukbasi@banu.edu.tr

English Spelling and Language Editors

Lecturer Tolga Aktürk
School of Foreign Languages
Yıldız Technical University, Türkiye
takturk@yildiz.edu.tr

Salich Tzampaz
Department of Sociology
Sakarya University, Türkiye
scanbaz97@gmail.com

Turkish Spelling and Language Editor

Dr. Orhan Kaplan
Department of Turkish Language and Literature
Sakarya University, Türkiye
okaplan@sakarya.edu.tr

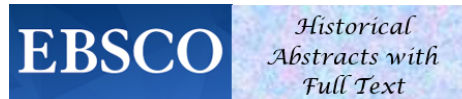

Indexing

Archive Repository

Contents

Research Article

- 1 Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosu
North Macedonian Turkish Theater as a Culture Peer Tool
Selçuk Kürşad Koca, Büşra Yılmaz 105-119
- 2 The Interrelation Between Culturally Learned Helplessness and Economic Underdevelopment
Ferhat Öztutuş, Yunus Eroğlu 120-140
- 3 The Paradigm of Creative Class in a Global Milieu
Iryna Skavronska 141-167
- 4 Antik Yunan'dan Viyana Kongresi'ne Avrupa Diplomasi Tarihinde Elçiler
Envoys in the History of European Diplomacy from Ancient Greece to the Congress of Vienna
Mehlika Özlem Ultan Sönmez 168-194
- 5 I Kings 12:1-24 and The Challenge of Religion and Ethnicity in Nigeria
Favour C. Uroko, Maria Nneka Agbasianya 195-209

Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosu

Selçuk Kürşad Koca^{1 2}, Büşra Yılmaz*³

Öz: Balkan coğrafyasında farklı milletlerle bir arada yaşayan Kuzey Makedonya Türkleri, bölgeye ilk yerleştikleri zamandan günümüze kadarki süreçte Türk kültürünün geleneksel öğelerini korumuşlardır. Kuzey Makedonya Türklerinin, geçmişte geleneksel Türk tiyatrosu gösterilerini yaşatmalarının yanında modern Türk tiyatrosunun özellikleriyle Türkçe tiyatro oyunları da sahneye koymuşlardır. Sahnelenen Türkçe oyunlara ek olarak yayımlanan oyunların sayısı da oldukça fazladır. Kuzey Makedonya'da Türkçe yayın organlarının başında gelen Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi içerisinde Türkçe tiyatro oyunları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında İlhami Emin, Süreyya Yusuf, Şerafettin Nebi, Hasan Mercan, Lütfü Seyfullah, Cemal Maksut, Nedim Hamit, İrfan Bellür, Sabit Yusuf, Recep Bilginer, Mustafa Balel, Hüseyin Süleyman ve Mustafa Karahasan adlı yazarların eserleri incelenmiştir. Adı zikredilen yazarlardan yalnızca Kuzey Makedonyalı Türk yazarlar tarafından yazılan oyunlara bakıldığında oyunların içerisinde var olan Türk halk edebiyatı unsurları ve Türk kültür öğelerinden dolayı Kuzey Makedonya Türk tiyatrosunun kültür aktarımı görevi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Kuzey Makedonya, Türk halk edebiyatı, Türk tiyatrosu, Türk kültürü

North Macedonian Turkish Theater as a Culture Peer Tool

Abstract: North Macedonia Turks, who live together with different nations in the Balkan geography, have preserved the traditional elements of Turkish culture from the time they first settled in the region until today. In addition to keeping the traditional Turkish theater performances alive in the past, the Turks of North Macedonia have also staged Turkish theater plays with the features of modern Turkish theater. In addition to the staged Turkish plays, the number of published plays is also quite high. Turkish theater plays identified in Sesler Monthly Society and Art Magazine, which is one of the leading Turkish-language publications in North Macedonia, were identified. Within the scope of the research, the works of writers named İlhami Emin, Süreyya Yusuf, Şerafettin Nebi, Hasan Mercan, Lütfü Seyfullah, Cemal Maksut, Nedim Hamit, İrfan Bellür, Sabit Yusuf, Recep Bilginer, Mustafa Balel, Hüseyin Süleyman and Mustafa Karahasan were analyzed. When only the plays written by North Macedonian Turkish writers are examined, the task of culture transfer of North Macedonian Turkish theater is emphasized due to the Turkish folk literature elements and Turkish cultural elements in the plays.

Keywords: Balkans, North Macedonia, Turkish theater, Turkish culture, Turkish folk literature

¹Sakarya University, Department of Turkish language and Literature, Sakarya, Türkiye, kursadkoca@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5974-7553

²Qatar University, Doha, Qatar

³Antalya Belek University, Turkish Teaching Application and Research Center, Antalya, Türkiye, xbrayilmaz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7112-2481, *Corresponding Author

Received: 30 May 2024, **Accepted:** 19 July 2024, **Online:** 21 July 2024

Cite as: Koca, S. K. & Yılmaz, B. (2024). Bir kültür aktarım aracı olarak Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosu. *Universal Journal of History and Culture*, 6(2), 105-119
<https://doi.org/10.52613/ujhc.1493121>

Extended Abstract

The Turks of North Macedonia, who live together with different nations in the Balkan geography, have preserved the traditional Turkish culture since the time they settled in the region. In this context, in addition to keeping traditional Turkish theater alive, they have also staged Turkish plays with the characteristics of modern Turkish theater. There are many Turkish theater texts in Sesler Monthly Community Art Magazine, which is one of the leading Turkish publications. The works of writers such as İlhami Emin, Süreyya Yusuf, Şerafettin Nebi, Hasan Mercan, Lütfü Seyfullah, Cemal Maksut, Nedim Hamit, İrfan Bellür, Sabit Yusuf, Recep Bilginer, Mustafa Balel, Hüseyin Süleyman and Mustafa Karahasan are analyzed. Turkish folk literature and cultural elements are intensively included in the plays of these authors. The study is based on the cultural transmission of these plays.

As a result of the research, the functions of the Turkish theater in North Macedonia were identified as preservation of language and literature, promotion of traditional and modern art, strengthening of Turkish identity, education and awareness, cultural interaction and cooperation, and preservation of social memory. The function of preserving Turkish language and Turkish literature is also noteworthy in all the play texts analyzed in Sesler Magazine. Since North Macedonia is a geography where traditional Turkish theater revitalized social life, people quickly adapted to modern theater. As a result of this adaptation, it is seen that important works from the world theater are staged alongside the plays written by Turkish writers.

When we look at the works of modern Macedonian Turkish theater, elements of Turkish culture are found to a significant extent. From this point of view, it can be stated that theater contributes to the function of strengthening Turkish identity. In the analyzed works, it is an important issue for the survival of Turkish culture that quite a lot of elements from Turkish folk literature genres, especially poem, folk songs and proverbs-idioms, are identified. Macedonian Turkish theater has been involved in various countries and projects for many years. On this occasion, it is seen that it has contributed to the training of a new generation of actors and has brought education and awareness to young generations. It is also seen that the Macedonian Turkish theater has promoted Turkish culture in a wide area by participating in festivals and taking part in new projects from the first years of its activity to the present day.

When the theater texts are examined, it is thought that the elements of Turkish folk culture are used with the functions of keeping Turkish culture alive and protecting it by addressing the social memory of the Turks living in the Balkans. The fact that Turkish theater has undertaken the task of keeping Turkish language, Turkish culture, Turkish identity alive, protecting and transferring it to future generations from

the first days of its inception to the present day has been a hope for the Balkan Turks. In addition, the plays in question are very important in the cultural life of the society. In addition to encouraging social solidarity, the aforementioned games have supported the protection of Turkish language and Turkish culture.

Seeing traces of Turkish culture on the theater stage, the Balkan Turkish audience showed great interest in Turkish plays. From this point of view, it can be said that North Macedonian Turks strengthen the awareness of unity by reinforcing national feelings in the Balkans through Turkish theater activities. The presence of rich Turkish cultural elements detected in the texts of North Macedonia Turkish theater can be considered to be directly proportional to the Turkish cultural elements in the daily lives of the Turks living in North Macedonia. In this context, the use of elements of Turkish culture and Turkish folk literature in the theater scenes and the intense interest of the Turkish audience has also fulfilled an important function in terms of the transfer of Turkish folklore to future generations.

This study is limited to Turkish theater texts published in N. Macedonia from the beginning to the present day. In this context, the Turkish theater texts existing in the study area were identified and examined and their functions in cultural transmission were discussed. The main function of modern theater in N. Macedonia from the time it was established in the Ottoman period to the present day is to create a common perception of Turkish culture during the period when they were a dominant nation, to ensure that Turks come together in the post-Ottoman period when they were a minority, and to ensure the protection and continuity of national identity and culture. It is observed that the Skopje Turkish theater and Macedonian Turkish theater playwrights working in line with these goals have also been successful in these goals.

1. Giriş

Balkanlar, içerisinde farklı milletlerin bir arada yaşadığı bir coğrafyadır. Balkanlar, bu çeşitlilikten dolayı kültürel olarak karmaşık bir yapıya sahiptir. Balkanlarda yüzyıllardan beri yaşayan Türkler, özellikle Osmanlı Devletinin son dönemlerinde bölgedeki hâkimiyetini kuvvetlendirmiştir. Balkanlar'daki Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgeye bakıldığında yakın geçmişte Yugoslavya olarak bilinen ülkede yaşayan Makedonyalı Türkler dikkat çekmektedir. Kuzey Makedonya, 1991 yılında Yugoslavya'dan ayrılarak bağımsız bir ülke olurken 2018 yılında bugünkü adını almıştır. Günümüzde Kuzey Makedonya Türk Edebiyatı ayrı bir şekilde varlığını sürdürürken geçen yıllarda Kuzey Makedonya Türklerinin Balkanlar'da yaşayan diğer Türklerden ayrı bir edebiyatları olduğunu söyleyemeyiz. Dolayısıyla modern Kuzey Makedonya Türk Edebiyatını başlangıç yıllarında yalnızca Kuzey Makedonyalı Türk sanatçılarının eserleri ile var olmuştur demek yanlış olur.

Kuzey Makedonya Türk edebiyatı, Balkan Savaşları'ndan etkilenmiştir. Balkanlar'da savaşın da etkisiyle savaşlar sonrasındaki yıllarda Balkan Türk Edebiyatı olumsuz olarak etkilenmiştir. Balkan Türklerinin ana dillerinde eğitim almaları imkânsız olduğu yıllardan sonra çeşitli yayın organları aracılığıyla Türkçenin, Kuzey Makedonya Türkler tarafından kullanılmasına izin verilmiştir. Kuzey Makedonya'da Türkler, çeşitli yayın organları ile Türkçe yayınlara ulaşmışlardır. Söz konusu yayın organları içerisinde şüphesiz en önemlisi 1944 yılının Aralık ayında yayımlanmaya başlayan Birlik gazetesidir. Bu gazete Kuzey Makedonya'da yaşayan Türklerin kültürel yaşamlarında oldukça önemlidir (Engüllü vd. 1997, s.68). Kuzey Makedonya Türklerinin Türkçe yayın organları arasında önemli olanlardan birisi de 1965 yılında ilk sayısı ile yayın hayatına başlayan Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi'dir. Bu dergide Kuzey Makedonya Türk yazar ve şairlerinin eserleri yayımlanmıştır.

Sesler Dergisi'nde Kuzey Makedonya Türk edebiyatı için oldukça önemli eserlerin yayımlanmasının yanında bilimsel, kültürel ve edebî ürünler yayımlanmıştır. Söz konusu edebî ürünler içerisinde Türk tiyatrosuna ait önemli ölçüde eser bulunmaktadır. Yayımlanan bazı oyunlar eksik metinli olmalarına karşın oyunların çoğu tam metinli oyunlardır. Sesler Dergisi'nde yayımlanan oyunların bir kısmı izleyiciler ile buluşmuştur.

2. Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosu

Kuzey Makedonya'da Türk tiyatrosunun Osmanlı'nın Balkanlar'da etkili olduğu yıllarda varlığından söz edilir. Gönül'e göre Makedonya'da Karagöz, Meddah gösterileri ve ortaoyunu Makedonya'da yaşayan Türklerin tiyatro faaliyetleri arasında sayılmaktadır. Türklerin buldukları kahvehanelerde gösteriler yapan Türk tiyatrosu üyeleri vardır. Bunun yanında Üsküp'te çok fazla Karagöz oyunları olduğu da belirlenmiştir (Bektaş, 2015, s.79). Bu bağlamda geleneksel Türk tiyatrosu, Kuzey Makedonya'da Türkler tarafından yaşatılarak modern Türk tiyatrosuna da kaynaklık etmiştir denebilir.

Makedonya'da batılılaşmayla beraber başlayan süreçte modern anlamda ilk tiyatro binasının Üsküp'te inşa edildiği görülmektedir. Mahmut Şevket Paşa'nın Üsküp valiliği döneminde, 1906 yılında faaliyetlerine başlayan bu tiyatro binası, Osmanlı İmparatorluğu'nun en modern tiyatro binası unvanını almıştır. Bu bilgi, dönemin Osmanlı idaresinin sanat ve kültüre verdiği önemi göstermektedir. Ayrıca, bu tiyatronun inşası, Üsküp'ün kültürel ve sosyal hayatında büyük bir yenilik ve modernleşme adımı olarak değerlendirilebilir. Tiyatro binası, Üsküp Türk sosyal hayatını renklendirmiştir. Sanatın ve tiyatronun, toplumun günlük yaşamına dâhil edilmesi, insanların bir araya gelmesi ve sosyal etkileşimde bulunması için bir platform sunmuştur.

Tiyatro binasının mimari özelliklerine bakıldığında 1957 yılında Gita Prediç'in "Nova Makedoniya" Gazetesi'ndeki bir yazısına göre, tiyatro binası ahşap malzemeler kullanılmasına karşın oldukça ihtışamlıdır. Bunun yanında Belgrad Halk Tiyatrosu binasına karşılık söz konusu Türk tiyatro binası daha fazla seyirci kapasitesine sahiptir (Stefanovski, 2009, s.8). Türk tiyatrosunun başlangıç yıllarında tiyatro, insanların sosyalleştığı birlikte hoşça vakit geçirdikleri bir yer olduğu bilindiğinden fazlaca seyirci sayılı tiyatro binası tercih edilmiş. Bu tercihte Türk seyircisinin tiyatroya olan ilgisinin fazlalığı belirleyici bir etken olarak dikkat çekmektedir.

1948 yılında Üsküp Türk Kùltür ve Sanayi-i Nefise Cemiyeti'nin tiyatro kolu tarafından sahnelenen "İnandırmak" adlı oyun, Makedonya'daki Türk tiyatrosu adına önemli bir mihenk taşı olmuştur. Mustafa Karahasan'ın yazdığı bu oyun, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeyi kaybetmesinin ardından Yücelciler'le başlayan milli uyanışın bir devamı olarak Türk kùltür ve sanatının yeniden canlanmasına katkı sağlamış, Makedonya ve Kosova'daki Türk toplulukları içerisinde yer alan oyun yazarlarının ve tiyatro sanatçılarının Türkçe eserler üretme motivasyonunu artırmış, Türk tiyatrosunun bölgedeki varlığını ve gelişimini desteklemiştir.

Türk tiyatrosu, toplulukların kùltürel kimliklerini korumalarına ve kendi dillerinde sanatsal üretimler yapmalarına olanak tanıyarak, kùltürel mirasın aktarımında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde başlayan çalışmalar, sonraki yıllarda daha fazla Türkçe eserin sahnelenmesine ve Türk tiyatrosunun bölgede daha da kökleşmesine zemin hazırlamıştır.

1950 yılına gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra kapatılan Üsküp Türk Tiyatrosu binası yeniden açılmış, Türkçe performansların sergilenerek hem bölgedeki Türk toplumuna hem de daha geniş bir izleyici kitlesine hitap etmiştir. Günümüzde de faaliyetlerini sürdüren Üsküp Türk Tiyatrosu hem klasik hem de çağdaş eserleri sahneleyerek Türk tiyatrosunun zenginliğini ve çeşitliliğini izleyicilere sunmaktadır.

3. Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosu Oyunları Hakkında Bilgi

Osmanlı sonrası dönemde, Makedonya'daki Türklerin çeşitli sebeplerden ötürü Türk kùltürünü yaşamaları ve yaşatmaları engellenmiştir. Ancak ilerleyen yıllarda bu kısıtlamalar azalmaya başlamış ve 1950'lere gelindiğinde büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Bu dönemde, Türk sanatçılar ve yazarlar, yayın organları aracılığıyla Türkçe eserler üretmeye ve yayınlamaya başlamışlardır. Özellikle Birlik Gazetesi ve Sesler dergisi, bölgedeki Türkler için yazın faaliyetleri bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi, Kuzey Makedonyalı Türk yazar ve şairlerin eserlerini okuyucularla buluşturmak için önemli bir mecra olmuştur. Dergide yayımlanan yazılar arasında şiirler, öyküler, makaleler ve tiyatro metinleri yer almaktadır. Makedonya’da Türkçe yazılan ve Sesler Dergisi’nde yayımlanan tiyatro metinleri, diğer edebi türler gibi, bölgedeki Türk kültürünün ve edebi üretiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Sesler Dergisi, özellikle Türkçe edebi eserlerin ve sanatsal çalışmaların yayımlandığı bir platform olarak, bu metinlerin geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamıştır.

Sahnelenen oyunların yanında Sesler Dergisi’nde okuyucu ile buluşan oyunlar da vardır. Sesler Dergisi’ndeki Türkçe oyunlar incelendiğinde İlhami Emin, Süreyya Yusuf, Şerafettin Nebi, Hasan Mercan, Lütfü Seyfullah, Cemail Maksut, Nedim Hamit, İrfan Bellür, Sabit Yusuf, Recep Bilginer, Mustafa Balel, Hüseyin Süleyman ve Mustafa Karahasan adlı yazarların oyunları tespit edilmiştir. Çalışmada yalnızca Kuzey Makedonyalı Türk yazarların oyunlarından hareketle Kuzey Makedonya’da Türk tiyatrosunun kültür aktarıcılığı rolü üzerinde durulmuştur. Tespit edilen oyunlar tarih sırası gözetilerek yazar ve işledikleri konu ile beraber aşağıda verilmiştir:

Hasan Mercan tarafından yazılan *Alınyazısı* (1966, ss. 14-26) adlı eksik metinli oyun bir çiftin yaşadığı olayları anlatmaktadır.

İlhami Emin tarafından yayımlanan *Konuk* (1968a, ss. 19-24) adlı oyun ilerleyen sayılarda yayınlanan *Yabancı* (1968b, ss. 78-110) adlı oyunla benzerlik göstermektedir. Söz konusu oyunlar, bir ailenin yaşadığı günlük olaylar etrafında gelişmektedir.

Süreyya Yusuf’un *Düş ve Gerçek* (1968, ss. 34-42) adlı oyunu genç bir kızın evlenme süreci hakkındadır.

Şerafettin Nebi’nin *Raşela* adlı oyunu Sesler Dergisi’nde farklı yıllarda yayınlanmıştır (1969, ss. 88-96), (1973, ss. 19-29), (1974, ss. 38-48). Söz konusu oyun, savaş dönemi yaşanan olayları anlatmaktadır.

Süreyya Yusuf tarafından yazılan *Ömrümün Tek Rüyası* (1969, ss. 80-87) adlı oyunda birbirini seven gençler arasındaki olaylar anlatılmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan *Kartallar Bayram Yapıyordu* (1969, ss. 97-101) adlı oyun savaş dönemi olaylarını anlatmaktadır.

Mustafa Karahasan tarafından yazılan *Şaban Hoca* (1969, ss. 75-79) adlı oyunda bir öğretmenin yaşadığı olaylar anlatılırken oyun metni dergide eksik olarak yayımlanmıştır.

Hasan Mercan’ın yazdığı *Kartallar Bayramına Elveda* (1970, ss. 79-92) oyunu savaş yıllarında

yaşanılan olayları anlatmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan *Dullar Evi* (1970, ss. 78-87) adlı oyunda bir çiftin düğün gününde yaşadığı olaylar anlatılmaktadır.

Hasan Mercan'ın *Aşk Yüzünden* (1971, ss. 51-63) adlı oyunu ise mizahi öğelerin fazla olduğu bir oyun olmakla birlikte bir boşanma avukatının yaşadığı olayları anlatmaktadır.

Lütfü Seyfullah tarafından yazılan *Kamp* (1971, ss. 98-108) adlı oyunda kamp yapan kişilerin etrafında geçen olaylar anlatılmaktadır.

İlhami Emin tarafından yazılan *Nasrettin* (1971, ss. 32-76) adlı oyunda Nasrettin adlı karakterin köylülerle yaşadığı olaylar anlatılmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan *Çiçekçi Ali* (1971, ss. 51-58) adlı oyunda bir çiçekçinin günlük olayları anlatılmaktadır bahsi geçen oyun Sesler Dergisi'nde yayımlanan eksik metinli yayımlanan oyunlardandır.

İlhami Emin'in *Ana* (1972, ss. 23-54) adlı oyunu, bir ailenin yaşadığı olayların etrafında geçmesinin yanında bir annenin evladı için yapabilecekleri gösterilmiştir.

Cemail Maksut tarafından yazılan *Mümine* (1972, ss. 63-87) adlı oyunda çalışmak için şehre giden geride eşini ve annesini bırakan bir erkek ve bu ailenin yaşadıkları anlatılmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan *Deliler* (1972, ss. 14-29) adlı oyunda aklî dengesi yerinde olmayan bir grup genç erkek ile kız arasında günlük yaşamdan konular konuşulmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan bir diğer oyun *Anne* (1973, ss. 135- 148) adlı oyunda evlatlarının yanından gidişini izleyen bir annenin yaşadıkları anlatılmaktadır.

Süreyya Yusuf tarafından yazılan *Kahpe Dünya* (1973, ss. 154-163) adlı oyunda birbirini seven gençler arasında etrafında gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır.

Hasan Mercan tarafından yazılan *Dağ Gelini* (1974, ss. 49-60) adlı oyun Sesler Dergisi'nde yayımlanan eksik metinli oyunlardan biri olmakla birlikte oyunda evlenecek kızın düğün günü yaşadığı olaylar anlatılmaktadır.

İrfan Bellür'ün *Od* (1975, ss. 84-112) adlı oyununda bir gencin yaşadığı olaylar ve savaş karşıtlığı yansıtılmaktadır.

Sabit Yusuf'un *Züleyha* (1976, ss. 40-60) adlı oyunu eğitim almak isteyen bir genç kızın babasını ikna etme sürecini anlatmaktadır.

İlhami Emin tarafından yazılan *Güneşi İçenlerin Türküsü ya da Nâzım Hikmet Pazar Günlerini Sevmiyordu* (1977, ss. 137-153) adlı oyun, savaş dönemi olayları etrafında geçmektedir.

İrfan Bellür tarafından yazılan *Memet* (1981, ss. 44-98) adlı oyunda bir ailenin kardeşleri arasında yaşanan olaylar anlatılmaktadır.

Şerafettin Nebi tarafından yazılan *Savaşçılar* (1981, ss. 79-107) adlı oyunda savaş dönemi yaşanan olaylar anlatılmaktadır.

Hüseyin Süleyman tarafından yazılan *Aliş* (1989, ss. 55-89) adlı oyun tam metinli olarak Sesler Dergisi'ndeki yayımında Lütfü Seyfullah da bir bölüm eklemiştir. Söz konusu oyun birbirini seven iki gencin birbirine kavuşma sürecini anlatmaktadır.

Mustafa Karahasan tarafından yazılan *Suzan* (1990, ss. 63-86) adlı oyunda genç bir kızın ailesiyle arasında yaşadığı olaylar anlatılmaktadır.

Lütfü Seyfullah tarafından yazılan *Yunus Bizim Yunus* (1991, ss. 41-57) adlı oyun, 13.asrın mutasavvıf şairi Yunus Emre'nin şiirlerinden oluşan bir oyundur.

İlhami Emin tarafından yazılan *Kuş Ahmet* (1996, ss. 107-116) adlı oyunda, IV. Murat ile uçma denemesi yapmak isteyen Ahmet Çelebi arasındaki olaylar anlatılmaktadır.

Adı zikredilen oyunlara ve muhtevalarına bakıldığında Kuzey Makedonyalı Türklerin hayatlarına, fikirlerine ve yaşayışlarına dair birçok önemli detay oyunlarda bulunabilir. Bunun yanında oyunlarda Türk halk edebiyatı unsurlarının çokça kullanılması da dikkat çeken bir diğer husustur. Ele alınan oyunlarda halk kültürü unsurlarının yoğun olması, çeşitli oyunlarda iyilerin ödüllendirilmesinin yanında kötülerin cezalandırıldığı belirlenmiştir. Bu durumda söz konusu oyunların Kuzey Makedonyalı Türk izleyicisine Türk kültürünün değerlerini oyunlarda göstermek yazarların amaçları arasında olduğu düşünülmektedir (Yılmaz, 2023, s.26).

4. Kuzey Makedonya Türk Tiyatrosunun Kültürel Aktarımdaki Rolü

1906 yılında Üsküp'te inşa edilen modern tiyatro binası, Osmanlı İmparatorluğu'nun modernleşme çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu yapı, aynı zamanda, Türk kültürü ve sanatının şehir

hayatında yer bulmasına olanak sağlayarak kültürel kimliğin korunması ve aktarılması açısından kritik bir rol üstlenmiştir. Tiyatronun faaliyetleri, kültürel mirası yaşatma ve modern sanat ile eğlence anlayışını topluma kazandırma amacı taşımaktadır. Bu bağlamda Kuzey Makedonya Türk tiyatrosu metinlerinde Türk kültür öğelerinin oldukça fazla olması ile tiyatronun bir kültür aktarım aracı olarak kullanıldığını görmekteyiz.

Üsküp Türk Tiyatrosu, sadece bir eğlence ve sanat merkezi olmanın ötesinde, Türk topluluğunun bir araya geldiği ve milli duyguların pekiştirildiği bir alan olarak işlev görmüştür. Özellikle Osmanlı döneminde, etnik ve kültürel açıdan çeşitli toplulukların bir arada yaşadığı bölgelerde, bu tür mekânlar milli kimlik ve dayanışma duygularının güçlendirilmesinde önemli rol oynamıştır. Tiyatro sahnesinde sergilenen oyunlar ve düzenlenen etkinlikler, insanların milli bilinçlerini ve kültürel kimliklerini korumalarına ve geliştirmelerine katkıda bulunmuştur.

1950 sonrası Makedonya’da Türklere karşı kısmi iyileşmelerin yaşanmasıyla birlikte, Türk izleyiciler, Türkçe eserleri tiyatro sahnelerinde görmekten büyük bir mutluluk duymuşlardır. Zira Türkçenin yasaklandığı dönemlerin ardından, Türk oyuncuların Türkçe eserleri sahnede sergilemesi, Türk topluluğunun kültürel kimliğinin bir ifadesi olarak büyük önem taşımıştır. Bu tiyatro metinleri genellikle Türk toplumunun günlük yaşantısını, sosyal meselelerini, tarihi olaylarını ve kültürel değerlerini yansıtmaktadır. Tiyatro, bu temaların sahneye aktarılmasıyla hem eğitici hem de eğlendirici bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, Türkçe oyun yazarları, yazdıkları eserler aracılığıyla Türk izleyicilere, bir zamanlar kısıtlanmış olan Türk kültürünü sahnede gösterme fırsatını elde etmişlerdir.

Makedonya Türk toplumu, Üsküp Türk tiyatrosunda sergilenen, dergi ve gazetelerde neşredilen oyunlar aracılığıyla Türk kültürünü ve sanatını yaşatmayı, tanıtmayı ve gelecek kuşaklara aktarmayı hedeflemiştir. Bu bakış açısıyla Üsküp Türk Tiyatrosu, zaman içinde önemli sanatçılar ve yönetmenler yetiştirmiş ve birçok başarılı prodüksiyona imza atmıştır. Tiyatro, sadece Kuzey Makedonya’da değil, aynı zamanda uluslararası alanda da tanınmış ve çeşitli festivallere katılmıştır.

Kültür aktarımı adına Makedonya Türk tiyatrosunun en önemli işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

Dil ve edebiyatın korunması: Üsküp Türk Tiyatrosu, Türkçe oyunlar sergileyerek, dilin korunmasına ve yaşatılmasına katkıda bulunmaktadır. Türkçe’nin konuşulduğu ve anlaşıldığı bir ortam yaratarak, dilin genç nesiller tarafından öğrenilmesini ve kullanılmasını teşvik etmektedir. Ayrıca, Türk ve dünya edebiyatının önemli eserlerini sahneleyerek, edebi mirası yeni nesillere aktarmaktadır.

Söz konusu işlevin Kuzey Makedonyalı Türk yazarlarca yazılan Sesler Dergisi’nde yayımlanan Türkçe

oyunların her birinde olduğunu söylemek yerindedir. Bunun yanında Türk tiyatrosu için oldukça önemli olan Namık Kemal'in yazdığı *Vatan yahut Silistre* oyunu Kuzey Makedonya'da *Vatan* ismiyle Türk izleyicisine sunulmuştur. Bahsi geçen oyun sahnelendiği sırada salon Türk izleyicisinin büyük ilgisini çekmekle beraber Namık Kemal'in *Yurdumuz* adlı oyunu da sahnelendiğinde aynı şekilde salonda yoğun izleyici kitlesinin varlığı söz konusudur (Stefanovksi, 2009, s.9).

Geleneksel ve Modern Sanatın Tanıtılması: Tiyatro hem geleneksel Türk oyunlarını hem de modern tiyatro eserlerini sahnelemektedir. Bu sayede, izleyicilere Türk kültürünün zenginliği ve çeşitliliği gösterilmekte, geleneksel sanat formlarının yanı sıra çağdaş sanat akımları da tanıtılmaktadır.

Söz konusu işleve uygun olarak Türk izleyicisine dünya tiyatrosundan çok sayıda eser sunulmasının yanında ilk sahnelenen eserlerden sayılabilecek Abduş Hüseyin'in yönettiği Moliere tarafından yazılan *Tartif ve Hastalık Hastası* adlı oyunlar örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanında Çehov'un *Evlenme Teklifi* adlı oyunu da örneklere eklenebilir (Stefanovksi, 2009, s.13).

Türk kimliğinin güçlendirilmesi: Üsküp Türk Tiyatrosu, Türk toplumunun kültürel kimliğini güçlendiren bir platformdur. Tiyatro, toplumsal değerlerin ve kültürel mirasın sahne üzerinden aktarılmasını sağlayarak, toplumun kültürel kimliğini pekiştirir. Bu, özellikle diasporada yaşayan Türk toplulukları için büyük bir önem taşımaktadır. Bahsi geçen işleve uygun olarak Hüseyin Süleyman'ın yazdığı *Aliş* oyunu örnek gösterilebilir. Oyun, "Alişimin Kaşleri Kare" adlı Rumeli türküsünün hikâyesine göre ana karakterler Zeynep ve Aliş arasında geçen aşk hikâyesini anlatır. Aliş oyunu içerisinde Türk folklor unsurlarının oldukça fazla kullanılması Türk izleyicisi tarafından yoğun ilgi ile karşılanmasına neden olmuştur (Uğurlu & Yılmaz, 2023, ss. 30-31). Bunun yanında Sesler Dergisi'nde yayımlanan oyunlara bakıldığında Türk halk edebiyatı unsurlarından mani, türkü ve atasözleri oyunlarda önemli ölçüde tespit edilmiştir. Ayrıca Türk folklor unsurlarından Türk kültür öğelerine oyunlarda sıklıkla rastlanmıştır. Mani ve türkülerin yoğun olarak kullanıldığı oyunlardan olan *Aliş* oyununun yanında Hasan Mercan tarafından yazılan *Dağ Gelini*, İlhami Emin tarafından yazılan *Nasrettin* adlı oyun örnek gösterilebilir. Ayrıca Lütfü Seyfullah tarafından yazılan *Yunus Bizim Yunus* adlı oyun tam anlamıyla modern tiyatro metni olmamakla birlikte Türk kültüründe oldukça önemli mutasavvıf Yunus Emre'nin eserlerinden oluşmaktadır. Bu bilgilere ek olarak Sesler Dergisi'nde incelenen oyunlarda önemli ölçüde Türk halk edebiyatı unsurlarına rastlamak mümkündür.

Atasözlerine dikkat edildiğinde atasözlerinin türküler veya masallar gibi bir anda kullanılmamasının yanında söz konusu ürünlerin bir konuşmadan bağımsız olarak kullanılması düşünülemez (Boratav, 2014, s.137). Bu bilgilerle birlikte Türkçe oyunlardaki atasözlerinin kullanılması olağandır. Karakterler

konuşmaları esnasında Türk hafızasının bir ürünü olan atasözlerini oldukça fazla kullanmışlardır.

Eğitim ve farkındalık: Tiyatro, düzenlediği atölye çalışmaları, eğitim programları ve seminerlerle, genç nesillere sanat eğitimi vermekte ve onların sanatsal becerilerini geliştirmektedir. Bu tür eğitim faaliyetleri, gençlerin sanata olan ilgisini artırmakta ve kültürel bilinçlenmelerine katkıda bulunmaktadır.

Balkanlar'da Türk tiyatrosu faaliyetlerine bakıldığında Kuzey Makedonya Türk tiyatrosu, profesyonel bir Türk tiyatrosu olmasının yanında Makedon ve Dünya Tiyatro yönetmenleri tarafından ödüller ve takdirler almıştır (Stefanovksi, 2009, s.12). Bu bağlamda Türk tiyatrosu, yazarlar, oyuncular, yönetmenler ve tiyatro ekibini başlangıçtan itibaren her geçen gün daha çok profesyonel olma yolunda ilerlemektedir.

Kültürel etkileşim ve işbirliği: Üsküp Türk Tiyatrosu, farklı kültürlerle etkileşim ve işbirliği içinde çalışarak, kültürel çeşitliliği teşvik eder. Diğer yerel ve uluslararası tiyatrolarla ortak projeler gerçekleştirmek, festivallere katılmak ve turneler düzenlemek suretiyle, Türk kültürünü daha geniş bir izleyici kitlesine tanıtır ve farklı kültürlerle etkileşimde bulunur. Söz konusu işleve bakıldığında daha önce de değinildiği gibi Türk tiyatrosunun sayısız ödül alması ve Balkanlar'da ve uluslararası tiyatrolarla birlikte projeler gerçekleştirmesi dikkat çekmektedir.

Toplumsal belleğin korunması: Tiyatro, toplumsal bellek ve tarihi olaylar konusunda farkındalık yaratmak için önemli bir araçtır. Tarihi olayları, sosyal sorunları ve toplumsal değişimleri sahneye taşıyarak, izleyicilere geçmişle ilgili bilgiler sunar ve toplumsal belleğin korunmasına katkıda bulunur. Söz konusu işlev bağlamında Sesler Dergisi'nde yayımlanan oyunlara bakılarak Kuzey Makedonya'da yaşayan ortak geçmişe, hafızaya sahip Türkler, Türk halk edebiyatı öğelerinden türkü, mani ve atasözleri deyimlerin oyunlarda sıklıkla kullanılmasında oyun yazarlarının Türk izleyicisinin toplumsal belleğini göstermeyi amaçlamış olabilirler.

Türkü, halkın ortak malı olmasının yanında sevilen, ağızdan ağıza dolaşan kültür ürünleri olduklarından dolayı yayılmışlardır. Bununla birlikte türkülere bakıldığında toplumu ilgilendiren konular ezgili bir şekilde söylendiğinden hafızalarda uzun süre kaldıkları görülmüştür (Artun, 2016, s.110).

Üsküp Türk Tiyatrosu, tüm bu faaliyetleriyle Türk kültürünün ve sanatının yaşatılması, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda önemli bir misyon üstlenmektedir.

5. Sonuç

Kuzey Makedonya Türk tiyatrosu, Sesler Dergisi aracılığıyla Türk toplumunu bir araya getirerek milli duygularını güçlendirir ve toplumsal dayanışmayı teşvik eder. Bu tiyatro metinleri, dilin ve kültürel kimliğin korunmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda sanatsal gelişimi destekler. Oyunlar, Türk izleyiciler için öğretici bir nitelik taşıırken, günlük hayatın yanı sıra hayati konuları da ele alarak geniş bir perspektif sunarlar. Türk tiyatrosu, Kuzey Makedonya'da Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarımında önemli bir rol oynar. Oyunlarda gözlemlenen Türk kültür öğeleri, Kuzey Makedonyalı Türklerin günlük yaşamlarında Türk kültürünün izlerini yansıtır. Bu bağlamda, Türk tiyatrosu, gelecek kuşaklara Türk kültürünü aktaran bir araç olarak işlev görür.

Makedonya'da Türkçe yazılan ve Sesler Dergisi'nde yayınlanan tiyatro metinleri, Türk toplumunun bir araya gelmesini ve milli duygularının pekişmesini sağlar. Tiyatro oyunları, toplumsal dayanışmayı ve birlikte olma bilincini güçlendirir. Bu oyunlar, bölgedeki Türk toplumunun kültürel yaşamında önemli bir yer tutar. Bu metinler, dilin ve kültürel kimliğin korunmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı ve sanatsal gelişimi teşvik eder. Sesler Dergisi, bu anlamda, Türk edebiyatının ve tiyatrosunun yaşatılmasında ve tanıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bilgilere ek olarak oyunlar, Kuzey Makedonya'daki Türk izleyicisinin tiyatro oyunlarında Türk halk edebiyatı unsurlarının olmasının yanında Türk halk bilimi unsurlarının varlığı Türk izleyicisi için öğretici olduğu düşünülmektedir.

Oyunların konularına bakıldığında günlük hayattan savaş gibi oldukça hayatî konulara dek oldukça geniş perspektifte konular işlenmiştir. Bu bağlamda denebilir ki Türk tiyatrosu, Kuzey Makedonya'da Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarım görevini üstlenmektedir. Tiyatronun insan hayatını bir yansıma olarak canlı oyuncularla sahneye taşıdığı düşünüldüğünde oyunlarda tespit edilen Türk kültür öğelerinin fazlalığı Kuzey Makedonyalı Türklerin günlük yaşantısında Türk kültür öğelerinin izlerini göstermektedir. Türk tiyatrosu, oyunlardaki bu Türk kültür zenginliğinin gelecek kuşaklara aktarıcısı olarak görev yapmaktadır.

Kaynaklar

- Artun, E. (2016). *Türk halk edebiyatına giriş edebiyat tarihi/metinler*. Karahan Kitapevi.
- Bektaş, G. (2015). Üsküp'te Osmanlı tiyatrosu. *Mimar İst*, (3), 78-83.
- Bellür, İ. (1975). Od. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 11(97), 84- 112.
- Bellür, İ. (1981). Memet. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 16(153), 44-98.
- Boratav, P. N. (2014). *100 Soruda Türk halk edebiyatı*, BilgeSu: Ankara.
- Emin, İ. (1968). Konuk. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(23), 19-24.
- Emin, İ. (1968). Yabancı. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(31), 78-110.
- Emin, İ. (1971). Nasrettin. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 6(59), 29-76.
- Emin, İ. (1972). Ana. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 7(69), 23-54.
- Emin, İ. (1977). Güneşi içenlerin türküsü ya da Nâzım Hikmet pazar günlerini sevmiyordu. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 13(112), 137-153.
- Emin, İ. (1996). Kuş Ahmet. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 31(302), 107-116.
- Engüllü, S. (1997). Makedonya Türk edebiyatı ve Yugoslavya (Kosova) Türk edebiyatı N. Kösoğlu & A. B. Ercilasun (Ed.), *Türkiye dışındaki Türk edebiyatı antolojisi: Makedonya'da Türk edebiyatı ve Yugoslavya (Kosova) Türk edebiyatı*, (Cilt 7, ss. 59-294). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karahasan, M. (1969). Şaban hoca. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(33-34), 75-79.
- Karahasan, M. (1990) Suzan. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 26(250-251), 63-86.
- Maksut, C. (1972). Mümine. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 7(64), 63-87.
- Mercan, H. (1966). Alinyazısı. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 2(10), 14-26.
- Mercan, H. (1969). Kartallar bayram yapıyordu. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(33-34), 97-101.
- Mercan, H. (1970). Dullar evi. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 5(50), 78-87.
- Mercan, H. (1970). Kartallar bayramına elveda. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 5(43), 79-92.

- Mercan, H. (1971). Aşk yüzünden. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 6(58), 51-63.
- Mercan, H. (1971). Çiçekçi Ali. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 6(54), 51-58.
- Mercan, H. (1972). Deliler. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 7(67), 14-29.
- Mercan, H. (1973). Anne. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 8(79-80-81), 135-148.
- Mercan, H. (1974). Dağ gelini. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 9(85), 49-60.
- Nebi, Ş. (1969). Raşela. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(33-34), 88-96.
- Nebi, Ş. (1973). Raşela. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 8(78), 19-29.
- Nebi, Ş. (1974). Raşela. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, (9(87), 38-48.
- Nebi, Ş. (1981) Savaşçılar. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 17(155), 79-107.
- Seyfullah, L. (1971). Kamp. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 6(60), 98-108.
- Seyfullah, L. (1991) Yunus bizim Yunus. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 27(260-261), 41- 57.
- Stefanovksi, R. (2009). *Türk tiyatrosu monografi*, M. Ali (Çev.). Üsküp: Milli Kurum Türk Tiyatrosu.
- Süleyman, H. (1989). Aliş. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 25(236), 55-89.
- Uğurlu, S., & Yılmaz, B. (2023). Makedon Türk tiyatrosunda Aliş oyununun folklorik unsurları. *UMAY Sanat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 28-65.
- Yılmaz, B. (2023). *Kuzey Makedonya ve Kosova Türk tiyatrosunda kadın merkezli folklorik bir inceleme*, [Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi].
- Yusuf, S. (1968). Düş ve gerçek. *Sesler Aylık Toplum Dergisi*, 4(27), 34-42.
- Yusuf, S. (1969). Ömrümün tek rüyası. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 4(33-34), 80-87.
- Yusuf, S. (1973). Kahpe Dünya. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 8(79-80), 154-163.
- Yusuf, S. (1976). Züleyha. *Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi*, 12(110), 40-60.

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar)ın Notları: Bu makalenin yazımına tüm yazarlar eşit katkıda bulunmuştur. Tüm yazarlar son metni okumuş ve onaylamıştır.

ıkar atıması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar atıması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve alımaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tm alımaların kaynakada belirtildiği beyan olunur.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıtır.

The Interrelation Between Culturally Learned Helplessness and Economic Underdevelopment

Ferhat Öztutuş¹, Yunus Eroğlu*²

Abstract: This article offers insights into the interrelationship between culturally learned helplessness and economic underdevelopment. It is argued that the concept of learned helplessness offers noteworthy insights into the nature of economic underdevelopment, particularly in less developed countries where or if it has become a cultural phenomenon. This reasoning is based on a rationality that is spatially bounded and intrinsically connected to the nature, source and evolution of social and cultural norms. It is concluded that the integration of learned helplessness (or a behavioural theory in general) into the field of economic development offers significant potential for exploring and explaining long-term evolutionary patterns of development.

Keywords: Economic development, Learned helplessness, Underdevelopment, Culture, Poverty

1. Introduction

Before proceeding to explain the inter-relationship between learned helplessness and economic development, a few points should be emphasized here. First, this paper is less concerned with the theoretical status of the concept of “learned helplessness” than with the possible linkages between social and economic conditions caused by learned helplessness. Second, until empirical materials are developed, the validity of the scope of the hypothesis discussing the relationship between two concepts in this paper can be questioned. However, the views expressed do not exclude the possibility that they include the effects of a culture of learned helplessness. The third and final point is that no claims are made about the scope or prevalence of the perspective here. Indeed, the historical events and countries cited as examples in the article are used merely as illustrations, without any implication either that they are the result of learned helplessness or that they suffer from learned helplessness.

¹Hakkari University, Department of Economics, Hakkari, Türkiye, ferhatoztutus@hakkari.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6146-144X

²Hakkari University, Yuksekova Vocational School, Department of Administration and Organization, Hakkari, Türkiye, yunuseroglu@hakkari.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6076-4868 *Corresponding Author

Received: 05 June 2024, **Accepted:** 01 September 2024, **Online:** 22 September 2024

Cite as: Öztutuş, F., & Eroğlu, Y. (2024). The interrelation between culturally learned helplessness and economic underdevelopment. *Universal Journal of History and Culture*, 6(2), 120-140. <https://doi.org/10.52613/ujhc.1496419>

Although there are many studies on the theory of learned helplessness, no research has been conducted on the relationship between learned helplessness and economic development. Therefore, we try to fill this gap and explain the socio-economic framework of learned helplessness from different perspectives for a specific group of countries (e.g. less developed countries). In this context, the purpose of this article is threefold. The first is to explain the meaning of the culture of learned helplessness and to evaluate the cognitive tendencies that lead to it from a sociological perspective. The second is to address learned helplessness from an economic development perspective, using concrete examples from around the world. Third, to identify public policy challenges that need to be addressed in order to reduce learned helplessness fostered by culture (e.g. welfare dependency) and/or economic conditions (e.g. crises). The ultimate aim is to make suggestions for overcoming the culture of helplessness created by culture and economic conditions.

2. Culturally Encoded Learned Helplessness

Learned helplessness acquires a collective characteristic by being transferred to culture and the sphere of spiritual existence through individuals. If individuals' learning of helplessness is carried to a social field, helplessness in this field gains a cultural and therefore a sociological dimension. Thus, although it is a concept commonly used in the field of psychology, it has also entered the domain of sociology by being dealt with in different sociological dimensions (attitude, mentality, collective behaviour). To analyse whether learned helplessness is of psychological or sociological origin, the following reasoning is appropriate to make: if a society, organization, nation, or group believes that it does not possess the ability, faith, and potential to address an economic, political, or natural issue, and if it distorts its perception through self-judgment of "worthlessness or incompetence," this condition is sociological in nature (Ayan, 1996).

Therefore, it can be said that learned helplessness reflects a social as well as an individual state of mind or behaviour. However, the concept of learned helplessness, which initially manifests in individuals, is then reinforced and propagated within society's cultural construction process. In this context, Ayan (1996) argues that the obligatory transition of the concept of learned helplessness from psychology to sociology is completed in culture. In accordance with Ayan's analysis, learned helplessness, which results from individual psychological processes, has evolved into a collective mindset and now possesses a cultural dimension. In other words, the socio-ontology of learned helplessness is fundamentally embedded in the cultural environment, making it a social and historical phenomenon. Similarly, Aktan (2016) posits that

learned helplessness occurs as a learned behaviour within social culture. He evaluates learned behaviour within the definition of social culture, which comprises learned behaviours that have been accepted for many years. Thus, learned helplessness is accordingly considered a part of these behaviours.

The most remarkable functions that play an active role in the cultural characterisation of learned helplessness in society are language, tradition, identity and consciousness. Language is a resource that enables people to connect with the past and to make designs for the future. Undoubtedly, language has a cultural character and does not only give us a copy of external reality, but, in some cases, it actually constructs reality itself. In this context, the transmission of learned helplessness across generations is realised through language's dominance. Tradition is a social phenomenon and refers to cultural continuity. It delineates the cultural moulds with hard and soft sanctions passed down by people within society from generation to generation. The concept of identity characterises who individuals, groups, and organisations are and is a socio-political process of labelling attached to them. Identity, which is formed through the influence of different constructs such as ideology, religion, occupation and ethnicity, shows an existence based on appeals and comparisons, but with an emphasis on similarities and dissimilarities. However, in the construction of identity, similarities tend to be more prominent (Greenacre, 1957, as cited in Akhtar, 2018). In this regard, Bauman (2001) argues that identity serves as a means of escaping uncertainty and indicates where a person stands among existing behaviour patterns. Social identities correspond to distinguishing characteristics and can thus include the cultural formation of learned helplessness as part of identity.

Furthermore, consciousness is a fundamental aspect of the 'culturalisation' of learned helplessness, encompassing perception, recollection, thinking, evaluation, and decision-making processes. It is integral to evaluating sensations, reflections, memory, reasoning styles, and preferences (Aydın, 2020). Durkheim's concept of "collective consciousness" holds great importance as it relates to the intellectual output of societies (Durkheim, 2018). He defines collective consciousness as a set of emotions and thoughts shared by individuals within a community, which possess qualities akin to a living entity (Tuncer, 2017). Collective behaviour and thinking patterns are intrinsic aspects of society's actions, consistently manifesting and expressing themselves through oral communication, education, and literature (Durkheim, 2018). When considered in this context, learned helplessness occurs in social memory and is passed down to new generations through the aforementioned factors of language, consciousness, identity, and tradition. This indicates that learned helplessness can manifest as social personality traits through cultural inheritance and the establishment of societal norms.

The process of “enculturation” results in the transfer of learned helplessness from an individual’s psychological world to the wider culture of society, where it becomes a heritage passed down to future generations. Herkowitz, who coined the term, defined it in the context of “unconscious adaptation to social life” and “automatic adaptation to cultural patterns” (Herkowitz, 1968, as cited in Shimahara, 1970). Although acculturation is defined in various manners, it primarily refers to the process in which individuals acquire knowledge about and relate to their ethnic culture. This includes the development of cultural awareness and understanding throughout one’s life, as well as the degree to which individuals identify with and experience their ethnic culture (Soldier, 1985 & Wilbert, 1976, as cited in Zimmerman et al., 1996). At this juncture, it is important to note that the concept of “acculturation” encompasses safeguarding the values present in society in response to its needs and instructing all generations on how to culturally respond to meet these requirements (Uygunkan, 2005). The emergence of a culture of learned helplessness appears to result from a particular acculturation process. This process is defined, in this context, as the conscious or unconscious acquisition of intellectual products, understanding, and cultural awareness over time. Therefore, just as the process of addressing a social issue can develop into a societal norm over time, the notion that the measures taken to resolve a social issue hold no influence over the outcome and the decision to not take action can also develop into a societal norm over time, transmitted through the process of acculturation to successive generations.

The situation described above can be explained in the following way: When individuals confront a social issue, they endeavour to address it by considering the advantages to society and humanity. Learned helplessness, a facet of acculturation, can be attributed to the belief that society is incapable of solving the issue as a result of prior lived experiences. It is important to note that learned helplessness, which has become a societal norm, does not arise spontaneously or abruptly. Over a period, an individual or society may develop a psychological state of learned helplessness, which takes on a sociological identity through other social institutions. Through subsequent acculturation, the perception process becomes automatic, and then leading to the transmission of learned helplessness to new generations. Later, the emergence of a culture of learned helplessness over time within society creates obstacles to social change and development, ultimately impeding progress.

The notion of “habitus” constitutes a crucial element of Pierre Bourdieu’s sociology, as it highlights the impact of the group or environment to which an individual belongs on their behaviour. This is conveyed through the notion of “tendencies” that exist within the mind. Bourdieu’s concept of habitus pertains to the reservoirs of knowledge that individuals possess as a result of their association with particular cultures or subcultures (Bourdieu, 2017). By virtue of this definition, it serves as a cognitive and motivational

mechanism that structures, for example, the class group to which an individual belongs, his or her attitudes towards events (including phenomena, objects, situations), and his or her tendencies to think and act. Besides, habitus generates a cultural orientation among group members. This mechanism can also establish a sense of learned helplessness in the group due to a certain cognitive and intellectual disposition. The individual may develop a tendency to act or refrain from action, remain indifferent towards events or situations specific to their social group or class, or gain intellectual awareness that they are powerless to influence outcomes.

In cultures where learned helplessness has become ingrained, possibly due to a passive social structure, there may be a sense of indifference towards countrywide progress or, even worse, a fatalistic acceptance. According to Maier and Seligman (1976), this refers to motivational, emotional, and cognitive shortcomings, such as perceived lack of control over event outcomes, helplessness, determining if perception of lack of control is accurate, apathy, passivity, anxiety, depression and the inability to learn that events are controllable (Gordon, 1985). Consequently, societies with a culture of learned helplessness exhibit passive resistance, believing that their actions will not affect the outcome.

Research into the connection between economic development and behavioural constructs such as culture has revealed the difficulty of elucidating causal relationships between human behaviour and economic activity at the group level (Alesina & Giuliano, 2015). For this reason, in recent years, a number of debates have focused on the impact of cultural factors on the development of cities and regions, both in the political and economic spheres.

3. Economic Underdevelopment

The issue of economic “underdevelopment” in relation to economic development was once addressed primarily by economists. However, over time, this issue has extended to other social sciences, leading to an interdisciplinary identity for the question of underdevelopment. This shift recognizes that underdevelopment cannot be resolved solely through economic policies (Berber, 2015). Consequently, existing literature¹ presents various approaches to addressing the problem of underdevelopment based on different parameters such as capital, technology, production, consumption, labour, political stability, geography, and religion. Despite these diverse approaches, there is a noticeable lack of attention to the causal relationship between the psychological perception of society and the level of economic development of a country. This aspect will be discussed in detail in this section.

---

¹See the next subheading for more details.

Most nations strive to achieve contemporary developmental levels and align their economic policies accordingly. Typically, countries establish their policies by considering various macroeconomic indicators such as balance of payments, growth rate, employment rate, inflation rate, and income distribution. Any potential uncertainty or instability in these variables can result in an economic crisis, impacting both social psychology and social welfare.

To illustrate, the political structure represents a substantial influence on the process of development. Issues such as inadequate governance, inefficiencies within the bureaucratic apparatus, an excess of red tape, a lack of effective communication channels, military and political interventions, corruption, inflexible regulations, the absence of a viable democratic culture, and legal difficulties indirectly impact development. Furthermore, international factors, including data published by other countries and the expectations of foreign analysts regarding a country's economy and politics (including the role of domestic institutions), can indirectly influence economic development (Shah, 2023).

Consequently, it is difficult to engage in discourse concerning economic progress and its beneficial outcomes in an environment that is characterised by a paucity of economic, sociological and political stability. It is typically the case that socio-economic-political challenges are accompanied by problems of economic development. The presence of certain indicators, such as poverty, corruption, high inflation, low income, low levels of education, income inequality, and social exclusion, can result in individuals experiencing or being at risk of experiencing permanent material deprivation. It is challenging to overcome this situation, particularly for those who are members of the affected society.

Over time, societies that perceive themselves to be lacking the capacity to achieve their desired economic objectives may become less inclined to pursue those objectives. This outlook can be attributed to their extensive experience, accumulated perceptions of past events, and a lack of capacity to regulate the future, which results in a lack of motivation and confidence in change. Consequently, entities within such a society may be reluctant to engage in economic, political, and social activities that demand structural alterations in the economy due to a perception of ineffectiveness and futility, particularly when fatalism is prevalent (Dixon & Frolova, 2011).

Therefore, the long-standing challenge of promoting economic development persists.

Historically, it is evident that when the citizens of a country inherit socio-economic underdevelopment over generations, it reflects in every sphere of life (Dale-Harris, 2013). The negative repercussions of a country's level of development bolster a culture of learned helplessness within society. A prevalent

sense of powerlessness, passivity, and uselessness hampers development, reinforcing a culture of “learned helplessness.” This analysis can be elucidated as follows: The prevalence of learned helplessness in society leads to a lack of motivation, passivity, and fatalism. This hinders the ability to overcome negative economic situations and prolongs the implementation of solutions. Moreover, negative practices such as the long-term continuation of socio-economic problems, the extended process of resolving these problems, disagreements between interest groups on policy solutions, policies failing to reach their expected goals, and the allocation of existing resources exclusively to certain groups cause discontent and disappointment, strengthening the psychology of learned helplessness. Societies enduring adverse conditions may strive to persevere or mitigate the impact of such circumstances but gradually lose their motivation and hope as they come to terms with their lack of control.

As the research suggests, the interplay between social psychology and economic development is increasingly recognised as a critical factor in the field of research. The extant literature demonstrates that social trust and cooperative behaviour exert a significant influence on economic performance, thereby underscoring the imperative for the implementation of policies that foster social cohesion and trust (Fukuyama, 1996; Putnam, 2000). Furthermore, the part played by cultural values and social norms in influencing economic outcomes emphasises the importance of taking psychological factors into account in development strategies (Hofstede, 2001). In light of these observations, the concept of learned helplessness is considered in the context of economic underdevelopment in the following section.

4. The Theories on Economic Development

The scholarly investigation of economic development spans nearly two centuries, during which various theories have been proposed to address the challenges faced by both developed and underdeveloped nations. Nevertheless, theoretical frameworks rooted solely in the socio-economic structures of developed countries have proven inadequate in addressing all the problems of less developed nations (Berber, 2015).

The literature on economic development reveals multiple theories aimed at explaining and resolving the economic development issues of less developed countries. These include Modernization Theory, Marx’s Historical Materialism, Vicious Cycle Theory, Structuralist Approach, Dependency Theory, Dualism Theory, Structural Change Theory, World-Systems Theory, Economic Development with Unlimited Supply of Labour, and the New Classical Counter-Revolution (Berber, 2015). These theories generally evaluate development within the context of economic relationships, structures, and sociological or cultural differences.

Furthermore, behavioural economics has gained prominence for integrating psychological insights into economic models to understand decision-making processes, challenging the traditional notion of rational behaviour. For example, Kahneman and Tversky's (1979) "prospect theory" highlight how individuals make satisficing rather than optimizing decisions and asymmetrically value gains and losses. Simon's (1990) concept of "bounded rationality" argues that the minds of individuals must be viewed in terms of the environmental context in which they have developed, leading to limitations in human information processing due to limitations in knowledge and computational capacity (Kahneman, 2003). Therefore, despite its insights, behavioural economics mainly focuses on individual cognitive biases rather than collective resignation (Kahneman & Tversky, 1979; Camerer & Loewenstein, 2004). The Human Development and Capabilities Approach (Sen, 1989, 2000) and Self-Determination Theory (Deci & Ryan, 2012) focus on empowerment of individuals and intrinsic motivation, respectively, yet fail to consider the entrenched societal inertia seen in learned helplessness. Cultural economics examines the influence of cultural values and norms on economic behaviour (Throsby, 2000) but does not specifically address the negative impact of a pervasive defeatist mindset on economic development. Social capital theory discusses the role of individualism, social networks and socio-economic behaviours (Putnam, 2000) but do not fully capture the deep-seated psychological barriers to economic phenomenon that learned helplessness emphasizes. These theoretical approaches demonstrate that rational choice theory is insufficient to explain economic and social behaviour and the decision-making processes that individuals employ to determine such behaviours (Hodgson, 2012).

Nevertheless, current economic and sociological approaches almost never emphasise the pre-existing social structure necessary to realise the ideal of a prosperous and functioning society. Neoliberal theory, for example, theorises a universal fiction that sets out the conditions necessary for social welfare. However, there is no mention of the social structure that needs to be in place for neoliberal values to function. As a result, this and many other economic theories leave unanswered the question of whether an autonomous society with a low level of culture and thought can support these values.

The theoretical examinations of poverty generally focus on its sociological and economic aspects. Classical Marxism attributes contemporary poverty to the capitalist economy's operations, while critical Marxism links poverty to both capitalist functions and cultural factors (Çoban, 2019). The neoclassical approach highlights individual efficiency and skill deficiencies as causes of poverty, while the social Darwinist perspective views poverty as an evolutionary outcome of social breakdown and differentiation, portraying it as a purifying process that eliminates societal misfits (Harvey & Reed, 1992). Ritzer's sociological analysis considers poverty an inherent feature of capitalism's basic structure (Ritzer, 1986).

The Malthusian approach attributes poverty to uncontrolled population growth amidst scarce resources, whereas Lewis's (1966) "culture of poverty" theory suggests that poverty stems from a cultural context that promotes contentment with less (Giddens, 2005).

Examining the theories discussed so far reveals a general neglect of the socio-psychological aspects of economic development problems, such as cultural poverty and cultural unemployment. There are three main reasons why economists often overlook these aspects in their analyses. First, establishing causality between psychological factors and social and economic phenomena presents methodological challenges. Second, it is difficult to quantify the social and economic costs associated with psychological factors. Third, social psychology is susceptible to sudden changes due to external factors, and the impact of these changes on social and economic phenomena takes time to become apparent.

Given that society is fundamentally central to economic development, an important question arises: does inherited culture, such as learned helplessness, impact the economic development process of a country? Ruby Payne (2005) was the first to ask this question in her book "A Framework for Understanding Poverty". In her examination of the urban American class system, Payne argues that a form of learned helplessness, passed from parents to children, is a core element of poverty. She suggests that poverty engenders a mindset of learned helplessness, which stifles forward-thinking motivation among those who are impoverished. Moreover, Payne asserts that this learned helplessness leads individuals in poverty to spend their income in seemingly irresponsible ways, rather than saving for future investments or actively responding to social incentives. However, it is crucial to critically examine these claims, considering that cultural and structural factors are deeply intertwined, and attributing poverty solely to individual mindset risks oversimplifying the complex dynamics at play.

However, the concept of learned helplessness in the context of economic underdevelopment we discuss in this paper differs from that proposed by Ruby Payne (2005) in terms of scope, focus and implications. Payne's analysis focuses on the "culture of poverty" within particular urban American communities, emphasizing how generational poverty cultivates a mindset of helplessness that influences both individual and communal behaviours. However, the notion of learned helplessness fundamentally extends beyond this approach, carrying broader implications for societal and institutional dynamics, particularly concerning economic underdevelopment. That is to say, this paper intends to assess the ways in which collective powerlessness can impede national economic progress and impede structural socio-economic reforms.

Furthermore, Payne's work provides educators and policymakers with practical strategies for addressing these behaviours at the local level. In contrast, it is our contention that the phenomenon of learned

helplessness causing economic underdevelopment necessitates the implementation of comprehensive, multi-faceted strategies that encompass institutional reforms, empowerment programmes and broad economic policies. What is more, the former employs a socio-cultural framework to address poverty at the community level, while the latter integrates a socio-cultural framework to examine the interplay between psychological barriers and economic structures at a national scale.

Despite the multitude of approaches that have been taken to address economic underdevelopment from a variety of perspectives, the causal relationship between societal psychological perception, namely culturally learned helplessness, and economic development remains underexplored. This represents a significant gap in the existing literature, as a comprehensive understanding of the psychological and cultural dimensions of economic underdevelopment is essential for the development of effective strategies to promote economic progress. In order to overcome the limitations imposed by learned helplessness, it is imperative to incorporate these factors into development strategies.

As such, inherited cultural traits such as learned helplessness determine human potential and social choices, which in turn influence economic development. Similarly, economic conditions in society can reinforce cultural attitudes, and thereby creating a cyclical relationship. It is important to emphasise that our argument particularly pertinent to less developed countries, where learned helplessness often becomes deeply entrenched within the culture.

No doubt about that there is evidence in the literature, suggesting that psychological and sociological factors have a more significant impact on economic development. It is argued that in countries where learned helplessness is prevalent, there is a marked inability to perceive or respond to opportunities and challenges posed by economic system. This phenomenon perpetuates a cycle of underdevelopment, as these countries struggle to break free from the constraints of their psychological and cultural mindset (Dweck, 2006; Seligman, 1972). Moreover, societies experiencing economic difficulties frequently demonstrate a lack of activity despite being aware of the challenges. This reality is rooted in both learned and culturally ingrained unresponsiveness. A sense of hopelessness, as a result, exacerbates living conditions, resulting in either temporary poverty or prolonged underdevelopment. According to Ayan (1996), these conditions can create fictional doctrines within the collective mindset, further impeding development. The issue evolves when these conditions instil a belief that development is unattainable, leading to widespread inaction.

To combat economic underdevelopment effectively, it is necessary to integrate psychological and cultural dimensions into development strategies and policies. That is, a new way of thinking that takes

into account the negative influence of culturally learned helplessness should be cultivated in order to fully unleash the potential of the human spirit and drive economic progress. By gaining insight into and addressing this underlying psychological and cultural factor, policymakers can develop more comprehensive and effective strategies to promote economic development, particularly in less developed countries.

Building on this premise, it would be prudent to explore the interrelationship between economic development and the culture of learned helplessness here. Indeed, the interrelationship between economic development and the culture of learned helplessness is shaped by the structural interconnections between these two phenomena. An economy, much like a society, reflects psychological traits through the collective actions of its members. Consequently, it is in accordance with social norms and behaves in accordance with the prevailing social logic. When economies, akin to societies, face structural challenges and sudden shifts, they exhibit instability and struggle to maintain equilibrium. In essence, national and global economies demonstrate behavioural patterns similar to those of societies that are entrenched in learned helplessness (Shah, 2023). This theoretical framework, originally designed to diagnose individual and social issues, can thus be applied to analyse economic phenomena.

It is imperative to view the economy as a living entity with distinct behavioural patterns and emotions. In other words, an economy can be conceptualised as a social network of individuals, encompassing factory workers and central bankers alike, who engage in market activities and are subject to emotional influences. The terms “economic confidence,” “business confidence,” and “confidence in global markets” are indicative of the prevailing sentiments among the majority of market participants. To illustrate, in rapidly developing markets, the actions of participants, such as new investments, job creation, and property purchases, contribute to macroeconomic improvement with minimal perceived risk in a positive economic atmosphere. Conversely, in economies that frequently experience recessions, participants tend to adopt a defensive strategy, investing in safe assets, accumulating capital, reducing investment, and halting job creation, in order to mitigate the impact of deteriorating macroeconomic indicators (Shah, 2023). Such behaviours also exert an influence on the indicators used to measure levels of economic development.

A combination of adverse social experiences and a culture of learned helplessness makes it challenging to anticipate positive behaviours from market participants. Learned helplessness fosters a mindset of ‘impossibility of change’ or ‘this is the way it is’, which hinders individuals from adopting a different outlook. This scenario is analogous to the fear of recessions, as measured by indices such as the ‘VIX Fear Index’, within an economic context. Consequently, the economy is a reflection of both the optimistic

and pessimistic perspectives that are prevalent in society.

Another factor impacting development and indirectly leading to learned helplessness is unstable political institutions. These institutions inevitably manifest significant effects on both the society that constitutes them and those that facilitate and maintain them. The deliberate or inadvertent mistakes made by a political institute, such as failure to implement policies, failure to manage crises, or disconnection from the public, can lead to the emergence or perpetuation of a culture of learned helplessness. In simpler terms, the political institute in certain societies can play the role of the actor who confines dogs to a box, akin to the Seligman experiment, or traps fleas in a jar, as in the flea experiment. The average political institution, from time to time, may influence society to acquire learned helplessness, or it may reinforce society's existing learned helplessness for its own benefit.

Hence, in countries - including developed ones - where unstable and ineffective political establishments wield significant influence, the majority of the populace could be disengaged from their political and economic surroundings. Although they comprehend that they possess a conceptual say in governance through means such as voting and electoral participation, a gulf remains between them and their environment (Shah, 2023). Societies governed by incompetent political institutions may feel that their struggles are futile, and that mobilising for change will prove challenging due to their lack of agency in determining their future. Consequently, these societies are taught to believe that their efforts against such indirect actors as political institutions will yield no meaningful change. Thus, even when conditions change in favour of these societies, it is either difficult or takes time for them to become aware of it. As stated by Seligman, "A fundamental sense of well-being relies significantly on our capacity to control our surroundings and acknowledging that we have such capacity" (Shah, 2023).

There is substantial evidence indicating that politics significantly shapes social behaviour and welfare. Governments with autocratic tendencies, such as Nazi Germany in the past and contemporary North Korea, exemplify societies exhibiting learned helplessness. In these regimes, citizens often become passive, believing they have no control over their environment or future. This passivity leaves them susceptible to manipulation and control. For instance, it would not have been possible in a rational society for Hitler to enact legislation that resulted in the inhumane extermination of the Jewish people (Shah, 2023). Numerous similar examples can be found throughout the history of international political economy.

When all these factors are taken into account, it becomes evident that a culture of learned helplessness can manifest in a variety of economic developmental challenges. These include pervasive pessimism, the inefficient utilisation of constrained resources, diminished rates of entrepreneurship, reduced labour

force participation, minimal engagement in education and skills training, and the emigration of skilled individuals. Consequently, the presence of learned helplessness within a society is thought to impede the capacity of policymakers to enact effective structural adjustments or reforms, both in the short and long term. To illustrate this problem, a number of concrete examples can be provided.

Bolivia, for instance, is among several countries grappling with multigenerational poverty. Historical events of the country could clarify why Bolivia has been sometimes unresponsive to aid and incentives, and reluctant to take advantage of the potential rent. As part of an initiative to enhance the current education system, the Bolivian government provided teachers with a financial reward if they could help their pupils attain a specific standard. Nevertheless, many teachers held the view that the effort was futile since they'd be unable to achieve the required score for incentives. Consequently, teachers believed that they lacked the capacity to determine their fate or that of their students (Dale-Harris, 2013). The prevalent stance held by Bolivian teachers, and the main intellectual determinant of inaction, is undoubtedly the most obvious example of the transformation of learned helplessness into sociological reality. Based on this example, it is possible to argue that society's all-encompassing culture of learned helplessness generates economic and institutional ineptitude, hindering progress.

Ethiopia is another example among several countries in Africa region afflicted by multigenerational poverty. Historical factors may offer some explanation as to why the country has not always been responsive to aid and incentives or sought to exploit the potential rental income. Within Ethiopia, the majority of households are grappling to fulfil basic human requirements. Children who grow up in such households are firsthand witnesses to their parents' battles for survival. The bleak prospect of inheriting poverty and a future devoid of improvement is readily apparent to them as they base their evaluation of the future on personal experiences from the past and present. It is a reflection of the fact that a section of society suffers from "learned helplessness", i.e. an absolute sense of powerlessness and uselessness. If this culture, which tends to be passed down from one generation to the next, is not broken, it will be difficult to expect positive results from structural reforms and foreign aids. Hence, this presents an urgent and significant challenge in Ethiopia.

Since gaining independence in 1960, Nigeria has encountered a range of hurdles, including political instability, civil conflict and economic downturns. Although Nigeria is one of Africa's largest economies and boasts abundant natural resources (such as oil, natural gas, tin, iron ore, etc.), it is plagued by extensive poverty, unemployment, and socioeconomic inequality. In addition to these, factors that are thought to contribute to learned helplessness in Nigeria are persistent failures of governance, lack of basic

infrastructure, corruption and social divisions. The result would be learned helplessness stemming from powerlessness to make significant changes in Nigerian society.

From the 1980s onwards, Turkey has implemented extensive and varied reforms in the areas of economy, politics, and public administration. These measures have been the primary focus of public administration reforms in the country. The country has witnessed the implementation of measures such as performance and strategic management, organisational restructuring, privatisation, outsourcing, regulatory reforms, as well as private sector management arrangements and techniques. However, the country's periodic economic and political upheavals every decade, except for the security services, erode trust in the political framework. Given the onerous weight of negative issues including soaring household debt, commodity costs, inflation rates, steep taxes, budget cuts, and anaemic economic growth on society in the aftermath of each substantial economic crisis, it may not be incorrect to posit that a "culture of learned helplessness" prevails in Turkish society. The mindset engendered by the persistent societal issues is mainly linked to the belief that the country's prospects for change are bleak. Conversely, as the economy's recovery period extends beyond each crisis, political institutions and society become aware that achieving positive outcomes will take an extended period. This, each time, inadvertently reinforces a culturally ingrained sense of learned helplessness in society.

Similar instances can be observed even in developed economies. Nevertheless, the phenomenon of learned helplessness in developed countries is not social but institutional. As the socio-cultural, socio-psychological and socio-economic elements in these countries consist of social realities formed by the welfare society, rules, regulations and norms, any economic and political change threatening these elements may lead to social reaction. This conditioning arises due to the tendency of generations inheriting a stable and predictable structure. That is to say, as most of the societies in developed countries have inherited almost a stable prosperity for a long time, they are not accustomed to living in impoverished conditions. They would react harshly to sudden changes or initiatives that shake the foundations of society, resulting in frequent changes of government, a high probability of early elections or government crises. This has often been the case in developed countries during periods of economic crisis, where political instability is linked not solely to multiple cabinet changes or government crises, but also to economic policy variability (Aisen & Veiga, 2006). Poland, being a European Union (EU) member country (Ekiert & Kubik, 2001), and Italy and Germany (Funke et al., 2016) are examples of such cases. More examples include protests such as the 'war on poverty' demonstrations that took place in the USA between 1964 and 1968, the 'Occupy Wall Street' protests that occurred in the USA and Canada in 2011 and afterwards, and the 'new pension reform' protests that has taken place in France in 2023, as well as the 'public order law' protests that has

occurred in the UK in the same year, serve as other examples. In developed nations, such protests increase the possibility of governmental change and the chances of early elections in the short, medium, and long terms. Recognising this reality, policymakers tend to approach structural reforms with greater caution, particularly when there is concern about re-election. These concerns reflect different aspects of learned helplessness within stable societies. As Paul Krugman puts it, the more the political establishment “fails to do anything about economic problems under difficult economic conditions, or convinces itself that there is nothing it can do, the more it can itself fall into a state of learned helplessness” (Krugman, 2011). As a result, when despair pervades the entire society and its institutions, it assimilates into a culture.

In an economy that has long grappled with developmental issues, the psychology of society is likely to be negatively impacted. Specifically, the persistent burden of low welfare levels on the economy coupled with policy inaction or delays in implementing stabilisation and structural adjustment policies and institutional arrangements could lead to demotivation and passivity among the populace. As such, a chronic or permanent “deprivation” created internally and/or externally, from an economic point of view, may further reinforce the already existing culture of learned helplessness in the society or lead to the formation of a culture of learned helplessness in the society.

A model summarising some of the ideas or deductions presented in this study is presented below.

The preceding table largely summarises this study. It displays the existence of a vicious circle between the elements reflecting culturally learned helplessness and the components of economic development.

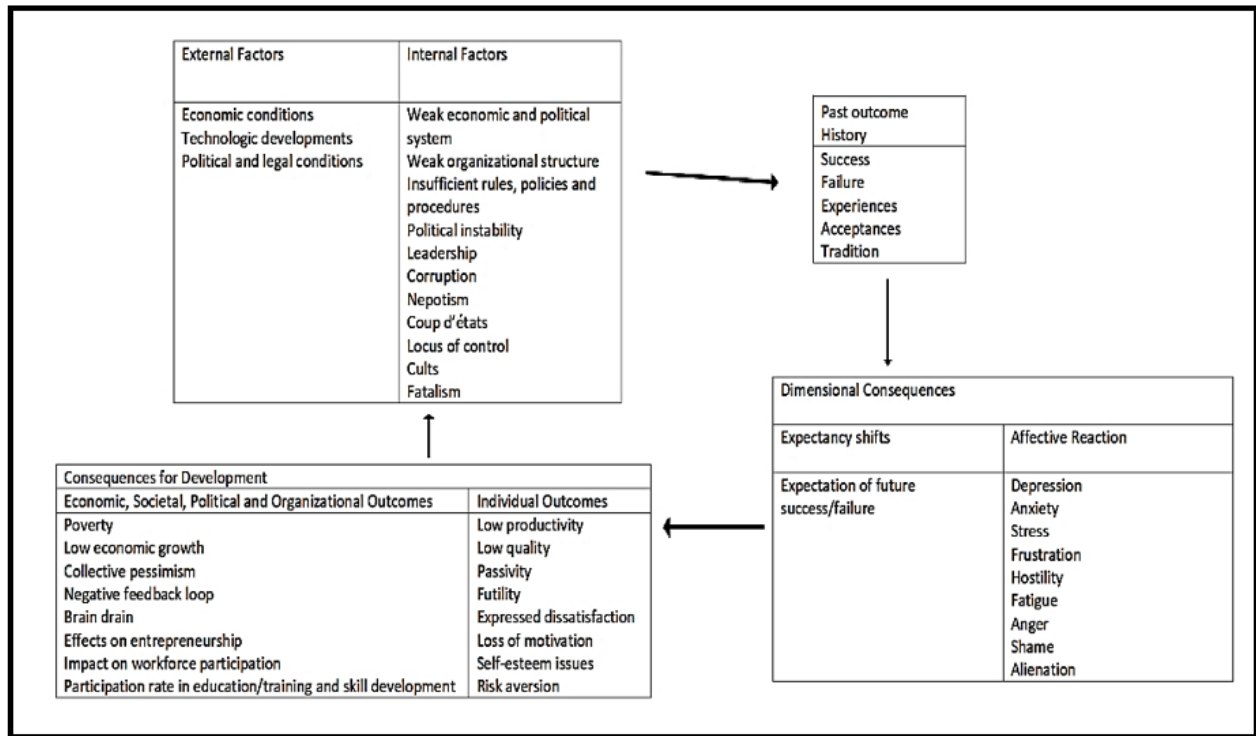
5. Discussion

The prevalence of a culture of learned helplessness within a society can give rise to social conflicts, particularly in instances where the state fails to implement radical solutions that prioritise social benefit over political interest. The divergence in discourse and policy proposals among interest groups serves to further complicate the situation. Some groups may view economic liberalisation without addressing structural issues as risky, while others may argue against self-sufficiency in a closed economy or advocate for a strategic shift in focus from the West to the East.

Once more, the phenomenon of culturally learned helplessness impedes social and human actions. However, it is possible for societies to counteract this pacification by adopting a proactive role in solving problems. Transformations or tipping points depend on the interplay of internal and external dynamics, as well as the mobilisation of social motivations.

Figure 1

A Learned Helplessness Model from Economic Development Perspective

Source: It is reconstructed following Martinko & Gardner (1982).

6. Conclusion and Suggestions

Learned helplessness, a psychological theory, has considerable societal implications due to its influence on human behaviour, with sociological consequences that are pervasive in societal culture and exert an impact on all social institutions. This learned trait is acquired through the process of acculturation and transmitted across generations, thereby pacifying individuals and communities by establishing presuppositions on specific issues. In societies where learned helplessness becomes a cultural phenomenon, challenges are perceived as insurmountable, leading to inaction and the acceptance of these challenges as inevitable.

To eliminate the culture of learned helplessness and its developmental consequences in underdeveloped countries, several structural policies or reforms we suggest are:

- i. *Factors*: Determining the factors that increase the perception of learned helplessness culture.
- ii. *Policy Decisions*: Policy decisions that serve the public interest.

- iii. *Idealistic Segments*: Including artists, engineers, sociologists, anthropologists, economists and other relevant professionals in the implementation of public policies to eliminate learned helplessness culture.
- iv. *Effective Governance*: Implementing an effective, transparent, accountable leadership and governance system.
- v. *Cultural Institutions*: Encouraging cultural institutions (schools, cinemas, theatres, media outlets, etc.) to play an active role in disseminating socio-economic development policies that are formed for combating learned helplessness culture.
- vi. *Regulatory Mechanisms*: Ensuring that judiciary, regulatory and supervisory mechanisms are independent, and work effectively.

It is anticipated that the implementation of these measures will serve to reduce social confusion and promote the establishment of a unified yet inclusive social system. Consequently, it is reasonable to say that reliance on statistical indices such as the Human Development Index (HDI) or the World Happiness Index (WHI) is insufficient to reflect the level of welfare of societies affected by learned helplessness. Thus, those in a policy-making role who fail to acknowledge this reality run the risk of repeating the mistakes of the past.

Our study is limited by its lack of empirical analysis, which precludes the drawing of conclusive, evidence-based inferences. Although the hypotheses proposed in this study, which are based on theoretical frameworks and conceptual discussions, provide a robust foundation for understanding the issue, they are insufficient to fully elucidate the reciprocal dynamics between learned helplessness and economic development, or to prove that such a reality exists. In short, our inferences are based on the logical reasonings rather than on empirical evidence. To address this limitation, we aim to collect and analyse primary or secondary data to investigate the research question and hypothesis proposed in this study. Last but not the least, by incorporating empirical analysis, we believe that our future empirical study or future empirical studies can provide more robust and generalisable conclusions that can inform policy, practice and future research in the field of economic development.

References

- Aisen, A., & Veiga, F. J. (2006). Does political instability lead to higher inflation? A panel data analysis. *Journal of Money, Credit and Banking*, 38(5), 1379–1389.
- Akhtar, S. (2018). *Göç ve kimlik: Kargaşa, sağaltım ve dönüşüm*. S. Ayhan (Çev.). İstanbul: Sfenks Kitap.
- Aktan, C., & Yay, S. (2016). Öğrenilmiş çaresizlik ve değişime karşı pasif direnç. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(2), 58-71.
- Alesina, A., & Giuliano, P. (2015). Culture and Institutions. *Journal of Economic Literature*, 53(4), 898–944.
- Ayan, D. (1996). *Öğrenilmiş çaresizlik modeli üzerine sosyolojik bir çalışma* [Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Bauman, Z. (2001). *Parçalanmış hayat*. İ. Türkmen (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Berber, M. (2015). *İktisadi büyüme ve kalkınma*. Derya Kitabevi.
- Bourdieu, P. (2017). *Ayırım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. D. Fırat, F. Şannan & A. G., Berkkurt (Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Camerer, C. F., & Loewenstein, G. (2004). Behavioral economics: Past, present, future. In C. F. Camerer, G. Loewenstein, & M. Rabin (Eds.), *Advances in behavioral economics* (pp. 3–52). Princeton University Press.
- Çoban, S. (2019). Yoksulluğa teorik yaklaşım. F. Yıldırım (Ed.), *Yoksulluk ve sosyal hizmet: Yoksulluğa teorik yaklaşım* (ss. 41–60). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Dale-Harris, M. (2013). Graphics: Inheriting poverty – Learned helplessness and empowerment in development. *Development Roast*. Retrieved May 02, 2023, from <https://inesad.edu.bo/developmentroast/2013/01/graphics-inheriting-poverty-learned-helplessness-and-empowerment-in-development/>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology*. (Vol. 1, pp. 416-436). SAGE Publications.
- Dixon, J., & Frolova, Y. (2011). Existential poverty: Welfare dependency, learned helplessness and psychological capital. *Poverty & Public Policy*, 3(2), 1–20.

- Durkheim, E. (2018). *Sosyolojik yöntemin kuralları*. C. Cenk (Çev.). İstanbul: Bordo Siyah Yayın.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- Ekiert, G., & Kubik, J. (2001). *Rebellious civil society: Popular protest and democratic consolidation in Poland, 1989–1993*. University of Michigan Press.
- Fukuyama, F. (1996). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: Simon and Schuster.
- Funke, M., Schularick, M., & Trebesch, C. (2016). Going to extremes: Politics after financial crises, 1870–2014. *European Economic Review*, 88, 227-260.
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. C. Güzel, (Çev.). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Gordon, A. (1985). Learned helplessness and community development: A case study, *Journal of Community Psychology*, 13, 327-337.
- Harvey, D. L., & Reed, M. (1992). *Theories of poverty and underemployment: Orthodox, radical, and dual market perspectives*. Washington: Health and Company.
- Hodgson, G. M. (2012). *From pleasure machines to moral communities: An evolutionary economics without homo economicus*. University of Chicago Press.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Sage Publications.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*, 47(2), 263-291.
- Kahneman, D. (2003). Maps of bounded rationality: psychology for behavioral economics. *American Economic Review*, 93(5), 1449–1475.
- Krugman, P. (2011, May 5). *Against learned helplessness*. Economist's View. <https://economistsview.typepad.com/economistsview/2011/05/paul-krugman-against-learned-helplessness.html>
- Maier, S. F., & Seligman, M. E. P. (1976). Learned helplessness: Theory and evidence. *Journal of Experimental Psychology: General*, 105 (1), 3-46.

- Martinko, M. J., & Gardner, W. L. (1982). Learned helplessness: An alternative explanation for performance deficits. *The Academy of Management Review*, 7(2), 195.
- Payne, R. K. (2005). *A framework for understanding poverty*. Aha! Process, Inc.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Ritzer, G. (1986). *Social problems*. New York: Rondon House.
- Seligman, M. E. P. (1972). Learned helplessness. *Annual Review of Medicine*, 23(1), 407–412.
- Sen, A. (1989). Development as capability expansion. *Journal of Development Planning*, 19, 41-58.
- Sen, A. (2000). A decade of human development. *Journal of Human Development*, 1(1), 17–23.
- Shah, V. (2023, April 17). *Learned helplessness in democracies and economies*. Thought Economics. <https://thoughteconomics.com/learned-helplessness-in-democracies-and-economies/>
- Shimahara, N. (1970). Enculturation-A reconsideration. *Current Anthropology*, 11(2), 143–154.
- Simon, H. A. (1990). Bounded rationality. *Utility and probability*, pp. 15-18.
- Throsby, D. (2000). *Economics and Culture*. Cambridge University Press.
- Tuncer, E. (2017). *Bilgi sosyolojisi ve Durkheim* [Master Thesis, Uludağ Üniversitesi]. <http://acikerisim.uludag.edu.tr/jspui/handle/11452/2024>
- Uyguncan, S. B. (2005). Kültürleme kavramı ve televizyon, *Kurgu Dergisi*, 21, 205- 213.
- Zimmerman, M. A., Ramirez-Valles, J., Washienko, K. M., Walter, B., & Dyer, S. (1996). The development of a measure of enculturation for Native American youth. *American Journal of Community Psychology*, 24(2), 295–310.

Article Information Form

Author(s) Contributions: All authors contributed equally to the writing of this paper. All authors read and approved the final manuscript.

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the authors.

Copyright Statement: Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.

Supporting/Supporting Organizations: No grants were received from any public, private or non-profit organizations for this research.

Ethical Approval and Participant Consent: It is declared that during the preparation process of this study, scientific and ethical principles were followed and all the studies benefited from are stated in the bibliography.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.

The Paradigm of Creative Class in a Global Milieu

Iryna Skavronska¹

Abstract: This paper discusses the creative class as a new layer of contemporary society that drives entrepreneurship, innovation and dynamism of economy. Current social and economic transformations are caused by new factors which affect the emergence of creative class. The potential of creative professionals has become one of the major means of the national development as it contributes to maximizing welfare, enriches consumption and improves standards of living. Creative class is a strategic input for companies and government agencies looking for more effective communication and new ways to stand out. The purpose of this study is aimed at the in-depth clarifying and summarizing of the theoretical background about creative class in a global milieu, including its specific lifestyle, and how it relates to other concept such as creative employment. The underlying argument is that creativity is one of the constructs of those skills, knowledge and abilities required by the modern labor market in the face of globalization challenges. The presented findings of the paper include a more holistic approach to identifying a range of determinants and metrics important for the successful promotion of creative employment. In light of these findings, the article concludes with discussing the rise of creative class in a global scale.

Keywords: Creativity, Creative class, Creative employment, Creative job, Creative occupation, Global milieu

1. Introduction

Until recently, it has been believed that the productive workers are those who produce material goods, while artists, scientists, musicians and all those who do not manufacture something material are unproductive. Today shows a completely different view of this dilemma. Nowadays, the global economy experiences transformations where weakening sectors are influenced by innovative business models, methods of production and patterns of consumption (Nurse, 2018). The priority shifts from the manufacturing of material goods to the large-scale production of immaterial and spiritual products. The dominant production factor is human capital based on knowledge and ideas (Romer, 1990; Kogut & Zander, 1992), and the most valuable qualities are employee's professionalism, learning ability, intellectual potential and creativity. The class of creative professionals, that is, the creative class, becomes a leading productive workforce and a determining stimulus that ensures the dynamic development of society on the path of permanent progress.

¹Istanbul Gelişim University, Department of International Trade and Finance (English), Istanbul, Türkiye, iskavronska@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0210-739X

Received: 06 May 2024, **Accepted:** 09 September 2024, **Online:** 23 September 2024

Cite as: Skavronska, I. (2024). The paradigm of creative class in a global milieu. *Universal Journal of History and Culture*, 6(2), 141-167. <https://doi.org/10.52613/ujhc.1477879>

However, today's world experiences not just positive changes; environmental degradation, poverty, the COVID-19 seriously affect humanity. To overcome their negative social and economic consequences as well as improve people's lives worldwide, the global economy needs a human-centred recovery (ILO, 2022), which can be successfully achieved through the intensification of creative jobs and activities. The new paradigm of development brings to the fore understanding of the importance of creativity in response to the globalization challenges. This paradigm is focused on ensuring innovation and a high degree of interaction between individual and collective knowledge, on the one hand, and globalized markets, on the other hand.

The creative class can be defined as the collection of occupations that specialize in the innovative combination of ideas and knowledge to create value or solve problems (Wojan, 2014). The creative class is also interpreted as a group of people who generate non-obvious value performing their tasks or other productive activities. This is a new class whose economic function is to generate new content and ideas. In developed countries, the creative class makes up on average 50% of the population. Furthermore, it dominates the demographics of cities, e.g. Amsterdam, New York, London, Berlin (Florida & Pedigo, 2016). For such destinations, the potential of creative professionals has become one of the main means for decision-making and socio-economic development as it contributes to increasing well-being, stimulates social cohesion and trust in communities. All of this evidences the considerable positive influence of creative class on national economies. To encourage the rise and enlargement of the creative population, favorable conditions are needed, e.g. technological changes, improvement of financial and consumer infrastructure, expansion of intensive interaction between businesses and creative professionals.

To facilitate discussions on the benefits of the human capital founded on creativity, this paper rests on the assumption that the theoretical framework is not sufficiently formulated, particularly in the part of a complex analysis of creative class along with the processes and phenomena that accompany it in the global space. Correspondingly, the purpose of this study is aimed at the in-depth clarifying and summarizing of the theoretical background about creative class in a global milieu, including its specific lifestyle, and how it relates to other concept such as creative employment.

Embarking on this exploration, it is essential to acknowledge the dynamic nature of creative class and the distinguishing peculiarities that shape its trajectory. This research endeavor is motivated by a desire to unravel the complexities of creative class and illustrate its special role for global society.

2. Methodology

This paper has been funded from various sources of information and data but mostly funding has come from studies made by Richard Florida as he became a pioneer considering creative class. The existing literature is predominantly dedicated to the explanation of the significance of creative professionals for urban development (Florida & Pedigo, 2016) which is really essential. Yet, despite the importance of this topic, academic research still lacks a clear differentiation between creative class and other layers of society.

In view of the fact that the idea of creative class is quite new, the theoretical background of this concept needs a deeper study. There is a necessity to improve theoretical justification of the creative class public perception in a global scale and look more profoundly at trends which shape the formation of creative class at the new stage of global societal development.

This paper examines the development of creative class as an innovative breakthrough in the world labour market. The article contains a set of features which characterize creative class, including personal freedom, flexibility, good education, common language, a specific lifestyle, etc. Special interest is paid to the role and importance of creative class for overcoming damage and negative effects of COVID-19, e.g. a reduction of creative companies' sales or jobs at risk like singing, dancing, etc. As governments and policymakers (Creative Industries Federation, 2020), so international organizations (OECD, 2020; UNESCO, 2022) share the same idea: the creative industries experience the rapid digitization of business models and face-to-face activities because of the pandemic. The new ordinary has created promising circumstances to start new businesses that offer for another job opportunities. COVID-19 became a turning point for digital changes. Employees of the creative industries, e.g. teachers, stylists, designers, have quickly migrated to the digital realm, many private and public providers moved content online having profited from streaming creative content during lockdown. The relocation to digital resources has made it possible to showcase particular works and events and reach an audience in film, music and sports in new ways. The data show that the crisis has indeed accelerated the digital transformation. For instance, video games and e-sports have been boosted during the health crisis that led to increase of revenues for many gaming companies (Hall, 2020). According to UNESCO (2022) estimations, creative businesses are now delivering 56% of their goods and services online in response to pandemic. Sub-sectors like the arts and entertainment have doubled the amount of goods provided digitally. Consequently, online and simultaneously remote working conditions have empowered creative workers by giving them more autonomy, and the power to choose where and how to work.

As a rule, creative jobs are highly qualified and skilled, require high level of human capital investment, although their productivity is hard to assess. Along with all of this, creative professionals are exposed to many risks, e.g. income instability and a lack of social guarantees, which are analyzed in the article.

A central element in current global development is the ability to meet the demand of competences of the economy by attracting talented workers. This study provides an overview of creative employment in the landscape of innovative economic systems. For better comprehension of creative class through employment, such evaluation systems as the industrial approach, the “black-box” model, the “Creative Trident” model and the Global Creativity Index are debated.

The industrial approach involves evaluation based on aggregation of all types of economic activities, i.e. employment in each sub-sector, in the creative industries. Similar to this approach is the “Creative Trident” model. This model also considers all types of jobs, but, unlike the industrial approach, it is used to classify them into three groups: 1) jobs in the creative industries not classified as creative; 2) creative jobs in the creative industries; 3) creative jobs outside the creative industries (“embedded” jobs).

It is believed that the investment in the right human resource practices, e.g. expenses for higher education, will provide returns that exceed the costs. To assess the “utility” of creative workers, the “black-box” model is used, which demonstrates the relationship between inputs in human resources and their performance as outputs.

Technology, talent and tolerance – components of the Global Creativity Index – are considered primary assets for creative class-driven economic growth. Technology asset describes science, research and development; talent asset contains skills and knowledge, research universities and education institutions; tolerance asset is characterized by diversity. It is believed, together, these assets make a destination more attractive for creative workers and form more opportunities to make them stay.

Since, each of these models assesses different dimensions, it makes sense to encompass consideration of extra metrics, e.g. state policy, labor market, etc., which describe the links between creative employment and the external environment. Moreover, the complexity of creative employment lies in the fact that the final outcome of the innovative functioning of the labour market at different levels of the economic system is the result of the simultaneous action of many factors, including the workplace system, production process, targeted investment, innovation, impact of globalization. Due to their specificity, many indicators of the human creative potential are poorly formalized and difficult to quantify. In this regard, there is an acute need for a critical understanding of career trajectories examining status of creative work in

communities across the world. In this context, the study push forward on which determinants are important for promotion of creative occupations and jobs.

This article is organized in three parts. The first part looks at the concept, definitional aspects, characteristics and peculiarities of creative class. The second part highlights the existing methodological approaches to better understanding creative employment. Finally, the study provides a summary of the rise of creative class and its employment in a global scale and identifies the major strengths and challenges associated with it. The paper ends with recommendations and concluding remarks, including the identifying the major groups of metrics for promotion of creative employment which must be examined additionally.

3. Literature Overview

Academic research offers a pluralistic array of perspectives, which can be used to explain the theory of creative class. These perspectives derive from both macroeconomics and microeconomics (Rodrigo, 2011). In the matter of creative class, they both are important. Moreover, theories of macroeconomics and microeconomics are intertwined as a bigger picture of macroeconomics is concerned with employment and overall economic growth, whereas a smaller picture of microeconomics brings forward individual markets.

A subset of microeconomics, which is based on models of consumers or firms, includes a set of economic theories that explain the nature of the enterprise where human creativity plays an irreplaceable role. In the constantly changing conditions of business, an intelligent and flexible employee capable of generating and using new approaches and ideas is able to take the best decisions and work more efficiently. A set of such individual characteristics engenders a completely new quality – creativity. Creativity is considered an individual's ability to flexible, innovative and original thinking which precedes the process of creative action (Skavronska, 2024).

The study made by Guilford (1967) demonstrates the inseparable bond between human creativity and intelligence stating that intelligence is a necessary condition for creativity although not sufficient.

Schumpeter (1912, 1942) had two different approaches to the innovative process in entrepreneurship: on the one hand, he emphasized the role of new entrepreneurs acting in the markets by introducing innovation and new ideas, which challenged existing companies through a process of "creative destruction" that was regarded as the engine behind economic progress. On the other hand, he paid attention to the

major role of large companies as drivers of economic growth which accumulate knowledge in specific areas.

Complementing these ideas, the knowledge-based theory of the firm (Nonaka, 1994; Grant, 1996) formulated significant headway in constructing a better understanding of the connection between knowledge and creativity. The theory presents a framework for modeling creativity through entrepreneurship. It recognizes knowledge a valuable and scarce resource and a source of competitive advantages of firms. Discovering the new possibilities of how to maximize profits entrepreneurs have to be creative. They transform their knowledge in the most illegible ways to adapt to dynamic changes. Innovations – ideas exploited in new models of existing goods and services – are creative bringing new industries and change over time (Dodgson & Gann, 2010).

From macroeconomic perspective, national economic growth is considered in the long run. In such a case, existing literature analysis underlines the significance of technological progress. Romer's (1990) theory of endogenous technological change asserts that knowledge and new ideas are at the heart of economic growth as they become a valued form of capital. According to this model, if a particular part of the population is engaged in generation of ideas, then all growth is due to technological advancement. Subsequently, investment in human capital through the process of educating a workforce, knowledge and innovation are key donors driving forward the nation's economic growth.

It is believed that this research made in the 20th century along with the emergence of the new sector of economy – creative industries – became a fundamental background for the evolution of the theory of creative class.

The topic of creative class in studies appears as the concept proposed by Richard Florida (2002), an American scholar, who defined the creative class as a broad grouping of creative workers in the cultural and creative industries, and different types of workers which produce various innovations. It consists of professionals in engineering, design, architecture, music, science, the arts, education and entertainment which produce new content, ideas and technology.

Florida's concept caused intensification in studies of creative class as part of socio-economic success. Today, the literature on creative class is relatively recent and consists of a range of publications which mainly include theoretical and empirical analysis of creative employment in the territorial dimension ranging from studies on the significance of creative class for national economies (Zhao et. al., 2020) to studies dedicated to regional and urban development founded on the creative people activity (Markusen,

2006; Faludi, 2019). In particular, Boschma & Fritsch (2009) considered the regional distribution and economic effect of creative class in seven European countries and revealed a positive relationship between creative class occupation, employment growth and entrepreneurship.

Among the other existing studies about the creative class, it is necessary to mention the research made by Marlet & von Woerkens (2007), McGranahan & Wojan (2007), Clifton (2008), Martin-Brelot et al. (2010). These scholars regard skills and learning ability across a population as a key factor driving success of creative class and economic prosperity.

Obviously, not all academicians (Fairlie, 2012) support the Florida's idea about positive influence of creative class on employment and economic growth. It is assumed that talent, technology, and tolerance are not statistically significant determinants of the unemployment rate. This paper also reviews methodological approaches to understanding creative employment, including the industrial approach (Markusen et al., 2008), the "black-box" model (Neumark & Reed, 2002), the "Creative Trident" model (Department for Culture, Media & Sport, 2015), the 3T concept (Florida et al., 2015). Yet, the latter helps to understand and analyze creative class globally meeting in such a way needs of this publication.

The scholars mentioned above designed theory to organize and simplify information about a field and developed a conceptual framework by adding new ideas. However, macroeconomics usually extends to the international sphere because domestic and foreign markets are linked with each other through trade, investment, and migration flows. The same is regarded to microeconomics as single markets are united into one global market. This fact is of particular importance for this paper since the subject of the research is explored with respect to the global milieu.

4. Results and Discussion

4.1 Labour Supply: The Creative Class Concept

The genesis of the study of creative class is associated with the name of Richard Florida, who first used the concept of creative class or creative entrepreneurs in 2002 (Florida, 2002). Florida made an attempt to answer the question why there was a need for the formation and development of a new class, in which sectors members of creative class work and how they differ from other people. Professionals employed in the creative industries, who replace the ordinary working population at traditional industrial enterprises in post-industrial cities, were given the name "creative class."

To better understand where creative professionals can be found, it is necessary to present the classification of the creative industries. Indeed, there are many different models which are used for this purpose, including Throsby Model of the Concentric Circles, Symbolic Texts Model, WIPO Copyright Model, UNCTAD Model, etc. (Skavronska, 2017). However, the most used classifications are the UK Government Department for Culture, Media & Sport (DCMS) Classification and Howkins' Creative Industries Classification.

The Department for Culture, Media & Sport of the United Kingdom (2001) drew up the original classification of the creative industries in 1998 distinguishing 13 sub-sectors. In 2015, this classification was revised and now it involves just 9 sub-sectors (Department for Culture, Media & Sport, 2015), including: 1) advertising and marketing; 2) architecture; 3) crafts; 4) design: product, graphic and fashion design; 5) film, TV productions, TV, video, radio and photography; 6) IT, software and computer services; 7) publishing; 8) museums, galleries and libraries; 9) music, performing and visual arts.

On the other hand, Howkins (2001) a famous expert on how to turn ideas into money, offers to distinguish between 15 different creative sub-sectors, including: 1) advertising; 2) architecture; 3) art; 4) crafts; 5) design; 6) fashion; 7) film; 8) music; 9) performing arts; 10) publishing; 11) research and development; 12) software; 13) toys and games; 14) television and radio; 15) video games.

With a regard to any of these classifications, creative professionals are called designers, architects, sculptors, musicians, photographers, dancers, stylists, DJs, journalists, etc.

Scientists proved and people partially confirmed that both living nature as a whole and human being as its component are constantly exposed to existing and new problems. Every day is a challenge to research, invent, create and implement tools for new solutions. On the other hand, there are many issues that are important to many people or even to all of humanity, such as nature protection, the energy crisis, diseases, inflation, etc., and the efforts of one or several countries (even the most developed with maximum financial and material resources) are not enough to solve them. It is not enough to be competent in one field in order to perform the assigned duties well, but it is necessary to be a proficient specialist to find new solutions, i.e. to think creatively.

Thus, determinants which affect new transformations in society and the emergence of creative class in a global milieu may include:

1. Globalization of economic life that is accompanied by a) the strengthening of interdependence

between national economies and labor markets of different countries, b) the rise of a new system of “Center-Periphery” and “North-South” relations, and c) the emergence of new inequality founded on innovative abilities and receptivity.

2. The goal of economic growth is not the maximization of profit and GDP anymore but development of human capital, including education, health, and intelligence.
3. The key role shifts from traditional and tangible factors of production to new, unattainable – intelligence, information, and knowledge.

So, there is a need for people who work in various fields and do not share one specific identity, whose economic functions, duties and tasks consist in the generation of new concepts, proposals and initiatives, i.e. the creative class.

It is believed that every person can become a member of creative class, because creativity is not a mental ability but the ability to generalize. This is a review of data, perception and selection of information in order to make something innovative and useful. To achieve such a result, it is necessary that different ideas, sometimes, at first glance, completely incompatible with each other, merge into a single high-quality solution. In other words, effective problem solving is always creative.

Florida (2012) divides creative class into two groups of specialists:

1. Super creative core that covers scientists, engineers, artists, actors, designers, architects, etc. together with those individuals who impact people’s opinion which jointly have permanently paid jobs;
2. “Creative specialists” which involve professionals in such sectors as technological production or health care who use their own experience.

The creative class members are ambitious people whose professional growth is ensured by their efforts and abilities. Gratitude of their colleagues has always served as an additional incentive for creativity.

Studies (Ibert, 2019), which demonstrate the preferences and values of creative professionals (e.g. inspiration, diversity), prove that the choice of their place of living cannot be explained by conventional industrial theories anymore. The major focus has shifted from the locations with plants or factories to destinations full of entertainments and leisure activities (Hansen & Niedomysl, 2009). So-called “quality of place” determines those unique characteristics which construct creative milieu with a well-developed

infrastructure where people can share their ideas with each other and experience new impressions. Such a belief is supported by the linking creativity to urban economic development and city planning. The British consultant Charles Landry (2000) coined the term “creative city” in the late 1980s in response to rapid economic and social changes. This term addresses innovation in the context of cities which become hubs for cultural and creative activities. Such cities emotionally satisfying and offer appropriate conditions for inhabitants – places, attractions, experiences, and opportunities, including effective cultural and transportation planning, the art of urban design, e.g. high-profile art and start-up galleries, cafes, etc. – to think, plan and act with imagination, to enhance creativity and the dynamics of community development addressing urban problems. Landry argues that creative cities have caused the emergence of a new social class – the creative class, the key resource of which is talented people.

However, the nature of both leisure and work has changed. These changes are not random or chaotic. They are absolutely reasonable and rational. As a result, the economy is undergoing a transition from the old corporate system based on large companies to a new one, in which a more prominent place is given to individuals (Florida, 2002). Creative workers are not concentrated in destinations where labor is needed; they live in those locations where they like and can find positive emotions and pleasure. The leading trend is a shift in priorities from economic and physical security towards self-expression, personal well-being and quality of life.

On the other hand, destinations which offer many cultural and sports activities, high standards of living, urban amenities where professionals gather for social and cultural events, idea-exchange, and business meetings are succeeding. In such destinations, costs of living are steep but opportunities for cooperation abundant and competition stimulates success. Quality of life is often a determining factor that attracts important workforce and economic actors (Wong, 2005).

Basing on the analysis above, a set of features which characterize the creative class have been identified and grouped as follows (Table 1):

Table 1*Characteristics of the Creative Class*

Characteristic	Explanation
Creative professionals refuse to regulate traditional labor relations	There is a transition to personal management and fair recognition, rather than career building, the opportunity to contribute and influence the process, confidence that what they do matter. The prospects of work for projects and technologies that are innovative or pose interesting intellectual problems are important for them. An opportunity to influence the work atmosphere and partly determine one's own role in the organization.
Creative actors prefer flexible working hours	Flexible schedule and free working environment; the ability to a certain extent to determine own working conditions. They tend to be freelancers and usually conclude short-term contracts.
An internal priority of personal freedom	The more ideas and products made by creative professionals are spread, the more expensive they become, and the richer their authors.
Creative class cannot develop itself without cooperation, solidarity, strong integration ties and understanding of the globalization challenges	On average, 62% of creative workers hold a tertiary degree in comparison with 40% of the total workforce in OECD countries (OECD, 2022, p. 123).
Creative class members are young people (15–29-year-olds)	Because creative activity stimulates employment and career development in the creative sector which is quite open to people of different ages, e.g. in 2020, creative industries provided 6.2% of all employment occupying more young people than other sectors (UNCTAD, 2022, pp. 1-2).
Common language	The creative population speaks the same language (English) even if this language is not native for all the participants – approx. 1.5 billion people in the world (20%) speak English (Statista, 2023).

Source: *Compiled by the author.*

Creative workers do not yet consider themselves as a single social group; indeed, they are united by common tastes, desires and preferences. In this respect, the new class may not have such distinct features as distinguished the working class in its heyday, but it already possesses a certain unity. The analysis shows that the rise of the creative class is accompanied by other important phenomena and processes, including:

1. Creative workers are economically secure and resilient. During the economic downturn caused by the coronavirus, creative jobs and occupations became a driving force to overcome its negative

outcomes, e.g. stagnation in real wages, income insecurity, and to resist the pandemic crisis when especially venue-based facilities like theatres, museums, performing and live arts, cinema were negatively affected. The coronavirus induced remote and part-time work, temporary contracts, self-employment and labor reallocation across the various sectors. Simultaneously, those employees who were shifted to online job and those with access to the technology and the skills to use it – whether university professors, trainers or media workers – were able to engage effectively.

2. The digital progress has also contributed to the evolution of creative class. Digitization brought an important change in traditional approaches, especially through the Internet (more than a half of the global population 64.6% (5.18 billion) is internet users) (Datareportal, 2023) as creative workers vastly use it. A recent digital monoculture has appeared through shared experiences, practices and content between counterparts. Even such companies as Adobe or Netflix have already encompassed a new reality in the rivalry for best talent.
3. Along with the growth of creative class, there is an increase in another layer of society – the service class – employees of private economic service, e.g. managers, business administrators, social services and civil servants (Renner, 1953). One of the main tasks of this class is to serve the creative population that jointly leads to the growth of entire economy, including the development of new information flows, healthy food, new sports activities, tourist services, etc., as well as stimulates changes in urban spaces.
4. The connection that arises between local producers of traditional crafts and the global market through e-commerce or sustainable tourism promotes inclusive economic progress in remote areas and eliminates barriers to entry for manufacturers with untapped value-added potential as well as empowers the most vulnerable segment of the population.

Overall, the attitude towards creative class in the world is rather ambiguous regardless it has many advantages. It is believed that the creative class essentially justifies social inequality (Florida, 2014), because it is the winning one-third of society, and the two-thirds that remain are losers who should learn to live as winners. Consequently, creative class is criticized for elitism. An interesting example of such a discriminate position against non-creative people can be seen in the film “Creativity and the Capitalist City” (Buchholz, 2011.): “If you’re an average citizen – you cannot live here. This is Amsterdam¹. This is a smart city in bigger urban context.” This basically involves subordinating the working and service

---

¹ Amsterdam is one of the recognized creative cities in the world.

classes to the rules of the creative sector workers (Peck, 2012). Yet, if it did not sound ironic, despite the fact that the creative class is still not outnumbered by the working and service classes, creative people have much more importance for the development of economy because they generate new ideas and make new products.

One more argument against the emergence of creative class is *gentrification* of urban areas that means renovation of deteriorated urban neighborhoods by means of infrastructure modification, real estate development and the influx of more affluent residents (Loretta, Slater & Wyly, 2008). As a result, accommodation in such neighborhoods gets more expensive, forced displacement of poorer locals because of price increase and a gradual change in the population takes place, community conflicts arise.

Indeed, the reality of creative class is hidden behind the *bohemian* charm of many creative professions (Florida, 2002) – actors, artists, sculptors – characterized by liberal individualism, less economic integration into society, and aesthetic orientation. However, no matter how interesting and unobtrusive these professions are, their workers experience a high degree of risk and instability, low economic reward and lack of social guarantees. Creative professionals can often find themselves in vulnerable and precarious situations. This idea can be supported by such facts:

1. Since many creative professionals are self-employed, access to business support or income support measures is a challenge, as public policies and programmes are not adapted to such hybrid forms of employment. as a result, the self-employed usually do not have access to income replacement funds (OECD, 2020a). Moreover, lack of access to credits and business support may be complicated by difficulties in the valuation of intangible assets on which creative businesses usually are based, including highly specific forms of knowledge, expertise and abilities, networks of social relations, reputation in creative communities.
2. The creative industries have highly varied and sector-specific business models and jobs – public and not-for-profit institutions, e.g. libraries, museums, etc., large commercial and for-profit actors, e.g. Spotify, Netflix, etc. – which may not always be recognized by government.
3. Money making and economic stability is not always the major goal of creative businesses and workers. For many of them, personal satisfaction and intrinsic motivation (OECD, 2020) are primary drivers of their activities, while financial remuneration plays rather instrumental role to surviving and remaining in the business.

The evidence of this is the COVID-19 pandemic. Besides of new opportunities, e.g. digitization of creative jobs, more autonomy to creative workers, it brought some obstacles for the activity of creative class having affected artistic freedom, the mobility of artists and their market access that resulted in a 30

To summarize, being a member of creative class does not directly depend on individual's income, social status, education, or even consumption. Outsiders, who recently belonged to the *bohemian* periphery of society, found themselves in the very center of innovative economic development and began to represent the spirit of the times (Skavronska, 2023).

4.2 Methodological Approaches to Understanding Creative Employment

The creative class is an innovative type of a workforce with a high informational and intellectual capacity that provides for a new content, structure, types and forms of employment and its constant modernisation, improvement of the human capital quality and realization of the population creative potential. A significant link between such skilled workers and jobs they do shapes creative employment.

Creative employment is considered as a variety of labor relations regarding the inclusion of creative workers in production characterized by a new quality of work (dynamic, flexible, knowledge- and information-intensive) transformed into product, technological, managerial, organizational or social innovation at all levels of the economic system.

Creative employment refers to the number of jobs rather than the number of people in work. Creative jobs vary within approximately 45-340 occupations (Möller & Tubadji, 2008). Main jobs and second jobs are treated equally. Creative employment is observed in many countries that have chosen a knowledge-based path of development. Its advantage is that creative jobs have a lower risk of automation than jobs overall. Research in Europe and the USA states that many present jobs are under threat from robotisation in the nearest future. Furthermore, 32% of the existing jobs will undergo essential changes, 14% will disappear in the next 15-20 years (OECD, 2019). However, the more creative a job is, the less likely it is to be replaced by a machine. This fact means that employment opportunities in manufacturing, agriculture and services will decrease because of robotisation, on the contrary, creative jobs will grow as providers of stable and satisfying occupations.

From a methodological perspective, it is extremely important to note that modern information technologies can no longer be attributed only as a means of production as they are tied to human labor and an intellectual system. The nature of organizations is changing: material assets are beginning to be replaced

by intellectual assets; boundaries are blurring; hierarchical bureaucratic structures are being replaced by networks; new types of organizations (e.g. virtual, intellectual) and creative start-ups are being formed. As a result, expansion of a new dimension of employment occurs. An employee's competitive advantage is not only abilities and skills but also creativity, the speed of acquiring new knowledge, skills, innovation, and the degree of adaptation to requirements of the new economy.

To understand the creative class through employment, evaluation systems related to the industrial approach which is based on the Standard Industrial Classification², are used. According to this approach, creative employment is determined by allocating all jobs to target creative establishments in an industry defined by the primary product and estimated by summing all workers in all creative industries (Markusen et al., 2008). For example, the UK Creative Industries Mapping Document (Department for Culture, Media & Sport, 2001) provides empirical information on each sub-sector (market size, industry structure, employment in each sector, exports and gross value added) of the creative industries. Creative employment is measured by existing employment in each sub-sector, including direct and indirect/supporting activities. The disadvantage of such an approach is that fact that it considers employment just in the creative industries but it does not encompass creative employment in other sectors where creativity exists and is also used. Indeed, creative workers are found in almost all sectors of the economy. Those, who work outside of the creative industries, account for over 40

The assessment of creative employment can be viewed implicitly, inside the so-called “black-box,” in which the input is transformed into the output. However, the structure and content of the “black-box” remain neglected (Neumark & Reed, 2002). “Input” is evaluated by expenses for higher education, science, etc., while “output” is measured by added value. Yet, this approach is quite conditional, as it does not take into account institutional factors and mechanisms that can multiply costs and results in different forms.

Based on the Florida theory, creative class can be evaluated using the Global Index of Creativity (Florida et al., 2015) based on the contribution of three major components: technology, talent and tolerance, collectively referred to as “3T.” These dimensions are used to understand whether a destination is attractive for creative professionals and stimulation of creativity. Accordingly, the Global Index of Creativity is divided into three sub-indexes (Table 2), including:

1. The Global Technology Index where a crucial role belongs to technology. It covers the development in research, innovation and artifacts. Its sub-dimensions involve R&D investment and patents per

---

²A system for classifying industries by a four-digit code as a method of standardizing industry classification for statistical purposes across agencies. Established in the United States in 1937, it was last revised in 1987.

capita.

2. The Global Talent Index shows the abilities and skills of human resources. It is divided into the creative class and educational attainment of people sub-dimensions. The number of talents is calculated by the number of people in the community who have a bachelor’s degree.
3. The Global Tolerance Index describes whether a destination is a tolerant environment – culturally, ethnically, socially in terms of attitudes and acceptance of diversity of individuals. It is also divided into two sub-dimensions, including racial and ethnical minorities and gays and lesbians.

Table 2

Comparative Characteristics of Core, Semi-Periphery, and Periphery Countries

Global Technology Index		Global Talent Index		Global Tolerance Index	
R&D investment	Patents per capita	Creative class	Educational attainment	Racial and ethnical minorities	Gays and lesbians

Source: *Compiled by the author based on (Florida, 2002; Florida et al., 2015).*

Yet, the most suitable method to measure creative employment is often considered the “Creative Trident” model that classifies jobs into (Figure 1):

1. jobs in the creative industries not classified as creative;
2. creative jobs in the creative industries;
3. creative jobs outside the creative industries (“embedded” jobs).

The methodology comprises three steps. First, a set of occupations are identified as creative. Second, creative intensity³ is calculated for all industries in the economy. Third, all industries with a creative intensity above a certain “threshold” are classified as creative industries.

$$\text{Creative Economy} = 1 + 2 + 3,$$

Creative economy includes the contribution of those who are in creative occupations outside the creative industries as well as all those employed in the creative industries.

³Shows the proportion of the workforce in creative occupations and separates the creative industries from other industries.

Creative Industries = 1 + 2,

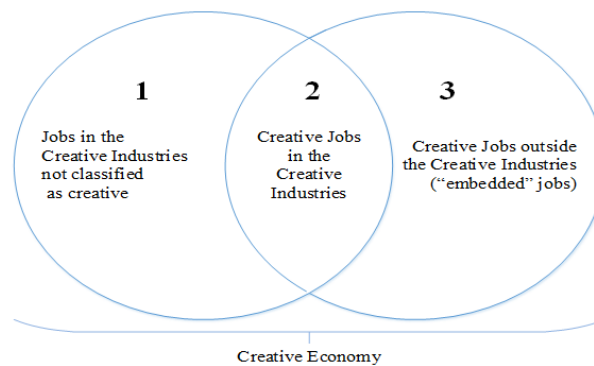
Creative industries are part of the creative economy which involves only those working in the creative sector irrespective of their occupation (they may either be in creative occupations or in other roles e.g. finance).

Creative Occupations = 2 + 3,

Creative occupations are a division of the creative economy which contains all those working in creative occupations, irrespective of the sector that they work in.

Figure 1

Classification of Creative Jobs

Source: *Compiled by author based on data (Department for Culture, Media & Sport, 2016).*

The Creative Trident model shifts the focus from a specific sector to estimation the full economic contribution of creativity to the wider economy. In such a way, creative occupations are pursued not only in traditional creative industries, but in producing and service sectors, e.g. government services, health, education, etc.

To conclude, creative occupations and jobs are growing at a fast pace. 60% of the products that will be sold in 2030 do not yet exist and 85% of the jobs that will exist in 2030 haven’t even been invented yet (Tencer, 2017). Repetitive functions in many industries are being robotized. The entire world is becoming an advanced society where creativity is a driving force.

4.3 Creative Class Employment in a Global Scale

Until recently, it was believed that productive workers are those who produce material goods, while artists, musicians and all those who do not produce something material are unproductive. Today shows a

completely different view of this dilemma, and the creative class is no longer assigned a secondary, but a leading role in the economy of most countries. Creative class stimulates innovation, supports economic restructuring, social cohesion and integration of marginalized groups; creates a new system of values; affirms talent and excellence; strengthens cultural identity and diversity simultaneously.

The creative class accounts between one-third to one-half of the workforce in the advanced countries of Europe, North America, Europe and Asia becoming truly global. Particularly, creative activity contributes to significant employment and career development of young people. For instance, in Bangkok (Thailand), more than 2,000 garment firms are registered in the fashion industry, besides, throughout the region, young people earn money from small-scale design (Fibre2Fashion, 2016). In Argentina, 300,000 people are involved in creative production generating 3.5

Creative employment numbers for up to 1 in 20 jobs in some European countries (Iceland, Belgium, Finland, Germany, Switzerland), and up to 1 in 10 in some regions and cities (OECD, 2022, pp. 105-106). Half of all creative employment in Italy and the Netherlands is self-employment. The analysis demonstrates that successful creative employment in European countries is caused by two major drivers:

1. Special joint programmes “Creative Europe” aimed at safeguard, development and promotion of European cultural and linguistic diversity as well as enhancement of the competitiveness of the European creative sector. The first programme was designed for the period from 2014 to 2020 (its budget was €1.47 billion). The second programme (2021-2027) with budget €2.44 billion is still implementing (European Commission, 2021);
2. European cultural diversity, although the proportion of the foreign population living in the region is unevenly distributed. The most culturally diversified large urban conglomerates are Inner and Outer London (UK), Brussels (Belgium), Vienna (Austria), Luxembourg, Madrid and Catalonia (Spain), Darmstadt (Germany).

Other studies estimate (OECD, 2021) that the share of employment in the creative industries is over 10% in London (UK), Los Angeles and Austin (US), Guangzhou (China), Milan (Italy), Seoul (South Korea), and Tokyo (Japan).

According to the Creative Global Index, Luxembourg has the largest share of the creative population in the total labor force – 54%. The creative class is used to form an internal cluster as a platform for professionals to support the development of new innovative companies in architecture, decorative and

applied arts, cinematography, design, games, marketing and communication, fashion design and new media. Luxembourg is followed by Bermuda (48%), which is characterized by a diverse mix of arts, photography, sculpture and exhibition activities. Singapore occupies third position (47%) as the percentage of people employed in IT, science, education and art is higher than in most countries of the world. Moreover, through the arts, high-tech and research enterprises Singapore develops a “creative society.”

Although the USA leads in terms of the total number of creative people, it lags behind in the relative share of the creative class – 35% of the total workforce, despite the fact that during the 20th century the creative class grew tenfold in this country.

Such BRICS countries as Brazil and China also develop their creative potential quickly. The creative class of Brazil (18.5%) encompasses young, educated and well-paid professionals that earn 42

The position of China is also quite interesting: the share of creative class is insignificant compared to other countries – 7.4%, but its members are active and dynamic as evidenced by the following facts:

1. Chinese companies and inventors filed a record high of 19,041 patent applications at the European Patent Office in 2022 (The State Council Information Office: The People’s Republic of China, 2023)
2. Every year, 2 million young people master various sciences at 2,000 universities and colleges in China, some 290,000 Chinese students are studying in the US (Zhang, 2023).
3. Individuals, whose family wealth is at least US\$1.57 million, intend to send their children to study abroad for the sake of independent thinking (Zuo, 2022).
4. Many businessmen make their choice in favor of China’s markets as they are encouraged by fast growth of Chinese creative and technological companies and their long-term potential.

Moreover, the rapid emergence of the Asian middle class has transformed the region into a locomotive of economic development. The gradual integration of China into the global trade system over the past decades (in 2001, China joined the World Trade Organization), the improvement of management efficiency and overall welfare allow China to increase its creative potential.

On the contrary, shares of creative employment (approx. 3% of jobs) are lower in Mexico, Bulgaria, the Slovak Republic and Romania (OECD, 2022, p. 106).

It is especially worth paying attention to the fact that there are more creative job opportunities for women and their strengthening role. To boost the entrepreneurial and technical skills of young women and

increase their share in the creative class, special projects in Senegal, Mexico, Tajikistan are implemented by the UNESCO (2017).

Overall, the creative class is viewed as an economic engine and a new model that helps countries, developed and developing, to adopt coherent and effective public policies required by the contemporary world and further reinforce their instrumental role. However, not all countries are equally involved in this process: advanced nations are usually pioneers and initiators, while majority of developing nations follow them on the way of integration into world markets through creative production.

5. Conclusion

In today's world, an important prerequisite for ensuring economic growth is orientation to the continuous development of innovative knowledge. Recent trends which evidence the contemporary state of a global economy include transition to new factors of production (e.g. intelligence, creativity, etc.) and a new goal of economic growth which is human development along with an increasing role of intellectual assets and new types of organizations.

This paper has shown that strengthening and extending the status of the creative class as a leading productive workforce from micro level to national level is an urgent priority and an accelerator to foster wider recognition of its economic weight, as the major advantage of creative professions is the impossibility of being robotized. The highly-paid creative professionals mostly work in occupations which require uniqueness and original thinking. Their professions cover design, science, education, entertainment, media, etc.

The understanding of creative employment can vary from one approach to the next that makes it hard to find common background and standardization. The blurred nature of the creative class makes it complicated to capture the full range of its metrics in a single model. However, this debate can be supplemented by a more holistic approach to a range of determinants and metrics important to successful growth and promotion of creative employment, including:

1. State policy: An institutional regime that fosters the rise of creative occupations; support of innovative enterprises; increase in funding of science, education, R&D.
2. Human resources: Quality of human capital; support of progressive innovative labor practices; focus on the development of new forms and types of employment (e.g. self-employment); formation of an

innovative work culture; focus on flexible use of intellectual potential.

3. Education: Training and formation of a new type of employee; development of new forms and types of education, including e-learning, life-long learning; formation of both professional skills and creativity, teamwork, innovative receptivity.
4. Business: Financial and organizational support of creative employment on the basis of entrepreneurship, implementation of programs for the development of the organization's personnel, creation of a favorable climate for innovative activities in business.
5. Science: The share of people engaged in R&D per 10,000 people employed in the economy; remuneration of employees engaged in R&D; productive innovative activity that culminates in protected patents; the ratio between R&D scientist salary and average salary in economy.
6. Economy: GDP, investment activity, sectoral structure of production that directly reflect the country's economic position and indirectly demonstrate outcomes of the creative employment system, e.g. labor productivity and production efficiency.
7. Labor market is found at the junction of interaction between such groups as "economy," "state policy," "business" and "human resources." It covers the unemployment rate, development of labor market institutes which represent new employment technologies, labor market flexibility, etc.

Occupational categories and skills offer key insights into demography and cultural diversity that education and income alone do not. Different social norms, customs and ethics stimulate the development of technological innovations, spread of new ideas and differentiation of production (Ager & Brückner, 2013). Under these conditions, creative professionals do not share one particular identity; they are joined by an ethos that values imagination, creativity, talent, individuality, problem solving skills, authenticity and high mobility. However, despite of many positive characteristics, creative class may face many challenges, e.g. instability, lack of social guarantees, a high degree of risk.

Since the creative class is founded on the innovative ideas of people who are self-employed or act as independent professionals as a rule, its support and protection is of increasing concern. The use of creative content without proper remuneration, better protecting of copyright and intellectual property rights, policy and regulatory framework, development of context-based solutions are cornerstones of further intensive studies in this field.

References

- Abramo, L. (2022). *Policies to address the challenges of existing and new forms of informality in Latin America*. Social Policy series, No. 240 (LC/TS.2021/137). Santiago, Chile: Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC).
- Ager, P. & Brückner, M. (2013). Cultural diversity and economic growth: Evidence from the US during the age of mass migration. *European Economic Review*, 64, 76-97.
- Boschma, R. A., & Fritsch, M. (2009). Creative class and regional growth: Empirical evidence from seven European countries. *Economic Geography*, 85(4), 391-423.
- Clifton, N. (2008). The creative class in the UK: An initial analysis. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 90(1), 63-82.
- Coldibeli, L. (2013, February 7). Conheça a economia criativa e veja 5 dicas para empreender na área. *UOL Economia*. <https://economia.uol.com.br/noticias/redacao/2013/02/07/conheca-a-economia-criativa-e-veja-5-dicas-para-empreender-na-area.htm>
- Creative Industries Federation. (2020). *COVID-19 – Impact, restart and recovery*. UK Parliament.
- Datareportal. (2023). *Digital around the world*. <https://datareportal.com/global-digital-overview>
- Department for Culture, Media & Sport. (2015, January 13). *Creative industries economic estimates: Statistical release*. UK DCMS. Retrieved from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a75c589e5274a545822e183/Creative_Industries_Economic_Estimates_-_January_2015.pdf
- Department for Culture, Media & Sport. (2016, July 6). *Creative industries: Focus on employment*. Retrieved from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7f4312ed915d74e33f5575/Focus_on_Employment_revised_040716.pdf
- Department for Culture, Media & Sport. (2001, April 9). *Creative industries mapping document*. UK DCMS. Retrieved from: <https://www.a-n.co.uk/research/dcms-creative-industries-mapping-documents-2001/>
- Diez, E. P., & Garcia, F. (2013). El desarrollo del mercado audiovisual en Argentina: Una industria de exportación. *Palabra Clave*, 16(2), 131-150.
- Dodgson, M., & Gann, D. (2010). Joseph Schumpeter's gales of creative destruction. In *Innovation: A very short introduction* (1st ed., pp. 21-40). Oxford University Press.

- European Commission. (2021). Culture and Creativity. European Commission. <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>
- Fairlie, Z. (2012). Economic development strategy: The creative capital theory. *Major Themes in Economics*, 14, 1-12.
- Faludi, J. (2019). The paradigm of the creative class in regional and urban development revisited. An overview. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 10(2), 167-188.
- Fibre2Fashion. (2016). *Thailand's booming textile and apparel industry*. Fibre2Fashion. <https://www.fibre2fashion.com/industry-article/7680/thailands-booming-textile-and-apparel-industry>
- Florida, R., & Pedigo, S. (2016). *The consumer redefined: The creative class*. Creative Class Group. <https://creativeclass.com/articles/FINAL%20LE%20MIAMI%20REPORT.pdf>
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class and how it's transforming work, leisure, community, and everyday life*. HarperBusiness.
- Florida, R. (2012). *The rise of the creative class* (2nd ed.). Basic Books.
- Florida, R. (2014). The creative class and economic development. *Economic Development Quarterly*, 28(3), 196-205.
- Florida, R., Mellander, C. & King, K. (2015). *The global creativity index 2015*. Martin Prosperity Institute.
- German Network Promoting Creative Industries & The National Association Creatives Germany. (2020). *PCI: Promoting creative industries - Corona pandemic: It affects the cultural and creative industries in three waves*. German Network Promoting Creative Industries.
- Grant, R. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic Management Journal*, 17, 109-122.
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.
- Hall, S. B. (2020, May 15). *How COVID-19 is taking gaming and esports to the next level*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/how-covid-19-is-taking-gaming-and-esports-to-the-next-level/>
- Hansen, H.K. & Niedomysl, T. (2009). Migration of the creative class: evidence from Sweden. *Journal of Economic Geography*, 9(2), 191–206.

- Martin-Brelot, H., Grossetti, M., Eckert, D., Gritsai, O., & Kovács, Z. (2010). The spatial mobility of the 'creative class': A European perspective. *International Journal of Urban and Regional Research*, 34(4), 854-870.
- Howkins, J. (2001). *The creative economy*. London: Penguin.
- Ibert, O. (2019). Creative class. In A. M. Orum (Ed.), *The Wiley Blackwell encyclopedia of urban and regional studies* (Vol. 1, pp. 394–397). Wiley Blackwell.
- International Labour Organization. (2022). *World employment and social outlook: Trends 2022* (Report No. 124). International Labour Organization. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_818536/lang--en/index.htm
- Kogut, B. & Zander, U. (1992). Knowledge of the firm, combinative capabilities, and the replication of technology. *Organization Science*, 3 (3), 383-397.
- Landry, C. (2000). *The creative city: A toolkit for urban innovators* (7th ed.). Comedia.
- Loretta, L., Slater, T. & Wyly, E. K. (2008). *Gentrification*. Routledge/Taylor & Francis Group.
- Markusen, A. (2006). Urban development and the politics of a creative class: evidence from a study of artists. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 38(10), 1921-1940.
- Markusen, A., Wassall, G., DeNatale, D. & Cohen, R. (2008). Defining the creative economy: Industry and occupational approaches. *Economic Development Quarterly*, 22(1), 24-45.
- Marlet, G. & von Woerkens, C. (2007). The Dutch creative class and how it fosters urban employment growth. *Urban Studies*, 44(13), 2605–2626.
- McGranahan, D. & Wojan, T. (2007). Recasting the creative class to examine growth processes in rural and urban counties. *Regional Studies*, (41) 2, 197-216.
- Möller, J. & Tubadji, A. (2008). *The creative class, bohemians and local labor market performance – A micro-data panel study for Germany 1975-2004* (ZEW Discussion Paper No. 08-135). Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung (ZEW). <https://www.zew.de/en/publications/zewecon-discussion-paper-08-135>
- Neumark, D., & Reed, D. (2002). *Employment relationships in the new economy* (NBER Working Paper No. 8910). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w8910>

- Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. *Organization Science*, 5(1), 14-37.
- Nurse, K. (2018). The digital creative economy and trade: Strategic options for developing countries. In *WTO, World trade report 2018: The future of world trade: How digital technologies are transforming global commerce* (pp. 254–276). World Trade Organization.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). The future of work: OECD employment outlook 2019: Highlights. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9c2bcbf2-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). Culture shock: COVID-19 and the cultural and creative sectors. In *Tackling coronavirus (COVID-19): Contributing to a global effort*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/coronavirus/en/>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020a). Supporting livelihoods during the COVID-19 crisis: Closing the gaps in safety nets. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2021). The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government. OECD Publishing. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=128_128287-5agkkojaaa&title=The-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022). Cultural and creative jobs and skills: Who, what, where, and why it matters. In *The culture fix: Creative people, places and industries*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/culture/>
- Peck, J. (2012). Recreative City: Amsterdam, Vehicular Ideas and the Adaptive Spaces of Creativity Policy. *International Journal of Urban and Regional Research*, 36(3), 462-485.
- Renner, K. (1953). *Wandlungen der modernen Gesellschaft*. Verlag der Wiener Volksbuchhandlung.
- Rodrigo, G. C. (2011). Micro and macro: The economic divide. *Finance & Development*. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/Micro-and-Macro>
- Romer, P. M. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy* 98(5), 71-102.
- Schumpeter, J. A. (1912). *Theory of economic development*. Routledge.

- Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy* (Vol. 36). Harper & Row.
- Skavronska I. (2023). Creative class in Türkiye: New job prospects. *Technicum Social Sciences Journal*, 52, 164-182.
- Skavronska, I. (2024). Enhancing the competitiveness of enterprises through creativity in a global economy. *Turkish Research Journal of Academic Social Sciences*, 6 (2), 129-138.
- Skavronska, I.V. (2017). Creative industries in Ukraine: Analysis and prospects of the development. *Economics & Sociology*, 10 (2), 87-106.
- Statista. (2023). *The most spoken languages worldwide in 2023*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/266808/the-most-spoken-languages-worldwide/>
- Tencer, D. (2017, April 26). *85% of jobs that will exist in 2030 haven't been invented yet: Dell*. HuffPost. https://www.huffpost.com/archive/ca/entry/85-of-jobs-that-will-exist-in-2030-haven-t-been-invented-yet-d_ca_5cd4e7dae4b07bc72973112c
- The State Council Information Office, The People's Republic of China. (2023, March 29). *China files record number of European patent applications in 2022*. http://english.scio.gov.cn/chinavoices/2023-03/29/content_85198424.htm
- UNCTAD. (2022). *Creative economy outlook 2022: Overview. The international year of creative economy for sustainable development: Pathway to resilient creative industries*. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/webflyer/creative-economy-outlook-2022>
- UNESCO. (2017). *Reshaping cultural policies: Advancing creativity for development*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCO. (2021). *The Tracker: Culture & public policy* (Issue 5, pp. 1-30).
- UNESCO. (2022). *Assessment of the impact of COVID-19 on cultural and creative industries*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Wojan, T. (2014). Creative class (Richard Florida). In: A.C. Michalos (eds), *Encyclopedia of quality of life and well-being research*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17299-1_3332.
- Wong, C. (2005). *The growth of the creative industries and implications on the business environment and business*. Refereed paper presented at the ANZAM Conference. https://www.anzam.org/wp-content/uploads/pdf-manager/2554_WONG_CAROLINE_IM-09.PDF

Zhao, K., Zhang, Y., Zhao, J., & Li, X. (2020). *Understanding contributions of the creative class to sustainable economic growth in China*. Sustainability, 12(4), 1304.

Zuo, M. (2022, March 24). *China's wealthy still value Western education, but most feel their children's future lies in China, survey reveals*. South China Morning Post. <https://www.scmp.com/news/people-culture/social-welfare/article/3171476/chinas-wealthy-still-value-western-education>

Article Information Form

Author(s) Contributions: The article has a single author.

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the author.

Copyright Statement: Author owns the copyright of her work published in the journal and her work is published under the CC BY-NC 4.0 license.

Supporting/Supporting Organizations: No grants were received from any public, private or non-profit organizations for this research.

Ethical Approval and Participant Consent: It is declared that during the preparation process of this study, scientific and ethical principles were followed and all the studies benefited from are stated in the bibliography.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.

Antik Yunan'dan Viyana Kongresi'ne Avrupa Diplomasi Tarihinde Elçiler

Mehlika Özlem Ultan Sönmez ¹

Öz: Diplomasi günümüze kadar birçok dönüşüm geçirmiş ve sürekli çeşitlenerek gelişim göstermiştir. Başlangıçta sadece ad hoc (geçici) diplomasi uygulamaları kullanılırken, zaman içerisinde başka diplomasi türleri ortaya çıkmış ve 15. yüzyıldan itibaren sürekli diplomasi uygulamaları başlatılmıştır. Diplomasi kavramının ve tarihinin geçirdiği bu evrim, diplomasi yürütücüleri olarak kabul edilen elçilerin de dönemin koşullarına göre sürekli değişim göstermesine yol açmıştır. Çalışmada Avrupa diplomasi tarihi kapsamında, Antik Yunan döneminden modern diplomasi başlangıcı olarak kabul edilen 1815 Viyana Kongresi dönemine kadar olan dönemde elçilerin değişimi ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinden yararlanarak, Antik Yunan'dan başlayarak, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, 15 ve 16. yüzyıllarda İtalya ve son olarak da 17. ve 18. yüzyıllarda Fransa'daki diplomasi uygulamalarını dönemin kendine has koşulları çerçevesinde ortaya koymaya çalışacaktır. Her bir uygarlık ve yönetim döneminde, elçilerin görevli oldukları devletlerin ticaret ya da tarım ile uğraşan devletler olmalarının getirdiği farklılıkların, elçilerin seçim niteliklerinde ne gibi değişimlere sebep olduğu incelenip değerlendirilecektir. Bütün bu bilgiler ışığında çalışma, tarihsel olarak elçilerin nitelikleri, görevleri, hak ve yükümlülükleri ile sahip olmaları gerekli görülen meziyetlerin süreç içerisindeki değişimini ortaya koymaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Antik Yunan, Bizans İmparatorluğu, Diplomasi, Elçiler, Fransa, İtalya, Roma İmparatorluğu

Envoys in the History of European Diplomacy from Ancient Greece to the Congress of Vienna

Abstract: Diplomacy has undergone many transformations until today and has been constantly diversified and developed. While only ad hoc (temporary) diplomacy practices were used in the beginning, different types of diplomacy emerged over time, and permanent diplomacy has been put into practice since the 15th century. This evolution of diplomacy has caused the envoys, who are accepted as the executives of diplomacy, to change according to the conditions of the period. In this study, the envoys in the period from Ancient Greece to the 1815 Vienna Congress, which is accepted as the beginning of modern diplomacy, are discussed. In this context, by making use of document analysis, one of the qualitative research methods, the study will try to reveal the diplomatic practices in Ancient Greece, the Roman Empire, the Byzantine Empire, Italy in the 15th and 16th centuries, and finally France in the 17th and 18th centuries within the framework of the unique conditions of the period. In each civilization period, the differences brought about by the fact that the states in which the envoys were assigned were states dealing with trade or agriculture and what kind of changes caused by the elections of the envoys will be examined. In light of this information, the study will try to reveal the interactive change in the process of the qualifications, duties, rights, and obligations of the envoys historically.

Keywords: Ancient Greece, Byzantine Empire, Diplomacy, Envoys, France, Italy, Roman Empire

¹Kocaeli University, Department of International Relations, Kocaeli, Türkiye, ozlemultan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0718-9083

Received: 28 May 2024, **Accepted:** 19 September 2024, **Online:** 23 September 2024

Cite as: Ultan Sönmez, M. Ö. (2024). Antik Yunan'dan Viyana Kongresi'ne Avrupa diplomasi tarihinde elçiler. *Universal Journal of History and Culture*, 6(2), 168-194.

<https://doi.org/10.52613/ujhc.1491725>

Extended Abstract

The practice of diplomacy can be traced back to the first civilizations of history. Since prehistoric times, tribes, clans, cities, civilizations, kingdoms, and nowadays modern states have tried to turn the environment of war between them into an environment of peace through diplomacy. In this sense, diplomacy is a practice that can be traced back to the beginning of history. In today's international politics system, it is considered as an important foreign policy tool. Although there are many types of diplomacy that have changed historically, it is known that the traditional type of diplomacy, which is basically dominated by ad-hoc diplomacy, that is, temporary diplomacy, has been spread over a long period since the 15th century, when established diplomacy began to be practiced.

This study covers the period of traditional diplomacy but is limited to the Congress of Vienna in 1815, which is known as the birth of modern diplomacy, rather than the outbreak of World War I, which is considered the end of traditional diplomacy. The fact that the study covers a period extending from Ancient Greece to 1815 may be considered to prevent an in-depth analysis of the time span of the study. However, the study focuses on the change of ambassadors from civilizations to kingdoms in the process of traditional diplomacy. In order to make this analysis and evaluate it from a comparative perspective, the time span of the study has been kept wide and the relationship between the periods and the characteristics of the selection of ambassadors has been tried to be emphasized intensively in a wide time period. The most important aim of this study is to examine the characteristics, duties, privileges, rights and obligations of the envoys in a general framework and to make a periodic comparison.

In the history of European diplomacy, the process starting from the Ancient Greek period until the Congress of Vienna in 1815, which is considered as the birth of modern diplomacy, has been scrutinized. In this context after explaining the characteristics and positions of ambassadors in the Ancient Greek period, the Roman Empire and the Byzantine Empire, it will be tried to reveal how ambassadors changed both in Italy and in France in the following centuries after the transition to permanent diplomacy in Italy in the 15th century. Thus, it will be explained how the characteristics of ambassadors differed periodically in the history of European diplomacy.

Beyond revealing periodic differences, the study has a hypothesis that the political, military, economic and even cultural structures of states affect their diplomatic practices. In order to be able to discuss this hypothesis, it has been necessary to keep the date range of the study wide. Thus, it is argued that the political, economic and military power of empires, kingdoms and states from Ancient Greece to the

Congress of Vienna influenced not only diplomatic activities but also the quality of envoys. In this context, it is concluded that the criteria for the selection of ambassadors and their areas of duty were shaped within the framework of the state conditions of the period.

Primary and secondary sources were used to analyze the characteristics of ambassadors in the context of Ancient Greece, the Roman Empire, the Byzantine Empire, Italy and France. Sources were examined through comparative historical analysis and the characteristics of the ambassadors of each period were tried to be understood within the scope of the periods determined. After determining the characteristics of the ambassadors, the economic, political and military conditions of the administrations during their selection process were revealed. Thus, a comparative analysis was possible.

As a result, it can be stated that states that were engaged in trade and gave more importance to commercial activities gave much more importance to diplomatic activities, while states with developed military power, which increased their power mostly through warfare, benefited less from diplomacy. In more detail, it is understood that the fact that the Ancient Greek city-states had a structure that emphasized trade enabled the selection of ambassadors from among the people. The Roman Empire, on the other hand, focused on warfare and sought to increase its territory through conquest. This situation caused diplomacy to remain in the background, but also caused the limited number of diplomatic activities to be focused on showing off. In the Roman Empire, where war was at the forefront, ambassadors were chosen among the nobility, not the commoners. The Byzantine Empire, on the other hand, was far behind Rome in terms of military power, but was not very developed in terms of trade. This situation led them to develop a practice in the middle of the Ancient Greek and Roman Empires. Ambassadors began to be chosen both from among the nobility and the commoners, and espionage was brought to the forefront. On the other hand, 15th century Italy, where the practice of established diplomacy began, emphasized trade. Therefore, it chose its ambassadors from among the people, confirming the hypothesis of the study. In 17th century French diplomacy, on the other hand, ambassadors were chosen among the nobility and ostentation was emphasized.

Although it is understood that studies in the field of diplomacy do not address the qualifications of ambassadors much, it is important that these studies are conducted in a narrower scope in order to allow for a more detailed analysis. Based on the hypothesis of this study, it is believed that this study will be guiding in terms of the necessity of conducting detailed examinations on the shaping of diplomatic activities according to the military or commercial power of states.

1. Giriş

Diploması kavramının tarihi incelendiğinde, diplomasının Mezopotamya Uygarlıklarından günümüze kadar yaşanan dünya politikasındaki bütün değişim ve dönüşümlerden etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda birçok farklı tanımlamayla da karşılaşılmaktadır. Günümüzde diploması en temel anlamıyla 'uluslararası ilişkilerin barışçıl yol ve araçlarla yürütülmesi sanatı' olarak ifade edilmektedir (Eilers, 2009, s.1). Yani devletler arasındaki ilişkilerin görüşmeler yoluyla yürütülmesi anlamında ele alınmaktadır. Diploması sözcüğü sağduyu, hoşgörü, düşünceli olmak veya anlayış kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir. Diploması kavramının kökeni Antik Yunan'daki 'diploma' sözcüğünden gelmektedir (Daban, 2017, s. 32). Antik Yunan'da diploma, ikiye katlamak anlamına gelmektedir. Antik Yunan'da ve daha sonra Roma İmparatorluğu'nda bazı ayrıcalıklar dağıtan ve yabancı topluluklarla ilişkileri düzenleyen devlete ait tüm resmî belgelere, bunların katlanmış biçimlerinden ötürü diploma adı verilmiştir (Callus & Borg, 2001, s. 254). Bu dönemden 18. yüzyıla kadar diploması kavramı, belgeleri inceleme bilimi anlamında kullanılmıştır. Yani 18. yüzyıla dek diploması, arşivlerin korunması, devletler arasında yapılan anlaşma ve sözleşmelerin değerlendirilmesi ve bunların tarihinin incelenmesi bilimi olarak ele alınmıştır. Diploması kavramının arşivlerle uğraşmaktan ziyade uluslararası ilişkilerin yürütülmesi süreci bağlamında kullanılması 18. yüzyıla tekabül etmektedir. Kavramın ilk defa günümüzdeki diploması bağlamında Edmund Burke tarafından 1796 yılında kullanıldığı bilinmektedir (Karaağaç, 2019, s. 692). Bu dönemden sonra diplomasının modern anlamda gelişimi başlamış, bir meslek olduğu artık kabul görmüş ve Burke tarafından ortaya atılan 'Diplomatik Kurul' içerisinde çalışan kişilere artık elçi değil, diplomat denilmeye başlanmıştır (Turan, 2004, s. 59). Bu bağlamda bu çalışma, modern diplomasının doğuşu olarak kabul edilen, diplomasıyla ilgili birçok kuralın yürürlüğe konulduğu 19. yüzyıl başına kadar olan dönemi ele alacaktır. Özellikle 1815 Viyana Kongresi'nin diploması alanında getirdiği birçok yeniliğe kadar, Avrupa'da diplomasının yürütücüsü olarak kabul edilen elçilerin durumunun, devletlerin askeri, ticari ve ekonomik gücüyle alakalı olarak nasıl değiştiği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Avrupa diploması tarihinin Antik Yunan'dan itibaren ele alınması mümkün olmakla birlikte aslında diploması uygulamasının yazılı tarihten önce de var olduğu bilinmektedir. Birçok kaynağa göre, bir klan, bir kabile ya da herhangi bir topluluğun birbirleriyle temas ettiği gün diploması doğmuştur. Başka bir ifadeyle diplomasının doğuşu ilk insan toplumlarının mesajı getireni öldürmektense mesajı dinlemeyi tercih ettikleri zamana kadar götürülebilmektedir (Nicolson, 1950, s. 17). Gerçekte ilkçağ diplomasısının ne şekilde uygulandığı belirsiz olmakla birlikte habercilerin mesaj değneği gibi bir işaret taşıdığı ve merasimle karşılandığı yönünde ifadelere rastlanmaktadır. İlkçağ diplomasısı süreklilik arz etmemekte, kalıcı

kurumlara sahip olmamakta yani *ad hoc* (geçici) nitelik taşımaktadır. Dünya tarihindeki ilk diplomatik faaliyetler hakkında en somut kanıtlara Doğu Akdeniz topluluklarında rastlanmıştır. M.Ö. 14. yüzyılın ilk yarısında Eski Mısır ile Ön Asya Büyük Krallıkları ve Suriye-Filistin Şehir Beylikleri arasında kurulan diplomatik ilişkiler hakkında bilgi veren, 400'e yakın mektuptan oluşan 'Amarna Mektupları' eski çağın en değerli diplomatik arşivi olarak bilinmektedir (Eren, 2021, s. 35). Tarihteki ilk yazılı barış antlaşması olma niteliği taşıyan Kadeş Antlaşması, en eski diplomatik belgelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bütün bu metinler Babil'de konuşulan Akad dilinin bir lehçesi olan Akadça ile yazılmıştır. Hititlerle Mısırlılar arasındaki Kadeş Savaşı sonrasında M.Ö. 1278 (tarihi birçok kaynakta farklı ele alınabilmektedir) yılında imzalanan Kadeş Antlaşması, barışın antlaşma yoluyla güvence altına alındığı tarihteki ilk örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Pomyetkin, 2009b, s. 20).

Her ne kadar diplomasi kavramı belgelerin incelenmesi bilimi olarak 18. yüzyıla kadar ele alınsa da ilkçağ uygarlıklarından başlayıp günümüze kadar gelen diplomasi faaliyetleri, pratikte barışın sürdürülmesi ve korunması olarak da bir anlama sahip olmuştur. Diplomasi faaliyetinin yürütülmesi sürecinde elçilerin ön planda olduğu bilinmektedir. Devletlerin temsilcileri konumunda olan bu kişiler, tarihsel olarak ve dönemsel olarak sürekli değişen şartlarda hareket etmek durumunda kalmışlardır. Bu çalışmanın amacı, Avrupa diplomasi tarihinde Antik Yunan döneminden başlayıp modern diplomasiye doğru olarak kabul edilen 1815 yılındaki Viyana Kongresine kadar olan dönemlerde elçilerin özelliklerini, karakterlerini, görevlerini, ayrıcalıklarını hak ve yükümlülüklerini genel çerçevede ortaya koymaktır. Bu bağlamda Antik Yunan döneminden başlayıp 19. yüzyıla kadar süren dönemde, tarihsel perspektiften elçilerin konumu incelenecektir. Sırası ile Antik Yunan döneminde, Roma İmparatorluğu'nda ve Bizans İmparatorluğu'nda elçilerin durumu açıklandıktan sonra, 15. yüzyılda İtalya'da sürekli diplomasiye geçişin ardından elçilerin hem İtalya'da hem daha sonraki yüzyıllarda Fransa'da ve Avrupa'nın birçok ülkesinde nasıl değişim gösterdiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmanın temel argümanı, devletlerin askeri, ekonomik ve ticari güçleriyle orantılı olarak diplomasi faaliyetlerinin değişim gösterdiği, bununla paralel olarak da elçilerin seçilme kriterlerinin ve görevleri süresince durumlarının dönem şartlarıyla ilişkili olarak dönüştüğü yönündedir.

2. Antik Yunan Döneminde Elçiler

Avrupa diplomasi tarihinin başlangıcında ve diplomasi yönteminin gelişiminde Antik Yunan'ın önemi oldukça büyüktür. Antik Yunan diplomasisinin en önemli özelliği açık diplomasi anlayışının hâkim olmasından ileri gelmektedir. Dünyada başka hiçbir dönemde Antik Yunan'ın açık diplomasisi gibi bir

uygulama yapılamadığı için de ayrı bir öneme sahiptir. Diplomatik görüşmeler Antik Yunan'da tamamen kamuoyuna açık olarak yürütülmüştür. Antik Yunan diploması uygulamasında ülkeye gelen yabancı elçilerin meclis önünde yapacakları konuşmaların günlerinin çok önceden kamuoyuna duyurulduğu bir süreç yaşanmaktadır. Açık diplomasinin bir gereği olarak, görüşmeler sonunda imzalanan anlaşma ve sözleşmeler de Antik Yunan'da bir levha üzerine yazılarak herkesin görebileceği yerlere asılmaktadır. Dolayısıyla Antik Yunan'da barış ya da savaş önerilerini halkın önünde tartışmak çok yaygın bir uygulama olmuştur (Tuncer, 2005, s. 17).

Antik Yunan'ın ticarete dayanan ekonomik yapısının, diplomasinin gelişiminde önemli bir unsur olduğu da açıktır. Toplumlar arasındaki ilişkinin ve uzlaşmanın temel alınması gereken ticari faaliyetlerin Antik Yunan'da yoğun olması, devletlerin savaştan ziyade barışa ve uzlaşmaya odaklanmasına yardımcı olmaktadır (Kodaman & Akçay, 2010, ss. 77-78). Bu dönemin koşulları çerçevesinde Antik Yunan'da görülen Avrupa diploması tarihinin ilk elçileri de haberci niteliği taşımaktadır. Bu kişilerin başlıca görevi Yunan şehir devletleri arasında haber taşımaktan ibarettir. Dolayısıyla bu elçilerin sahip olması gereken en önemli niteliği, gittikleri yerlerde kendi ülkelerinden götürdükleri haberleri yüksek sesle okuyabilmelerini sağlayacak gür bir sese sahip olmalarıdır. Bunun yanı sıra her zaman yazılı belgelerle gitmedikleri için iletcekleri haberleri unutmamalarını sağlayacak çok güçlü bir hafızaya sahip olmaları da beklenmektedir. Bu elçilerden gönderildikleri ülkelere ilişkin bilgi toplamaları yönünde bir beklenti yoktur. Haberci elçilerden tek beklenen verilen haberleri iletmeleri ve ülkeye geri döndüklerinde kendi devletlerinin meclisi önünde görevle ilgili çok iyi bir konuşma yapmalarıdır. Bu nedenle Yunan şehir devletleri arasında elçi olarak en iyi hatipleri seçmek bir gelenek haline gelmiştir (Tuncer, 2005, ss. 16-17).

Antik Yunan diplomasisinde diplomatik ilişkilerin yürütülmesinde elçilerle ilgili üç sınıf olduğu bilinmektedir. Bunlar 'kerykes' (kerux), 'presbies' ve 'proxenos'tur. Haberci olarak görev yapan kerykeslerin yerini elçi niteliğindeki presbiesler almış, daha sonra günümüz konsolosluklarının ilk örneği olarak değerlendirilebilecek proxenos kurumları oluşturulmuştur (Adcock & Mosley, 1975, s. 152). Ancak proxenoslar bugünkü konsolosların aksine oturduğu kentin vatandaşı olmakta ve bulunduğu kentte memuru olduğu devletin vatandaşlarının çıkarlarını koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kurum ve bu unvan babadan oğula geçmektedir (Tuncer, 1984, s. 53). Antik Yunan elçilerinin yani kerykes ve presbieslerin, diplomatik ayrıcalıklara sahip olup, yabancılardan farklı olarak tanrıların koruması altında bulduklarına inanılmaktadır (Adcock & Mosley, 1975, s. 153). Antik Yunan'ın mitoloji ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bu elçilerin hafıza, gür ses, hitabet gibi özelliklerini haber Tanrısı olarak nitelendirilen Hermes'ten aldıkları yönünde ifadelere rastlamak mümkündür. Elçiler Antik Yunan'da Tanrıların habercisi olarak bilinen Hermes'in koruyuculuğu altında bulunmaktadır. Hermes sadece bir haber Tanrısı değil, aynı

zamanda ölenlerin ruhlarının elçisi ve yol göstericisi; hatiplerin, tüccarların, hırsızların Tanrısı ve Tanrı ile ölümlüler arasında aracılık yapan ulaktır. Bütün bu özelliklerin yanı sıra Hermes'in hile, kurnazlık, hırsızlık gibi özelliklerinin olması; tarihte elçilerin yabancı, yalancı, onurlu casus, gölge adam, saray adamı gibi yakıştırmalarla anılmasının da Hermes'le bağdaştırabilmesine neden olmuştur (Estin & Laporte, 2002, s. 99). Diplomasinin büyük ölçüde aldatma sanatı olduğu görüşü de buradan kaynaklanmaktadır.

Kelime olarak elçi veya haberci anlamına gelen kerykeslerin yetkileri oldukça kısıtlıdır. Sadece haberci niteliği ön plandadır, kent meclisinin aldığı kararları diğer tarafa iletir ve cevabı da kendi kentine geri getirmektedir. İnisiyatif kullanmak, savaş ya da barış başlatmak, pazarlık yapmak ya da karşı tarafla görüşmek gibi yetkileri yoktur. Kerykesler, tam yetkiye sahip değildirler ve herhangi bir farklı gelişme karşısında yeni emirler almak için kendi devletlerine danışmak zorundadırlar. İnisiyatif kullanıp herhangi bir karar almaları halinde, kent meclisinin bu kararı iptal etmesi doğal karşılanmaktadır. Kerykesler, karşı tarafa mesaj götürürken bunları parşömen ya da papirüsten üretilen diploma dedikleri ikiye katlanmış belgelere yazılı şekilde iletmektedir (Pomyetkin, 2009b, s. 34). Hermes'in uzlaştırma gücü bulunduğu ifade edilen asası Caduceus gibi kerykesler de elçi olarak görevli olduklarını karşı tarafa gösteren bir asa kullanmaktadır. Bu asa sayesinde 'elçiye zeval olmaz' ifadesinde de değinildiği gibi bir tür diplomatik dokunulmazlık sahibi olmaktadırlar. Antik Yunan geleneğine göre elçilere zarar vermek büyük bir suç sayılmaktadır (Sivrioğlu & Yılmaz, 2017, ss. 199-200). Antik Yunan döneminde gelen yabancı elçilerin korunmasında ise proxenosların ön planda olduğu bilinmektedir. Antik Yunan'da Proxenosların oluşumunun temelinde Antik Yunan halkının ticarete yatkın olmasının da etkisi bulunmaktadır. Proxenosların, herhangi bir Yunan şehir devletine gelen tüccarın ticari haklarının korunması adına oluşturulduğu ve günümüz konsoloslukları gibi faaliyet gösterdiği bilinmektedir (Kodaman & Akçay, 2010, ss. 77-78).

Antik Yunan diplomasisinde elçilere güvenilmediği de belirtilmelidir. Bunun en somut örneği, elçilik kurullarının en az iki kişiden oluşmasıyla gözlemlenebilmektedir. Yunan diplomasisi kendi elçilerine güvenmemekte ve kuşkuyla bakmaktadır, öyle ki bu elçilik kurulları her biri farklı bir siyasi görüşe mensup olan farklı partilerden oluşmaktadır. Bunu örnek olarak M.Ö. 346 yılında Atina şehir devletinin Makedonya Devletine barış önerisinde bulunmak amacıyla on kişiden oluşan bir elçi kurulu göndermesi gösterilmektedir. Bu on elçiden her biri Makedonya hükümdarı önünde barışın koşulları konusunda farklı birer konuşma gerçekleştirmiş, fakat elçilerin kendi aralarında dahi barışın niteliği ve süresi konularında görüş ayrılıkları olduğu görülmüş ve barış görüşmeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Antik Yunan diplomasisindeki bu güvensizliğin, bazı Yunanlı elçilerin kendi halklarını ve hükümetlerini kasıtlı olarak yanıltmaları ve aldatmalarından kaynaklandığı da söylenebilmektedir. Yine Makedonya örneğinden gidilecek olursa, Makedonya kralına gönderilen Atinalı elçiler kurulunun, Makedonya kralının barış ve anlaşma yapma

konusundaki istek ve fikirlerini Atina Meclisine ve Atina halkına kasıtlı olarak yanlış yansıttığı yönünde ifadelere rastlanmaktadır. Bunun nedenini de Atinalı elçilerin Makedonyalı kraldan bu şekilde davranmaları yönünde rüşvet almasıyla açıklayan kaynaklar bulunmaktadır (Grote, 1854, ss. 555-558). Bu durum Antik Yunan elçilerindeki güven sorununun altında yatan nedenleri ortaya koymaktadır.

3. Roma İmparatorluğu Döneminde Elçiler

Roma İmparatorluğu denildiğinde diploması alanında ilk akla gelen konu Roma hukukuyla diploması arasındaki ilişki ve Romalıların savaşta başarıdır. Roma İmparatorluğu diğer devletlerle olan ilişkilerinde ve yürüttüğü görüşmelerde, bilinen anlamda diplomasıye çok fazla başvurmamıştır. Dolayısıyla inandırma yöntemi, hitabet yeteneği ve güzel konuşma sanatı gibi özelliklerin Roma İmparatorluğu'nun ihtiyacı olduğu nitelikler arasında olmadığı ifade edilebilir. Roma İmparatorluğu'nun diğer ülkelerle olan ilişkilerine yön veren en önemli unsur, bu devletin üstün askeri gücüdür. Askeri gücü ve yeteneği üst düzeyde olup diğer devletlerle ilişkilerini savaş üzerine kurgulayan devletlerin diplomasiden çok fazla yararlandığı söylenemez. Roma İmparatorluğu da bu durumun en önemli örneklerinden birini teşkil etmektedir (Reçber, 2011, s. 7).

Romalılar, taktiksel olarak aralarında düşmanlık bulunan krallıkları diğerlerine karşı kıskırtarak onların zayıflamalarını beklemekte, sonra da bir hakem ya da arabulucu gibi duruma müdahale etmektedir. Romalılar, sadece askeri anlamda değil, diplomatik amaçlar için de hizmet eden elçilerin casus gibi faaliyet gösterdikleri bir bilgi toplama sistemi geliştirmiştir. Roma'nın bu şekilde geliştirdiği yaygın istihbarat ağı sayesinde tüm devletlerin güçlü ve zayıf yönlerini öğrenmişlerdir. Böylece dış tehditleri öne sürerek, müttefik güçleri kendilerine daha bağımlı hale getirme yolunda bir dış politika izlemişlerdir (Sivrioğlu & Yılmaz, 2017, s. 219). Romalıların diploması adına sahip oldukları en büyük tehdit, güçlü bir orduya sahip olmaları ve savaş güçlerinin üst düzeyde olmasından ileri gelmektedir (Campbell, 2013, s. 222).

Roma İmparatorluğu'nun askeri gücünün yanı sıra ekonomisinin Antik Yunan'ın aksine tarım odaklı olması da diploması yoluna daha az başvurulmasının nedenlerinden birini teşkil etmektedir. Tarıma dayalı ekonomisi olan, sosyal, siyasal ve askeri örgütlenme niteliği taşıyan devletlerin, aynı zamanda askeri örgütlenmeleri de güçlüyse, diplomasiden yararlanmaya gerek duymadıkları ifade edilebilmektedir. Ticarete yerine, tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahip olan Roma İmparatorluğu'nun diğer devletlerle ticari ilişkileri ikincil düzeyde olmuş, bu durum da diplomasının gelişimini engellemiştir (Lerner, 1993, s. 162).

Diplomasi sürecinin gelişimine pek katkısı olduğu söylenemeyen Roma İmparatorluğu'nun yaptığı en önemli katkı hukuk alanında olmuştur. Roma İmparatorluğu'nda, günümüzdeki Dışişleri Bakanlıklarında görülen uygulamalara benzetilebilecek olan Fetialler Heyeti (Fetialler Koleji) isimli bir kurum ve Fetial hukuku denilen bir hukuk dalı bulunmaktadır. Fetialler Heyeti anlaşma metinlerini saklamak, protokol sorunlarıyla ilgilenmek, ayrıca savaş ve barışta belirlenen kurallara uygun davranılmasını sağlamakla görevlidir. Örneğin Roma İmparatorluğu'nda savaş ve barış ilanı için kurallar belirlenmiştir. Savaş ilan edileceği zaman, düşman sınırına kadar gidilip karşı tarafa bir mızrak atılması söz konusu olurken, barış tesis edileceği zaman ise, anlaşmanın metninin taraflar arasındaki sınırdaki yüksek sesle karşı tarafın elçilerine okunması gerekmektedir. Ayrıca bu anlaşmanın hükümlerini bozmaya kalkışacak olunursa tarafların lanetleneceği ifade edilmekte ve sonrasında da sınırdaki bir domuz kurban edilerek barış gerçekleştirilmektedir (Tuncer, 1984, s. 53). Fetialler Heyeti üyeleri rahiplerden oluşmaktadır. Bunların 'Pater Patratus' adı verilen bir sözcüsü bulunmaktadır. Pater Patratus, Roma İmparatorluğu ile başka bir devlet arasındaki uyuşmazlığın mümkün olduğu kadar barışçı yollarla çözülmesine aracılık etmekte görevlidir. Devlet memurları arasından seçilen Pater Patratus'lar, İmparatorluk adına diğer devletlerle antlaşma imzalama yetkisine de sahiptir (Versan, 1995, ss. 91-92).

Fetialler Heyeti'nin dışında görev yapan Romalı elçilere Nuntii ya da Oratores adı verilmiştir. Romalı elçiler Roma Senatosu tarafından atanmakta, güven mektuplarını ve yönergelerini de yine Roma Senatosu'ndan almaktadırlar. Antik Yunan elçilerinde olduğu gibi bu elçilerin de tam yetkileri bulunmamakta, kendilerine tanınan yetkileri aştıkları takdirde vatana ihanet suçuyla cezalandırılmaları mümkün olmaktadır. Romalı elçilerin doğrudan senatoya ya da imparatora rapor verecek olmaları, her zaman üst sınıfa mensup senatörler ve en soylu şövalyeler arasından seçilmeleri sonucunu doğurmuştur. Antik Yunan'da olduğu gibi görevlerini geçici olarak gerçekleştirmekte ve ülkelerine döndüklerinde Roma Senatosu'na yaptıkları işlere ilişkin bir rapor sunma zorunluluğunda oldukları görülmektedir (Eren, 2021, s. 38).

Nuntii/oratoreslerin görevleri, yetkileri ve nitelikleri Roma'da Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerine göre farklılık arz etmektedir. Elçilerin diplomasi faaliyetlerinde takınacakları tavırların yönetimin etkisiyle de şekillendiği argümanından hareket edildiğinde, aradaki farkın daha net ortaya konması önemli görülmektedir. Bu bağlamda M.Ö. 509 ve M.Ö. 27 yılları arasında Roma Cumhuriyeti olarak adlandırılan yönetimde elçilerin görevlendirilmesi ve yabancı elçilerin kabulü Senato tarafından gerçekleştirilmiştir (İskit, 2007, s. 74). Bu dönemde diplomasinin resmîyetinin daha az olduğu ifade edilebilmektedir. Cumhuriyet dönemi daha çok diplomasiyle ilgili bazı kuralların belirlenmeye ve hukuki altyapısının oluşturulmaya başlandığı bir dönem olmuştur. Daha önce ifade edildiği gibi Fetialler Heyeti ve hukukunun ortaya koyduğu savaş ve barış ilanı gibi kurallar, anlaşma halinde edilecek yeminlerin metinlerinin hazırlanması süreçleri,

Cumhuriyet dönemine tekabül etmektedir. Ancak bu kuralların belirlenmesi sürecinin uluslararası ilişkiler bağlamında değil, Romalıların çıkarları doğrultusunda yapıldığının unutulmaması gerekmektedir. Cumhuriyet döneminde Roma diplomasinin işlevleri; barış yapmak, ganimetlerin dağıtımını düzenlemek ve anlaşma yapmak şeklinde sıralanabilmektedir. Rahiplerden oluşan Fetialler Heyetinin politikayla ilgilenmemesi, Senato'nun diplomasinin yürütülmesindeki yetkisini rahatlıkla kullanmasına izin vermektedir (Campbell, 2013, ss. 210-211).

M.Ö. 27 ve M.S. 395 yılları arası ise Roma'nın İmparatorluk yönetiminde yaşadığı dönemdir. Augustus'un Roma'yı tek başına yönetebilecek yetkiler alması sonucu, diploması konusunda da 'savaş ve barışın efendisi' olarak adlandırılması söz konusu olmuştur (Millar, 1988, ss. 345, 377). Fetialler Heyetinin belirlediği kuralların ötesinde İmparator, ne zaman savaş ya da barış ilan edileceğine ve diplomasinin kullanılacağına karar veren tek kişi haline gelmiştir. Dolayısıyla Senato'nun elçilerle ilgili yetkileri sembolik olmaya başlamıştır (İskit, 2007, s. 75).

Romalı elçilerin yani Nuntii/oratoreslerin soylular arasından seçilmesinin altında yatan en önemli neden, Roma İmparatorluğu'nda elçiler arası bir komuta hiyerarşisi geliştirilmediğinden, bu elçilerin İmparatora raporlarını doğrudan sunmalarından kaynaklanmaktadır. Halktan herhangi bir kişinin elçi olarak seçilip, İmparatorla muhatap olması yerine bu durumun soylular veya şövalyeler arasından seçilen kişilerle yürütülmesi gerekli görülmektedir. Roma İmparatorluğu'nda diploması, Senato'nun kendi üyeleri arasından seçilen genelde uzman bilgisine sahip olmayan eğitimsiz, diploması ile ilgili herhangi bir yeteneği bulunmayan ve muhtemelen de sıkça bu iş için fazla zaman ayırmayan elçilerin yarı zamanlı takibiyle yürütülmektedir. Komuta hiyerarşisi olmaması ve İmparatorun sözünün son söz olarak esas alınması karar almayı kolaylaştırırsa da İmparatorların üzerindeki iş yükünü artırmaktadır. Bu sebeple Roma İmparatorlarının elçilerin görevlerini nasıl ifa edeceği konusunda detaylı talimatlar yayınladığı bilinmektedir (Campbell, 2013, s. 209, 212).

Cumhuriyet döneminde görüldüğü gibi İmparatorluk dönemi Roma'sında da uygulanan diplomasinin işlevi genellikle anlaşma ya da sözleşmeler yapmak ve egemenlik alanlarının sınırlarını belirlemek şeklinde ele alınmaktadır. Fakat İmparatorların yönettiği Roma'da, diplomasinin şartlarının emredici şekilde vurgulandığı ve ultiatom verme üzerine odaklandığı da anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Roma İmparatorluğu döneminde diplomasinin kurumsal gelişimi adına çaba gösterildiği söylenemez. Ancak uygulamada bazı yenilikler getirildiği de görülmektedir. Bu dönemde yabancı elçilere uygulanan diplomatik ayrıcalıkların daha fazla geliştirilmesi söz konusu olmuştur. Yabancı elçilerin sahip oldukları diplomatik ayrıcalıklarını kötüye kullanması halinde, koruyucular aracılığıyla kendilerini görevlendiren devlete gönderildikleri ve

kendi devletlerinde yargılanmaları sağlanmaya başlanmıştır. Bu uygulama günümüz diplomasi uygulaması ile de benzerlikler taşımaktadır (Eren, 2021, s. 38).

Roma İmparatorluğu sınırları fetihlerle genişledikçe, ilişki kurulacak devlet sayısı da azaldığından, diplomasiye gerek duyulmaması da doğal olmaktadır (Versan, 1995, s. 92). Roma İmparatorluğu'nun gücü ve kendine olan güveninin artmasıyla paralel olarak, diplomasi kurallarıyla ilgili yaklaşımlarının daha da farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle Roma'ya gelen yabancı elçilere karşı Roma İmparatorluğu'nun tavrında ortaya çıkmaktadır. Roma İmparatorluğu'nun yabancı elçilere karşı davranışlarının gittikçe onur kırıcı bir tavra dönüştüğü görülmektedir. Yabancı elçilerin kente giriş izni alma konusunda zorluklarla karşılaşması ve Senato tarafından kabul edilmek için uzun süre bekletilmeleri, Roma İmparatorluğu tarafından gittikçe artan oranda uygulanmıştır (Nicolson, 1954, s. 19).

Sonuç olarak Romalıların diğer devletlerle olan ilişkilerinde kendi üstünlüklerinin bilincinde olarak hareket ettikleri ifade edilebilmektedir. Her ne kadar Romalıların diplomasiyi belli bir hukuki ve yasal çerçeve içinde uygulamaya büyük özen gösterdiği anlaşılrsa da Roma İmparatorluğu'nun diplomasi alanında hem elçiler konusunda hem de diplomatik gelişmişlik konusunda uygulamaları, Antik Yunan'dan daha farklı ve daha gelişmiş bir seviyeye götüremedikleri söylenebilmektedir.

4. Bizans İmparatorluğu Döneminde Elçiler

Roma İmparatorluğu önce idari sonra resmi olarak ikiye bölündükten sonra M.S. 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun çökmesi üzerine Doğu Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu adı altında 1453 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Ancak Bizans İmparatorluğu Roma İmparatorluğu'nun aksine görüşme ve diplomasi sanatını kendine has olarak büyük bir ustalıkla kullanmayı başarmıştır (Hamilton & Langhorne, 1995, s. 15). Bizans İmparatorluğu'nun Roma'nunki gibi bir askeri gücünün olmaması, Bizans'ın diplomasiden yararlanmasına imkân tanıyan bir ortam oluşturmuştur. Bizans tarihi sayılamayacak kadar çok diplomatik görüşmelere sahne olmuş ve Bizans İmparatorluğu yaklaşık 1000 yıllık bir dönemde savaşa çok fazla başvurmadan diplomasi yoluyla varlığını sürdürmüştür (Eren, 2021, s. 39).

Bizans İmparatorluğu'nun diplomasi anlayışı önceki dönemlerle bazı benzerlikler gösteriyor olsa da diplomasinin temelinde çok önemli bir değişime sahne olmuştur. Bu durumun en önemli göstergesi Antik Yunan döneminde haberci elçi niteliği taşıyan kişilerin artık gözlemci elçi olarak nitelendirilmesinden ileri gelmektedir. Bizans İmparatorluğu diplomasiyi aslında casusluk olarak da değerlendirerek, gönderdiği elçilerin gözlemci adı altında casusluk yapmalarını teşvik etmektedir. Bizans oyunları ifadesinin de altını

dolduracak şekilde, komşu ülkeleri birbirine karşı düşürme, bu ülkelerin zayıf yönlerini öğrenebilme, bu ülkelerin doğal kaynakları ve dış politikalarındaki amaçlarına ilişkin elçileri bilgi edinmek üzere gönderen sui generis (kendine özgü) yapıda bir Bizans diploması uygulanmaya başlanmıştır (Viotti & Kauppi, 2001, s. 113).

Dolayısıyla Bizans İmparatorlarının yabancı ülkelere gönderdiği elçilerin başlıca görevlerini şu şekilde sıralamak mümkündür. Bizans elçileri gittikleri ülkelerin iç işlerine yönelik ve diğer devletlerle olan ilişkilerine ilişkin bilgi toplamakla yükümlüdür. Ayrıca topladıkları bu bilgilerle ilgili ayrıntılı raporlar hazırlamak da en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Haliyle Antik Yunan'daki gibi güreşçi, savaşçı, güçlü hafıza ya da hitabet yeteneği gibi özellikler Bizans diplomasında kendine yer bulamamaktadır. Bizanslı elçilere verilen isim 'logothetis'tir. Yüksek tabakadan seçilen logothetisler, görevlerine sadakat yemini ederek başlamaktadır (Versan, 1995, s. 92). Bizans İmparatorluğu, gittiği ülkelerde en önemli görevi gözlem yapmak olan ve bunun için belli bir eğitimden geçen yeni bir elçi niteliği ortaya çıkarmıştır. Bizans İmparatorluğu'nun yabancı ülkelere gönderdikleri elçileri bir eğitime tabi tutması, Bizans'ın diplomasinin ve elçilik kurumunun gelişimine yaptığı önemli bir katkı olarak değerlendirilebilmektedir. Bu eğitim niteliği gereği gözlem faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirileceğinin aktarılması üzerine kuruludur fakat yine de günümüzde elçiliğin ve diplomatlığın bir meslek olarak ele alınması ve bu kişilerin eğitilmesi konusunda ilk örneklerinin Bizans İmparatorluğu'nda ortaya çıkması büyük önem teşkil etmektedir. Eğitime tabi tutulan bu elçilere gitmeden önce yazılı yönergeler verilmekte, bu kişilerin yabancılarla olan ilişkilerinde çoğunlukla nazik olmaları tembih edilmekte, buldukları ülkelerdeki koşulları hiçbir zaman eleştirmemeleri nasihat edilmekte ve hatta gittikleri ülkelerdeki bütün politikaları övmeleri beklenmektedir (Pomyetkin, 2009a, s. 92).

Bizans İmparatorluğu yabancı ülkelere yolladığı elçilerinden, gittikleri ülkelere ilişkin mümkün olduğu kadar fazla bilgi elde etmelerini beklerken, kendi ülkesine gelen yabancı elçilerin bu tarz bir gözlem eyleminde bulunmaması için büyük bir çaba sarf etmektedir. Bizanslı elçilerin gözlem süresince casusluk yapması ve rüşvet yoluyla bilgi edinmesi meşru karşılanmaktadır. Dolayısıyla Bizans'ın diploması anlayışında rüşvet olgusunun yasal olduğu ifade edilebilmektedir. Bizans'ın çıkarları adına yabancı devlet adamlarının rüşvetle satın alınması ya da elçilerin gittikleri ülkelerde ihtiyacı oldukları bilgileri rüşvet yoluyla elde etmesi Bizans İmparatorluğu'nun saygınlığını zedeleyen ya da adını lekeleyen nitelikte bir davranış olarak görülmemektedir. Bu durum Bizans diplomasinin oldukça pahalıya mal olan bir etkinlik olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Bizans İmparatorluğu diplomasinin başarısının büyük ölçüde devletin mali olanakları ve kaynaklarına bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır (Reçber, 2011, s. 9).

Bizans İmparatorluğu'nun yabancı ülkelere gözlem yapmanın dışında da elçi gönderdiği uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamalara örnek olarak Bizans'ın ülkedeki taht değişikliklerini duyurmak için de yabancı ülkelere elçi göndermesi gösterilebilir. Roma İmparatorluğu'nda elçiler mutlaka soylular arasından seçilirken, Bizans elçilerinin soylular ve şövalyeler de dahil olmak üzere her kesimden seçilebilmesi mümkündür (Nicolson, 1954, s. 25).

Öndegelme (diplomasi temsilcilerinin öncelik sırası) ve protokol konusu Bizans dönemi itibariyle devletler arasında önemli sorunlar teşkil etmeye başlamıştır. Bizans İmparatorluğu'na gelen yabancı elçilerin kabulü konusu protokol kurallarıyla belirlenmiştir. Bizans'ta İmparatorluğa bağlı özel bir şube bulunmaktadır ve bu şube sadece yabancı elçilerin kabul işlemleri ile uğraşmakla görevlidir. Yabancı elçiler ve maiyetleri Bizans'a ulaştıklarında sıkı bir denetim altındaki özel bir binada ağırlandırılır. Yabancı elçilerin kabul törenlerinde gösteriş merakının ön planda olduğu görülmektedir. Bizans İmparatorluğu'nun bu gösterişteki en önemli amacı, yabancı elçileri Bizans'ın güzellikleri, zenginlikleri ve gösterişleriyle etkilemektir. Yabancı elçinin İmparator tarafından kabul edilmeden önce üst düzey devlet yetkililerinin görkemli giysileri ile hazır bulunduğu gösterişli döşenmiş bir salondan geçirilmesi de bu amaçla gerçekleştirilmektedir. Bir perdenin arkasında tahtında oturan İmparator'un önüne getirilen yabancı elçiler İmparator'a güven mektuplarını sunmaya hazırlanırken İmparator'un tahtının yükseltilmesi ve yüce hükümdara ulaşılmazlık metaforunun gerçekleştirilmesi de Bizans İmparatorluğu'nun protokolde uyguladığı kurallardan biri olarak ele alınmaktadır (Pomyetkin, 2009a, ss. 90-91).

Sonuç olarak Bizans'ın diplomasi alanına çok olumlu katkısının olduğu söylenememekle birlikte 1000 yıl boyunca düşmanlar arasındaki rekabeti kışkırtarak, yabancılara rüşvet ve para dağıtarak, entrika yöntemlerini çeşitlendirerek uyguladığı diplomasi anlayışıyla savaştan uzak kalarak varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Diplomasiye yaptığı en olumlu katkıya bakıldığında, her ne kadar içeriği çok olumlu olarak değerlendirilemese de elçilerin belli bir eğitimden geçirildikten sonra elçilik görevine gönderilmesi uygulamasının ilk defa Bizans İmparatorluğuyla başlatılmış olması önemlidir. Bu bağlamda her ne kadar bir tarım toplumu olsa da Roma İmparatorluğu'ndan farklı olarak askeri gücü olmaması sebebiyle, diplomasiden sıklıkla ve ustalıkla yararlanmış bir imparatorluk olduğu görülmektedir.

5. 15-16. Yüzyıllarda İtalyan Sürekli Diplomasisinde Elçiler

Bizans İmparatorluğu'nun çöküşü sonrasında 15. yüzyılda farklı bir diplomasi anlayışının ilk defa uygulandığı görülmektedir. Bu yeni uygulama İtalya'da Papalık ve Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'nun egemenliklerinin zayıflaması üzerine, büyük çoğunluğu özerkliklerini kazanan İtalyan şehir devletleri

arasında uygulanmaya başlanmıştır (Daban, 2017, s. 34). Bu özerk şehir devletleri, birbiriyle savaştıkları için daima savaşa hazır olmak durumundadırlar; fakat askeri güçleri yeterince gelişmediğinden, hiçbiri kendini tamamen güvende hissetmemektedir. Güvenliklerini sağlayabilmek için savaş tehlikesini ortadan kaldıracak başlıca araç olarak diplomasiyi görmüş ve ilk defa sürekli diplomasi uygulamasını uygulamaya geçirmişlerdir. İtalyan şehir devletlerinin bu süreci kendi aralarında başlatıp, diğer devletlerin daha sonra dahil olmasının bazı sebepleri bulunmaktadır. Öncelikle bölgedeki Alp Dağlarının Kuzey İtalya'yı koruması ve ulaşım ile haberleşmenin sınırlı olması sebebiyle diğer devletlerin İtalya'yı ilk sıradaki tehdit olarak görmesi engellenmiştir. Ayrıca o dönemde Avrupa'da Yüzyıl Savaşları'nın yaşanması ve İtalyan şehir devletleri arasında güç dengesinin olması sürekli diplomasiyi İtalyan şehir devletleri arasında görülmesinin diğer nedenleri arasında yer almaktadır (Gönlübol, 2000, s. 39).

Sürekli diplomasi uygulamasının başladığı İtalyan şehir devletleri için ticaretin önemi büyüktür. İtalyanların diplomasiye yararlanması altında yatan en önemli nedenlerin başında, kurdukları ticari ilişkilerin sürdürülmesi gelmektedir. Akdeniz-Asya devletleriyle ticari ilişkilerini düzenlemek adına da diplomasiye sıklıkla yararlanmış ve Venedik, Floransa, Cenova gibi İtalyan şehir devletleri Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile ticari ilişkilerini diplomasiye de yararlanarak oldukça geliştirmişlerdir (Aybay, 2009, ss. 13-14). Özellikle Doğu Akdeniz ile ticari ilişkiler kapsamında zenginleşen İtalyan şehir devletleri, bu zenginlikleri bilim ve sanata aktarmış, bu durum da Rönesans'ın başlamasına imkân tanımıştır. İtalyan elçilerinin, tüccarlarının ve bilim adamlarının Avrupa'da oluşturduğu etkileşim hem Rönesans'ın hem de Hümanizmin Avrupa'da yayılmasına ortam hazırlamıştır (Sander, 2010, ss. 54-56).

Sürekli diplomasi kavramsal olarak en çok bilinen tanımı Matthew Smith Anderson tarafından ortaya konmuştur. Anderson'a göre sürekli diplomasi, “diplomatik temsilcilerin başka bir ülkede, ülkesi adına diplomatik faaliyetleri yerine getirmek, bulunduğu ülke hakkında bilgi edinmek ve ülkesine rapor etmek amacıyla dikkate değer bir süre için bulunmasıdır” (Anderson, 1993, s. 4). Aralarında sürekli bir rekabet ve savaş ilişkisi bulunan İtalyan şehir devletleri, birbirleri nezdinde sürekli diplomatik elçilikler bulundurarak birbirlerinin amaçları ve davranışlarından her zaman haberdar olabilecek ve kendi politikalarına da buna göre yön verebileceklerdir. Ancak her ne kadar sürekli diplomasi uygulaması başlasa da İtalyanlar diplomasiye uzun süreli bir etkinlik gözüyle değil o andaki amaçları gerçekleştirmeye yönelik bir süreç olarak bakıyorlardı. Bu yüzden İtalya önderliğindeki yeni diplomasi anlayışının özünde de yine yalan, hile, kurnazlık, casusluk ve aldatmaca bulunmaktadır (Reinsch, 1922, ss. 28-29).

Mukim elçilik olarak da adlandırılabilir sürekli diplomasi uygulamasının İtalya'da tam olarak nerede başladığına yönelik net bir bilgi bulunmamasıyla birlikte, iki farklı görüşün hâkim olduğu belirtilebilir.

mektedir. İlk görüşe göre, 1446 yılında Milano şehrinden gönderilen elçi ile Floransa nezdinde ilk mukim elçilik açılmıştır (Hamilton & Langhorne, 1995, s. 34). İkinci ve daha çok kabul gören görüşe göre ise 1455 yılında Milano Dükü Francesco Sforza'nın Cenova'ya gönderdiği elçi ilk mukim elçidir (Nicolson, 1950, s. 30). Dolayısıyla ikinci görüş çerçevesinde N. Pantromoli'nin ilk elçi olarak 1455 yılında Milano Dükü tarafından Cenova'ya atanmasıyla ilk sürekli elçilik uygulamasının başladığı kabul edilmektedir (Kodaman & Akçay, 2010, s. 79).

15. ve 16. yüzyıllar diplomasiye İtalya'nın damga vurduğu bir dönem olarak ifade edilmektedir. Anderson'un sürekli elçilik tanımında da belirttiği gibi sürekli elçilik için dikkate değer bir süre elçinin yabancı ülkede, ülkesini temsil etmesi gerekmektedir. Bu dönemde elçiler genellikle yabancı ülkelere iki yıllık bir süre zarfında atanmaktaydılar. 15. yüzyıldaki elçiler, özellikle ilk sürekli elçiler olmalarının da getirdiği belirsizliklerle zor koşullar altında bu görevi yürütmekteydiler. Evlerinden ve ülkelerinden uzun süre ayrılmak zorunda kalan, zor şartlar altında seyahat eden, çeşitli kişisel harcamalara girmek zorunda kalan, ülkedeki siyasal ve toplumsal yaşamdan uzak kalan, kötü han koşullarında konaklayan ve birçok değişik yabancı hastalıkla baş etmek zorunda kalan kişiler için elçilik görevi gönüllü yapılması pek mümkün olmayan bir görevdir (Reçber, 2011, s. 12). Bu zor koşullar sebebiyle elçilik görevinin kabulü İtalyan hakimiyetindeki 15. ve 16. yüzyıllarda zorunlu kılınmış ve görevi kabul etmeyenler çok büyük para cezalarına çarptırılmaya başlanmıştır. Dönemin elçilerinin mümkün olduğu kadar halk arasından seçildiği ve hatta krala borçlu olan halktan seçildiği görülmektedir. Bu kişilerin elçilik görevini kabul etmeleri halinde borçlarının silindiği, fakat görevi kabul etmemeleri halinde yüklü bir tazminat ödemek durumunda bırakıldıkları görülmektedir. Haliyle 15. yüzyıl diplomasisinde elçilik yapmak üzere görevlendirilen kişiler bunu mecburen kabul etmek durumunda kalmışlardır. Elçilik henüz bir meslek olarak kabul edilmediğinden ve ilk sürekli elçilik dönemlerindeki söz konusu belirsizlikler yüzünden soyluların ya da yüksek tabakadan kişilerin elçi olarak atanmayı istemedikleri bilinmektedir. İtalya'nın hakimiyetindeki diplomasi anlayışında sadece borcu olan halkın elçi olarak seçilmediği, bunun yanı sıra aslında herkesin elçi olarak görevlendirilebileceği ifade edilebilmektedir. Öyle ki Fransa Kralı XI. Louis yabancı ülkeye elçi olarak berberini dahi göndermiştir. Ayrıca 15. yüzyılda elçinin, temsil ettiği devletin vatandaşı olması gibi bir gereklilik de bulunmamakta, bir elçi aynı zamanda birden fazla devletin hizmetine girebilmektedir (Nicolson, 1954, ss. 28-29, 34).

İlk sürekli elçilerde aranan niteliklere bakıldığında aslında günümüzde de birçoğunun halen geçerli olduğunu görmek mümkündür. İyi bir dil uzmanı olması ve Latinceyi çok iyi bilmesi, bütün yabancılara kuşkuyla bakıldığının bilincinde olması ve buna göre davranması, konuksever olması konukları ağırlamak için usta bir aşçısının olması, özel yaşantısının hiçbir skandala konu edilmemesine özen göstermesi, sabırlı

olması, görüşmelerin sonuna kadar metanetini koruması, sakin olması, duygularını denetleyebilmesi, kızgınlık belirtisi göstermeden eleştirilere dayanabilmesi ve karşı tarafta aşağılık ve öç alma duygusu oluşturmadan kendi ülkesini temsil etmesi en önemli nitelikleri ve görevleri arasında yer almaktadır (Diplomacy since World War I, 2023).

Bu yüzyıllarda elçilik görevinde bulunanların maiyetleri kalabalık değildir. Karşı tarafın da kendisinden ya da yanında getirdiklerinden bilgi alma ihtimali göz önünde bulundurulduğu için yanlarında eşlerini götürmelerine dâhi izin verilmemektedir. 15. yüzyıl elçilerinin yanlarında götürmesi gereken maiyetlerindeki en önemli görevli aşçılardır. Bu yüzyıllar zehirlenmelerin en sık görüldüğü dönem olması sebebiyle bir elçinin yanında mutlaka aşçısını götürmesi ve kendi aşçısının yaptığı yemekler dışında hiçbir yemeği yememesi önem teşkil etmektedir (Tuncer, 2005, s. 27).

Her ne kadar diplomasi anlayışı süreklilik arz etmeye başlasa da Bizans geleneği devam etmekte ve elçilere halen casus gözüyle bakılmaktadır. Antik Yunan'da hile ve ikiyüzlülüğün Hermes'in mirası olması üzerinde durulurken, 15. ve 16. yüzyıllardaki diplomasi anlayışında "amaca ulaşmakta her yol mubahtır" yaklaşımıyla Niccolo Machiavelli'nin iz bıraktığı görülmektedir. Hiçbir ahlaki sınırlamanın olmadığı fikrinden yola çıkılması, Antik Yunan ve Bizans İmparatorluğu sonrası 15. yüzyıl diplomasisinde de hile ve casusluğun devam ettirilmesini açıklar niteliktedir (Machiavelli, 2008, ss. 12-15).

15. yüzyılda Venedik'te vatandaşların yabancı elçiler ile kamu sorunlarını tartışmalarını yasaklayan ve bunun ihlali durumunda bu kişileri ağır biçimde cezalandıran yasaların çıkarılması söz konusu olmuştur. Bu durum elçilerin karşı taraftan bilgi almak adına çaba sarf etmelerini gerekli kılarken kendileri ve ülkeleri hakkındaki bilgileri üst seviyede korumalarını gerektirmektedir. Sürekli elçilere, ülkesinden ayrılmadan önce görevinin amaç ve niteliğini belirten, atandığı ülkede kimlerle ilişki kuracağını ve bu ülkede kendi devletinin görüş ve politikasını ne yönde savunacağını gösteren yazılı yönergeler verilmesi söz konusu olmaktadır. Bunların yanı sıra verilen bazı gizli yönergelerde ise elçinin yabancı ülkede savunacağı gerçek görüş ve politikalara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu durum 15. ve 16. yüzyıllarda elçilerin iki yüzlü davranmaları ve gerçeği saklamalarının kendi devletleri tarafından da desteklendiğinin en önemli göstergelerinden bir tanesidir (Tuncer, 2005, s. 28-29).

15. ve 16. yüzyıllarda elçilerin hükümdarın temsilcisi konumunda görev yapmaktadırlar. Bu statü sebebiyle, bazı cezai ve hukuki bağışıklıkları bulunmaktadır. Ayrıca gümrük ve vergi bağışıklığına sahip oldukları da görülmektedir. Bu dönemde elçilere bazı diplomatik dokunulmazlıklar tanınmış olmasına rağmen henüz mutlak ve hukuki bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durum ayrıcalıkların sınırlı şekilde uygulanmasına sebep olmaktadır. Öyle ki, elçilerin gönderildikleri ülkenin kamu düzenine aykırı hareket

etmeleri halinde, tüm ayrıcalıkların ortadan kalkması durumu söz konusu olabilmektedir. Ancak tüm ayrıcalıklar, genel amaca hizmet etme ölçütü kapsamında değerlendirilirken, 15. yüzyıldan itibaren bu durumdan vazgeçilmesi ve siyasi sebeplerle diplomatik ayrıcalıkların ihlal edilmesinin önlenmesine yönelik bir adım atılması söz konusu olmuş, bu da İtalyan diplomasisinin getirdiği önemli bir yenilik olarak değerlendirilmiştir. Ancak yine de elçilerin can ve mal güvenliği kesin bir güvence altında değildir ve buldukları ülke tarafından aşağılanmaları hatta eziyet görmeleri olağan karşılanmaktadır (İskit, 2007, ss. 94-96).

Öndegelme meselesi, her ne kadar diplomasi faaliyetlerinin başlangıcına kadar götürülebilecek bir sorun olsa da Bizans dönemi diplomasisinde de belirtildiği gibi özellikle 13. yüzyıldan sonra elçilerin kabulü sürecinde büyük anlaşmazlıklar yaşanmasına sebep olmuştur. Hükümdarlar, kendilerini ve devletlerini temsil eden elçiye kötü davranılmasını ve geri plana itilmesini hoş karşılamamakta, onlara yapılmış herhangi bir aşağılanmayı kendilerine yapılmış olarak kabul etmektedirler (Meray, 1956, s. 84). Bu sorunun çözülmesi adına çalışmalar başlamış, resmî törenlerde yabancı devlet temsilcileri arasında öncelik sırası ile ilgili uyuşmazlıkların giderilmesi amaçlanmıştır. Bu konuda yapılan ilk resmi düzenleme, Papa II. Julius tarafından 1504 yılında bir liste hazırlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu listeye göre devletler arasındaki öncelik sorununa kısmen bir çözüm önerisi getirilmeye çalışılmıştır (Riccardi, 2000, s. 97-98). Buna göre törenlerde ilk öncelik Kutsal Roma-Germen İmparatoru elçisine verilmekte; onu Fransa Kralı elçisi, İspanya Kralı elçisi ve diğer elçiler takip etmektedir. Ancak Papalık kurumunun birçok alanda olduğu gibi, diplomaside de etkisini kaybetmesi sebebiyle bu listenin uygulanabilirliği de yavaş yavaş azalmıştır (Ergüven, 2016, ss. 124-125). Bundan sonra öndegelme sorunuyla ilgili yapılan en önemli düzenleme, 1815 yılında yapılan ve modern diplomasi'nin başlangıcı olma özelliği taşıyan Viyana Kongresi'nde elçilerin sınıflandırılması ile söz konusu olmuştur (Aksoy & Çiçek, 2018, s. 909).

1455 yılında Milano Dükü Francesco Sforza'nın, Cenova'da bilinen ilk diplomatik misyonu kurmasının ardından 1460 yılında Savoy Dükü elçisini Vatikan'a göndermiştir. 1496'da Venedik, iki Venedikli tüccarı Londra ve Paris'te ikamet eden elçileri olarak atamış, böylece dönemin güçlü devletlerinden Fransa ile İngiltere de sürekli elçilik uygulamasıyla tanışma fırsatı bulmuştur (Elçi, 2019, s. 24).

6. 17-18. Yüzyıllarda Fransız Sürekli Diplomasisinde Elçiler

İtalya'nın kuzeyindeki devletlerin güçlenmesi ile sürekli diplomasi uygulamasının Kuzey Avrupa'ya doğru genişlemesi söz konusu olmuştur. İtalyan şehir devletleri Fransa'nın İtalya'ya karşı muhtemel saldırılarını önlemek amacıyla 15. ve 16. yüzyıllar boyunca Fransa'da sürekli elçilikler açmaya başlamıştır.

Bu durum 15. ve 16. yüzyıllardaki diploması anlayışının İtalyanlar tarafından şekillendirilmesinin ardından 17. ve 18. yüzyıllarda diplomasının gelişiminin Fransa tarafından yönlendirilmesine yol açmıştır. Özellikle Kral XIV. Louis döneminde Fransa'da benimsenen diploması anlayışı bütün Avrupa'ya örnek olmuş ve bu durum 1789 Fransız İhtilali'ne kadar sürmüştür (Gilbert, 1951, s. 5).

17. yüzyıldan sonra bütün dünyada sürekli diploması temsilciliklerinin sayıları artış göstermiştir. Giderek artan sayıda elçiye ihtiyaç duyulması da bunun doğal sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diploması özel bir eğitim gerektiren bir meslek olarak yavaş yavaş kabul edilmeye başlansa da halen kendine özgü bir meslek haline gelememiştir. Aslında 18. yüzyıla kadar Fransızlar İtalyan diploması geleneğini benimseyerek onu uygulamaya devam etmişlerdir. Diplomasının kademeli olarak profesyonelleşmesi, bunun yanı sıra, ayrıntılı törenler ve gizli müzakereler yoluyla yürütülen diplomatik sistem, Fransız versiyonu diplomasıye geçişi açıklamaktadır. Fransızlar, diplomatik konularda gizliliği temel alarak hareket etmişlerdir. Müzakerelerde aşırı gizlilik, yerellik, geleneksel aristokratlar tarafından yürütülen kalıtsal atama sistemi ve elçilerin işlerini en yavaş şekilde yürütme eğilimi gibi önemli özellikler olduğu da görülmektedir (Berridge, 2005, s. 110).

17. yüzyıl Fransa'sında başlangıçta bir generalin, din adamının, ressamın, hukukçunun kendi mesleğinin yanı sıra elçilik de yapması mümkündür. Ancak 17. yüzyıl ortalarından itibaren diploması faaliyetini yürüten elçilerin büyük çoğunluğunun yönetici sınıflardan seçilmeye başlandığı görülmektedir. Özellikle Fransa dönemindeki diplomasının gelişiminde, sürekli diplomasının en önemli aktörleri soylular, bunların oğulları ve yüksek mevkideki kişiler olmuştur. Fransız diplomasısında elçilerin yeteneklerine göre değil, toplumdaki sosyal durumlarına ve statülerine göre seçildiği anlaşılmaktadır. Elçilerin yüksek tabakadan seçilme sebebi olarak eğitilmiş olmaları, kendi harcamalarını kendilerinin karşılayabilecek olmaları ve yabancı ülkelerde iyi bir izlenim bırakacakları gösterilmektedir. Elçilere devlet tarafından ödenen aylıkların çok düşük olması sebebiyle, gereksinim duyulduğunda soyluların kendi kişisel servetlerini kullanabilme olanaklarına sahip olmaları Avrupa'daki devletler için elçilerin soylular arasından seçilmesini kolaylaştırmaktadır (Tuncer, 2005, ss. 34-35). Zira bu dönemin elçilerinin asiller arasından seçilmesinin, bunların görevinin ciddi müzakerelerden ziyade ülkelerini şatafatlı bir şekilde temsil etmek ve vatandaşlarını korumak anlamına geldiği de açıktır. 15. ve 16. yüzyıllarda halktan ve devlete borcu olanlar arasından seçilen elçiler, 17. yüzyıl Fransa'sında soylulardan seçilmeye başlanmıştır. Ancak diploması onurlu bir görev olarak görülse de hala bir sürgün gibi de değerlendirilmektedir. Zira 15. ve 16. yüzyıllardaki güç koşullar halen devam etmekte; elçiler, iklimi, yaşam koşulları ve gelenekleri yönünden tümüyle değişik bir toplum içinde yaşamak zorunda kalmakta, devletin verdiği çok az parayla çok masrafta bulunmak durumunda kalmakta, bulunduğu ülkede her an kuşkuyla yaklaşılmakta, insanlar

nezdinde güven ve saygıyı yitirerek bir casus gözüyle değerlendirilmektedirler (Bromley, 1970, s. 178). 17. ve 18. yüzyıllarda elçilere ödenen aylıkların çok az olması, bu miktarın elçilerin en düşük giderlerini dahi karşılamaya yetmemesi nedeniyle, elçilerin soylular arasından seçildiği de belirtilmekle birlikte, bu soylu elçilerin çoğunluğunun gelirlerini artırmak için buldukları ülkelerin mali piyasalarında vurgunlar yaptıkları, ticari aracılık yaptıkları ve hatta kaçak mal ticaretinde buldukları da bilinmektedir (Reinsch, 1922, ss. 25-26).

Fransa dönemi diplomasisinde elçiler 3-4 yıllık sürelerle yabancı ülkelere göreve gönderilmektedir. Ancak elçinin görev için gittiği ülkede fazla uzun süre kalmasının o ülkenin kültürünü benimsemesi ve devlet için yürüttüğü misyonunu göz ardı etme tehlikesiyle karşılaşma ihtimali sebebiyle, bu sürenin en fazla dört yıl olarak belirlendiği bilinmektedir (Berridge & James, 2003, s. 167). 17. yüzyıl diplomasisinde elçi olarak seçilen kişiler, görevlerine başlamak üzere ülkelerini terk etmeden önce, kendilerine yazılı yönergeler verilmektedir. Bu yönergede, sadece elçilerin atandıkları ülkede izleyecekleri politika değil, gidecekleri ülkenin sosyal koşulları, karşılaşacağı devlet adamlarının sosyal kökenleri ve özellikleri, ayrıca o ülkede görev yapan diğer elçilerin niteliklerine dair bilgiler de bulunmaktadır (Diplomacy since World War I, 2023).

17. ve 18. yüzyıllarda elçilerin maiyetlerini kendilerinin oluşturduğu görülmektedir. Örneğin Fransa'da elçiler katiplerini kendileri seçmekte ve maaşlarını da kendi servetlerinden ödemektedirler. Katiplerin seçimi özellikle çok önemlidir çünkü bunlar şifrelerden haberdar olan ve elçinin yokluğunda olağan yazışmaları yürütecek olan kişilerdir. Ancak 17. yüzyıl Fransa diplomasisinde elçilerin katiplerini çoğunlukla kendi aile ve arkadaş çevresinden seçmeleri, bu kişilerin görevlerinde pek başarılı olamamaları ile sonuçlanmaktadır. Bu dönemde katiplerin yanı sıra, bir elçinin maiyetinde mutlaka bir din adamı, aşçılar, hizmetçiler, uşaklar, arabacılar, nedimeler ve diğer hizmetkarlar bulunmaktadır. 17. yüzyıl diplomasisinde elçilerin maiyetinin yaklaşık 100 kişiden oluştuğu bilinmektedir. Elçi ve maiyeti tüm eşya ve mobilyalarını da yanında götürmekte ve elçi atandığı ülkede kendi özel parasıyla elçilik binasını kiralamaktadır (Tuncer, 2005, s. 35).

17. ve 18. yüzyıllarda yetkin bir elçinin niteliklerine bakıldığında, öncelikle Latince, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca veya Almanca dillerinden birini ya da bazılarını çok iyi bilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra derin bir tarih bilgisine sahip olmak, askeri, ticari, ekonomik, sosyolojik ve coğrafi konularda uzman olmak, edebiyat, hukuk, matematik, bilim, fizik ve müzik gibi konulardan anlamak gibi özelliklerin ön planda olduğu söylenebilmektedir (Hotman de Villiers, 2003, s. 20). Daha önce de elçilerde olması gereken özelliklerden gözlem yeteneği, sınırsız sabra sahip olmak, çabuk karar verebilmek,

alçak gönüllü olmak, kimseye güvenmemek, iyi bir dinleyici olmak, duygularını denetleyebilmek, cesur ve sakin olmak ve konuk ağırlamayı bilmek ve en önemlisi inandırıcı konuşma yeteneğine sahip olmak gibi özellikler halen devamlılığını korumaktadır (Ünsal, 2019, s. 25). Bu gibi bilgi ve becerilerle birlikte yabancı devlet adamlarıyla siyasi sorunları görüşebilecek ve konuşma sanatında göstereceği ustalık ve beceri sayesinde kendi görüşleri doğrultusunda bir uzlaşmaya varmaya ikna edebilecektir. 17. yüzyıl Fransa diplomasisinde elçinin atandığı yabancı ülkede kendini sevdirmesi ve saydirmasını bilmesi ve çevresinde bir güven duygusu uyandırması gerektiği de ifade edilmektedir. Öncelikle kendi hükümetinin tam güvenine sahip olması gereken elçinin, her ne kadar halen casusluk niteliği taşısa da görünürde dürüst davranışlarıyla hem resmi çevrelerin hem de içinde bulunduğu görev yaptığı toplumun güvenini kazanması da önem teşkil etmektedir (Kingston de Leusse, 1998, s. 86).

Elçilerde aranan tüm bu iyi niteliklere karşın 17. ve 18. yüzyıllarda elçilere onurlu bir casus gözüyle bakılmaya devam edilmiş ve bu yüzyıllarda elçi “yabancı ülkelere ülkesi adına yalan söylemek için gönderilen dürüst bir kişidir” anlayışı hâkim olmuştur. Bizans döneminden gelen rüşvet konusu halen devam etmekte ve bu dönemde elçilerin casusluk yapmaları, rüşvet vermeleri halen hoş karşılanmaktadır (Villar, 2006, s. 191). Yine bu dönemde elçinin atandığı ülkenin içişlerine karışması, bulunduğu ülkedeki karışıklıkları özendirilmesi, tahrik etmesi, yerli halkın arasını bozması, ülkedeki devrimci akımları körüklemesi ve siyasal amaçlarla adam öldürmesi yasal ve hatta zorunlu sayılmaktadır. Devletler hukukunun koruması altında bulunan elçilerin bu yüzyıllarda ülke dışına sürdürebilmeleri ve tutuklanmaları da olağanüstü bir olay olarak değerlendirilmemektedir (Gilbert, 1951, s. 7).

17. ve 18. yüzyıllarda birçok Avrupa devleti, Doğu'daki ülkelerle ticari ilişkilere girme ihtiyacı hissetmiştir. Bu sebeple Fransa, İspanya, Hollanda, Portekiz ve İngiltere gibi devletler Hindistan, Çin, İran ve Endonezya gibi devletlere elçiler göndermeye başlamıştır. Ancak 18. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa devletleri doğu devletleri ile diplomatik ilişkilerini aniden sonlandırmıştır. Bunun sebebi ise doğu Asya'nın hammadde ve doğal kaynak zenginliği karşısında Avrupa devletlerinin bu bölgelere fetih hareketleri başlatmasıyla açıklanabilmektedir. Başta İngiltere olmak üzere Hollanda ve Portekiz gibi ülkeler doğu ve güneydoğu Asya'da sömürgecilik hareketlerine girişmiş ve dolayısıyla bu bölgeler ile diplomatik ilişkileri kesmişlerdir (Versan, 1995, s. 94).

Bu noktadan hareketle, ticari ilişkilere önem veren, ticaretle ayakta kalan toplumların barışa daha önem verdiği ve diplomasiden sıklıkla yararlandığı anlaşılmaktadır. Fetih yoluyla ilerleyen, savaşa meyilli olan ve askeri güçleri üst seviyede olan devletler, özellikle de ticaretten ziyade tarım toplumu iseler, diploması anlayışından yararlanmayı minimum seviyede tutmuş ve diplomasinin gelişimine çok az katkı

yapmışlardır. Dolayısıyla Antik Yunan anlayışından Viyana Kongresi'ne kadar olan dönemde elçiler de devletlerin bu özellikleri bağlamında değişim göstermiştir.

7. Sonuç

Diploması tarihi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların diplomasinin dönemsel ve bölgesel olarak nasıl geliştiğini açıklamaya yönelik bilgiler ortaya koyduğu bilinmektedir. Ancak diploması tarihindeki dönemsel değişikliklerin, elçilerin nitelikleri, konumları, görevleri, hak, ayrıcalık ve bağımsızlıkları anlamında nasıl geliştiği yönünde kapsamlı çalışmalar sınırlı sayıda bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların neredeyse tamamının, diploması tarihi çerçevesinde elçilere yer verdiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmayı benzerlerinden ayıran en önemli farklılık da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çalışma, dönemsel koşulların elçiler üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Avrupa diploması tarihi bağlamında Antik Yunan'dan modern diplomasinin doğuşu olarak kabul edilen Viyana Kongresi'ne kadar olan dönemde, devletlerin askeri ve ekonomik özelliklerinin elçilerin niteliği üzerinde de etkisi olduğu iddia edilmektedir.

Çalışmada diplomasinin tarihsel evrimine, elçilere yönelik değişimin ortaya konması açısından değinilmiştir. Devletlerin, uygarlıkların, imparatorlukların yani modern anlamda ulus devletin ortaya çıkmasından önceki tarihsel süreçteki yönetimlerin, tarım ya da ticaret toplumu olmaları bağlamında değerlendirilmesi ve elçilerin niteliklerinin de buna paralel olarak değiştiğinin ortaya konması mümkün olmaktadır. Bu kapsamda Avrupa diploması tarihinin özelliklerinden yola çıkılarak Antik Yunan dönemi incelendiğinde, Yunan şehir devletlerinin ticarete ağırlık verdikleri, süreçlerin tamamının vatandaşlarla paylaşıldığı açık bir diploması anlayışının hâkim olduğu ve elçilerin niteliklerinin de bununla doğru orantılı olarak geliştiği anlaşılmaktadır. Antik Yunan şehir devletleri elçilerini belli meziyetlere sahip olan vatandaşları arasından seçmektedir. Dolayısıyla ticaretle uğraşan antik Yunan şehir devletlerinde diploması faaliyetleri önem teşkil etmekte, elçilere haberci gözüyle bakılmakta ve bu haberleri taşıyabilecek nitelikte elçiler halk arasından seçilmektedir.

Roma İmparatorluğu dönemine gelindiğinde ise diploması anlayışının çok gelişmediği, diploması özelliklerinin Antik Yunan'dan miras alınarak devam ettirildiği, katkının sadece hukuksal anlamda olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en önemli sebebi olarak da hem Roma Cumhuriyeti döneminde hem de Roma İmparatorluğu döneminde tarımla uğraşan Roma halkının topraklarını genişletmek için fetih yapması dolayısıyla savaşa ağırlık vermesi ve haliyle diploması geri planda kalması gösterilebilmektedir. Askeri gücü gelişmiş, güçlerini savaşarak artırmaya çalışan toplumlarda, devletin gücünün diğer devletlere gösterilmesi aracı olarak gösteriş ve şatafatın ön plana çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple ticaretle uğraşan

devletlerin aksine tarımla uğraşan ve askeri anlamda güçlü olan devletlerin elçilerini mutlaka soylular arasından seçtikleri ifade edilebilmektedir. Kendilerini her anlamda üstün konumda gören devletler kendilerinin temsil aracı olarak gördükleri elçileri soylular arasından seçerek, zenginliklerini ve güçlerini diğer devletlere kanıtlama eğiliminde olmaktadır. Bu durum Bizans İmparatorluğu'nda kısmen devam ederken, bir tarım toplumu olan Bizans İmparatorluğu'nda askeri gücün olmaması, Bizans İmparatorluğu'nun kendine has bir diploması anlayışı geliştirmesine yol açmıştır. Bizans İmparatorluğu her ne kadar askeri güçten yoksun olsa da zengin olduğu izleniminin diğer devletler tarafından görülmesi isteği sebebiyle mümkün olduğu kadar elçilerin soylular arasından seçilerek diploması faaliyetinin yürütüldüğü görülmektedir. Ancak Roma'daki gibi hem askeri anlamda hem de tarım anlamında gelişmiş bir imparatorluk olmaması, askeri gücünün Roma ile kıyaslanamayacak seviyede az olması, elçilerin sadece soylulardan değil halktan da seçilmesine imkân tanımıştır. Dolayısıyla Bizans İmparatorluğu çalışmanın temel argümanına istisna teşkil edilebilecek olan tek dönem olarak gösterilebilmektedir.

Bizans İmparatorluğu dönemi diplomasisinin diğerlerinden farklı bir özelliği daha bulunmaktadır. Bu özellik elçilere gözlem yapmak adına verilen eğitimden kaynaklanmaktadır. Bizans İmparatorluğu diplomasıye kalıcı olarak hile, yalan, iki yüzlülük, dolandırıcılık ve rüşvetle bilgi alma özelliklerini kazandırmıştır. Dolayısıyla askeri gücü olmamasına rağmen özel eğitimden geçirdiği gözlemci elçiler aracılığıyla yürüttüğü diploması sayesinde yaklaşık 1000 yıl kadar ayakta kalmayı başarabilen kendine has bir diploması uygulaması ortaya koymuştur.

15. yüzyıldan itibaren ise yeni bir diploması anlayışının ortaya çıkması sebebiyle elçilerin niteliklerinde de değişim yaşanması kaçınılmaz olmuştur. 15. yüzyılda ticarete çok önem veren İtalyan şehir devletleri arasında ilk sürekli diploması faaliyetlerine geçilmekte ve bir ya da iki yıllığına atanan elçilerin yine dönemin koşulları ile uyumlu olarak seçildikleri ortaya konulabilmektedir. Yeni başlayan sürekli diploması uygulamasının önündeki belirsizlikler başta olmak üzere sürecin zorluğu bu görevlerin soylular tarafından yürütülmesini olanaksız kılmaktadır. Ayrıca Antik Yunan'ın ticaretle olan ilişkisinden yola çıkarak elçilerin özelliklerine dikkat eden bir Antik Yunan diplomasisinin, İtalyan diplomasisine de örnek olduğu ifade edilebilmektedir. 15. yüzyıl İtalyan diplomasisi de ticari ilişkileri sebebiyle, barışın diploması yoluyla tesis edilmesine oldukça önem göstermiş, elçilerini soylulardan ziyade halktan seçmiş, halktan seçtiği elçileri görevi kabul etmeye mecbur bırakmış ve bir anlamda yine casusluk ve hilenin hâkim olduğu bir diploması anlayışını Makyavelist bakış açısıyla devam ettirmiştir.

Çalışmada ortaya konmaya çalışıldığı gibi, diplomasinin ön planda tutulduğu, gelişiminin hukuk ile birlikte şekillendiği dönemlere bakıldığında ticari ilişkilerin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ticaretin ön

planda olduğu toplumlarda diplomasinin kurumsallaşması yönünde atılan adımların ticari ilişkileri düzenleme ihtiyacından doğduğu ifade edilebilmektedir. Bu kurumsallaşma daha ileri seviyeye taşındığında, her ne kadar uzun yıllar boyunca hükümdarların güçlerinin temsil edilmesi olarak değerlendirilse de protokol kurallarının belirlenmesi ve öndegelme sorunun çözülmesine yönelik çalışmalara imkân tanıdığı da bilinmektedir.

Son olarak, bir tarım toplumu olan Fransa'nın 17. yüzyıldan itibaren İtalyan diplomasisini temel olarak geliştirmeye başladığı yeni diplomasi anlayışında gizliliğin hâkim olduğu ifade edilebilmektedir. Sürekli elçilik uygulamasının İtalya'da başlayıp Fransa'ya yayılmasının ardından Fransa, diplomasi alanına damgasını vurmuştur. Roma ve Bizans örneğinde görüldüğü gibi tarımla uğraşan toplumların ticari ilişki geliştirme gibi bir kaygıları olmadığı için diplomasiden yararlanma süreçleri de kendilerine has gelişmektedir. Fransa' da buna örnek olarak değerlendirilebilmektedir. 17. yüzyıl ortalarından itibaren Fransa'da diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi için görevlendirilen elçilerin neredeyse tamamı soylular arasından seçilmektedir. Gümrük bağışıklığı ve vergi bağışıklığından yararlanan ve bazı kaynaklara göre kaçak mal ticareti de yaparak, elçilik görevi aracılığıyla zenginliklerine zenginlik katan soylular bu görevi memnuniyetle kabul etmektedirler. Yani Fransız diplomasisi seçtiği elçileri yeteneklerine göre değerlendirmemekte, toplumdaki statülerine ve zenginliklerine göre sınıflandırmaktadır. Bu durum da askeri olarak güçlü olan devletlerin diplomasi anlayışında güç gösterisine ve şatafata önem verdiklerini yine kanıtlar niteliktedir.

Kaynaklar

- Adcock, F. & Mosley, D. J. (1975). *Diplomacy in ancient Greece*. Thames and Hudson.
- Aksoy M. & Çiçek, A. S. (2018). Redefining diplomacy in the 21st century & examining the characteristics of an ideal diplomat. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 907-921. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mjss/issue/43001/520591>
- Anderson, M. S. (1993). *The rise of modern diplomacy 1450-1919*. Longman Press.
- Aybay, R. (2009). *Tarih ve hukuk açısından konsolosluk*. İş Bankası Yayınları.
- Berridge, G. (2005). *Diplomacy: Theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Berridge, G. & James, A. (2003). *A dictionary of diplomacy*. Palgrave Macmillan.
- Bromley, J. S. (Ed.). (1970). *The new cambridge modern history, the rise of Great Britain and Russia, 1688-1715/25, C. VI*, Cambridge University Press.
- Callus, I. & Borg, R. (2001). Deconstruction and the undoing of diplomacy: A case study involving the Vienna Convention on diplomatic relations. J. Kurbalija & H. Slavik (Edt.), *Language and diplomacy*, (pp. 233-260). Diplo Foundation.
- Campbell, B. (2013). Roma dünyasında diplomasi (yaklaşık M.Ö. 500-M.S. 235). *Tarih Okulu*, 14, 201-224. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/144749>
- Daban, C. (2017). Uluslararası ilişkilerde siyasal aktörler, bürokrasi ve jeopolitik bağlamında diplomasi: Türkiye Cumhuriyeti örneği. *BEU Akademik İzdüşüm*, 2(2), 22-50. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beuibfaid/issue/29631/318215>
- Diplomacy since World War I. (2023). Britannica, <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/Diplomacy-since-World-War-I>
- Eilers, C. (2009). *Diplomats and Diplomacy in the Roman World*. Brill Publishing.
- Elçi, İ. H. (2019). Osmanlı diplomasisi ve gelişim süreci. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 9, 23-38. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kulliyat/issue/52030/565410>
- Eren, E. (2021). Geleneksel diplomasiden modern diplomasiye diplomasinin tarihsel evrimi. *Uluslararası Eşitlik Politikaları Dergisi*, 1(1), 32-55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uepd/issue/68786/1083393>

- Ergüven, N. S. (2016). Uluslararası hukukun tarihsel boyutuyla diplomasinin kurumsal gelişim süreci. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 111-141. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobild/issue/80942/1391169>
- Estin, C. & Laporte, H. (2002). *Yunan ve Roma mitolojisi*. (M. Eran, Çev.). Tübitak Yayınları.
- Gilbert, F. (1951). The new diplomacy of the eighteenth century. *World Politics*, 4(1), 1-38. <https://doi.org/10.2307/2008899>
- Gönlübol, M., (2000). *Uluslararası politika*. Siyasal Kitabevi.
- Grote, G. (1854). *History of Greece*, C. XI. John Murray.
- Hamilton, K. & Langhorne, R. (1995). *The practice of diplomacy: It's evolution, theory and administration*. Routledge.
- Hotman de Villiers, J. (2003). *De la charge et dignité de l'ambassadeur*. Essec- Iréné.
- İskit, T. (2007). *Diplomasi, tarihi, teorisi, kurumları ve uygulaması*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Karaağaç, Y. (2019). Diplomasi olgusu çerçevesinde propaganda ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkileşimi ve farklılıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 690-705. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bseusbed/issue/50446/639393>
- Kingston de Leusse, M. (1998). *Diplomatie une sociologie des ambassadeurs*. L'Harmattan.
- Kodaman, T. & Akçay, E. Y. (2010). Kuruluştan yıkılışa kadar Osmanlı diplomasi tarihi ve Türkiye'ye bıraktığı miras. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 75-92. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117908>
- Lerner, R. (1993). *Western civilizations: Their history and culture*. WW Norton & Company.
- Machiavelli, N. (2008). *The Prince*. Hackett Publishing Company.
- Meray, S. L. (1956). Diplomasi temsilcilerinin hukuki statüsü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11(3), 79-117. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000000249
- Millar, F. (1988). Government and diplomacy in the Roman Empire during the first three centuries. *International History Review*, 10(3), 345-377. <https://doi.org/10.1080/07075332.1988.9640482>
- Nicolson, H. (1950). *Diplomacy*. Oxford University Press.

- Nicolson, H. (1954). *The evolution of diplomatic method*. Constable and Co. Ltd.
- Pomyetkin, V. (2009a). *Uluslararası ilişkiler tarihi-I* (A. Tokatlı, Çev.). Evrensel Basım.
- Pomyetkin, V. (2009b). *Diplomasi tarihi cilt I* (A. Tokatlı, Çev.). Evrensel Yayınları.
- Reçber, K. (2011). *Diplomasi ve konsolosluk hukuku*. Dora Yayıncılık.
- Reinsch, P. (1922). *Secret diplomacy*. Brace and Company.
- Riccardi, L. (2000). An outline of Vatican diplomacy in the early modern age. D. Frigo (Ed.), *Politics and diplomacy in early modern Italy: The structure of diplomatic practice 1450-1800*. Cambridge University Press.
- Sander, O. (2010). *Anka'nın yükselişi ve düşüşü Osmanlı diplomasi tarihi üzerine bir deneme*. İmge Yayınları.
- Sivrioğlu, U. T. & Yılmaz, M. E. (2017). İlk çağ uygarlıklarında diplomasi. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 179-227. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/392024>
- Tuncer, H. (1984). Tarihte ve günümüzde ad hoc diplomasi. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 4(1), 50-57. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iumhmohb/issue/9386/117739>
- Tuncer, H. (2005). *Eski ve yeni diplomasi*, Ümit Yayınları.
- Turan, N. S. (2004). Osmanlı diplomasisinde Batı imgesinin değişimi ve elçilerin yetkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 57-86. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed/issue/30238/326585>
- Ünsal, G. (2019). Diplomasi dili ve çevirisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 22-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/rumelide/issue/50485/656595>
- Versan, R. (1995). Tarih boyunca ve günümüzde diplomasi. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 10, 89-96. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusiyasal/issue/622/6333>
- Villar, C. (2006). *Le discours diplomatique, L'Harmattan*.
- Viotti, P. R. & Kauppi, M. V. (2001). Diplomacy: Managing relations among states. P. R. Viotti, & M. V. Kauppi (Edt.), *International relations and world politics: Security, economy, identity*, (pp. 102-139). Prentice Hall.

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar)ın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazar dergide yayınlanan çalışmasının telif hakkına sahiptir ve bu çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.

I Kings 12:1-24 and The Challenge of Religion and Ethnicity in Nigeria

Favour C. Uroko* ¹ Maria Nneka Agbasianya ²

Abstract: This paper examines the account of segregation in 1 Kings 12:1-24, where the Kingdom of Israel divides into two distinct entities due to political, religious, and ethnic tensions. By analysing this biblical narrative, the study highlights the destructive consequences of division based on cultural and religious differences. The paper draws parallels to the contemporary context of Nigeria, a nation marked by diverse ethnic and religious identities. It argues that the story serves as a cautionary tale for Nigeria, emphasizing the dangers of allowing cultural and religious differences to foster division and conflict. This is a qualitative study using the narrative method. Data was obtained from secondary sources and analysed using the content analysis method of analyzing qualitative secondary data. The impacts of the culture of religion and ethnicity reveal that it affects electoral politics, governance and representation, conflict and instability, social cohesion, education and socialisation, and economic inequality. Emerged themes include a) leadership and consultation, b) economic disparities and grievances, c) responses to grievances, d) secessionist movements, and e) the role of mediation and reconciliation. Nigerian leaders might draw a cue from Rehoboam's failures by encouraging communication, attending to the economic requirements of all areas, and using mediators to help settle disputes amicably.

Keywords: Culture of Religion, Ethnicity, 1 Kings 12, Rehoboam

1. Introduction

The narrative of 1 Kings 12:1-24 serves as a poignant and cautionary tale about the perils of division rooted in religious and ethnic differences. This biblical account, detailing the split of the United Kingdom of Israel under Rehoboam, offers valuable lessons that resonate deeply with contemporary issues in Nigeria. Nigeria, a nation marked by a rich tapestry of cultures, religions, and ethnicities, frequently grapples with tensions and conflicts arising from these very diversities. The pericope concerns the cultural segregation that was forced on the people of Israel by Solomon and perpetuated by Rehoboam. According to Boa (2024), Rehoboam was the king of a united Israel. The people who were from the tribe Rehoboam were exempted from forced labour and taxation, but other people who were not from his tribe were forced to pay outrageous tax and indirectly engage in forced labour with no pay. It led to the separation of Israel based on tribal differences. Herron (2021) notes that it was in the 10th century BCE that the great divide,

¹University of Nigeria, Department of Religion and Cultural Studies, Nsukka, Nigeria, favour.uroko@unn.edu.ng, ORCID ID: 0000-0003-1678-704X,*Corresponding Author

²University of Nigeria, Department of Religion and Cultural Studies, Nsukka, Nigeria, agbasianyanneka@gmail.com, ORCID ID: 0009-0006-0293-1484

Received: 20 May 2024, **Accepted:** 10 October 2024, **Online:** 18 October 2024

Cite as: Uroko, F. C. & Agbasianya, M. N. (2024). I Kings 12:1-24 and the challenge of religion and ethnicity in Nigeria. *Universal Journal of History and Culture*, 6(2), 195-209. <https://doi.org/10.52613/ujhc.1487191>

which split the people into the kingdoms of Israel and of Judah, occurred.

Nigeria is a country rich in cultural diversity, with religion and ethnicity playing pivotal roles in shaping its social, political, and economic landscape. Nigeria is home to over 250 ethnic groups, with the three largest ethnic groups. The most populous and politically influential being Hausa-Fulani 29%, Yoruba 21%, Igbo (Ibo) 18%, Ijaw 10%, Kanuri 4%, Ibibio 3.5%, and Tiv 2.5% (CIFORD, 2016). According to Green (2023), Nigeria has more than 300 ethnic groups, over 500 languages, and many distinct religious and regional differences. He further noted that Nigeria is one of the world's most culturally diverse countries, which is a source of a rich cultural heritage, but when political elites seek to exploit it for their own gain, it can also be a vulnerability. In no order of importance, The Hausa-Fulani are predominantly found in the northern part of Nigeria; the Hausa-Fulani are primarily Muslim and have a hierarchical social structure. Also, the Hausa-Fulani are known for their strong political influence and cultural traditions. The Igbo are predominantly in the southeastern region, are mostly Christian, and are known for their entrepreneurial spirit and vibrant culture, which includes unique traditional practices and a strong sense of community. The Yoruba is located mainly in the southwestern region. The Yoruba are religiously diverse, with a mix of Muslims, Christians, and adherents of traditional religions. They have a rich cultural heritage, including music, art, and festivals. Other ethnic groups are the Tiv, Kanuri, Ibibio, Ijaw, and many others, each contributing to Nigeria's cultural mosaic.

Nigeria is roughly evenly split between Islam and Christianity, with a minority adhering to traditional African religions. Islam is most prevalent in the north and among the Hausa-Fulani, Yoruba, and Kanuri ethnic groups (Brann, 1991). Islamic practices and the implementation of Sharia law in some northern states significantly influence the region's culture and politics (Kendhammer, 2013). Christianity is predominantly practiced in the southern and central regions among the Yoruba, Igbo, and other ethnic groups. Christianity's presence has led to the establishment of numerous churches, schools, and social services. Religion and ethnicity in Nigeria are complex and multifaceted, shaping individual and collective identities, influencing social interactions and political dynamics, and presenting both opportunities for unity and challenges for cohesion.

Unfortunately, in Nigeria, leaders engage in ethnic and religious politics during campaigning campaigns in order to mobilize support. During elections, they use these two variables to gain followership by inciting one religion against the other. Politicians have taken pleasure in using religion to divide Nigerians against themselves for political or selfish reasons (Vanguard, 2018). The mixing of religion and politics is an impediment to progress and development because religion and ethnicity can also be used to mobilize ethnic

support against political competition from other groups (Balogun, 2023). Nigeria is not only multireligious but also multiethnic. The country has witnessed many incidents of conflicts along an ethno-religious line. It is on this premise that this study would examine these issues from the lens of 1 Kings 12:1-24.

This is a qualitative study using the narrative method. The narrative method is important because it allows for the exploration of personal experiences and captures the complexity of lived experiences, highlighting diverse perspectives, and is especially useful in understanding cultural, social, and psychological dynamics. Data was obtained from secondary sources such as newspapers, magazines, journals, and periodicals. The collected data was analysed using content analysis. First, this study explores segregation in 1 Kings 12:1-24. Second, it examines the culture of religion and ethnicity in Nigeria. Third, it analysed the implications of culture, religion, and ethnicity in Nigeria. Fourth, it discusses I Kings 12:1-24 in the Nigerian context.

2. Segregation in 1 Kings 12:1-24

The narrative of 1 Kings 12:1-24 encapsulates a pivotal moment in the history of Israel, where political, social, and spiritual factors converge to precipitate a significant division. It gave the narrative about the events leading to the split of the United Kingdom of Israel into two separate entities: the northern kingdom of Israel and the southern kingdom of Judah. It was around 930 B.C. that Israel divided, with the kingdom split into a northern kingdom, which retained the name Israel, and a southern kingdom called Judah, named after the tribe of Judah that dominated the new kingdom (Jarus, 2022). The segregation depicted in this passage provides a profound commentary on the consequences of leadership decisions driven by a lack of empathy and the disregard for collective unity.

Rehoboam, the son of Solomon, ascended to the throne. According to Bongoyok (2019), when Rehoboam succeeded his father around 729 B.C., he had everything at his disposal to bring Israel to a higher level or, at the very least, preserve the national achievements and thus maintain a very high level of peace and prosperity. Unfortunately, despite the apparent political and socio-economic achievements, a social cancer threatened the health of the nation. One of the root causes of that problem was that Solomon had subjected the people to enormous taxes (1 Kings 4:19, NIV; Shaw, 1997) to maintain the lifestyle of the palace and the monarchy. The people of Israel, led by Jeroboam, approach Rehoboam with a request, which is to lighten the heavy yoke imposed by his father.

The negotiation scene contains no personal criticism against Jeroboam, whereas in his speech, Abijah

uses the disparaging title of “slave of Solomon” (Selman, 2008). In chapter 10, the people of the north are presented with a legitimate party, and shortly after, the prophet Shemaiah describes them as “brothers” (11.4), while Abijah describes them as “worthless scoundrels” (13.7). Abijah’s description of Rehoboam as “young and irresolute” contradicts Rehoboam’s behaviour in ch. 10 (Amar, 2017). Solomon’s reign, though marked by prosperity and grand architectural achievements, was also characterised by forced labour and high taxes. The people seek relief from these burdens, hoping for a more compassionate and equitable rule under Rehoboam.

Rehoboam’s response to this critical request becomes the turning point of the narrative. He initially seeks counsel from the elders who had served his father. They advise him to be a servant to the people and to speak kindly to them, suggesting that such an approach would ensure their loyalty and service in return (Shaw, 1997). However, Rehoboam rejects this wise counsel. Instead, he turns to the younger men who had grown up with him, and they advise a harsher stance: to increase the burdens and discipline the people with scorpions instead of whips. When Rehoboam delivers this harsh message to the assembly of Israel, it ignites a rebellion. The northern tribes, feeling disregarded and oppressed, seceded from the house of David, proclaiming Jeroboam as their king. This act of segregation resulted in the formation of two separate kingdoms: Israel in the north, with its capital eventually in Samaria, and Judah in the south, with Jerusalem as its capital.

The division of the kingdom is not merely a political split but also signifies a deeper social and religious segregation. The northern kingdom, under Jeroboam, establishes alternative centers of worship in Bethel and Dan to prevent the people from going to Jerusalem. This move institutionalises the separation and sets the stage for divergent religious practices, further entrenching the divide between the two kingdoms. The story of 1 Kings 12:1-24 underscores several key themes related to segregation (Gill, 2023). Firstly, it highlights the role of leadership in either bridging or exacerbating divides. Rehoboam’s failure to heed wise counsel and his choice to adopt a divisive approach underscore the destructive potential of insensitive and authoritarian leadership. Secondly, it illustrates the socio-economic dimensions of segregation, where heavy burdens and unequal treatment can lead to societal fractures. Lastly, the narrative points to the lasting impact of religious and cultural rifts, which can become institutionalised and perpetuate division over generations.

The segregation depicted in 1 Kings 12:1-24 serves as a stark reminder of the consequences of divisive leadership and the importance of empathy, equity, and unity. This ancient narrative continues to offer valuable lessons for contemporary societies, emphasising the need for inclusive governance and the dangers

of allowing socio-economic, cultural, and religious differences to drive wedges between communities.

3. Religion and Ethnicity in Nigeria

Nigeria, often referred to as the "Giant of Africa," is a nation of remarkable diversity, with over 250 ethnic groups and a myriad of religious beliefs coexisting within its borders (Olayiwola, 2019). This rich tapestry of cultures and faiths is both a source of strength and a potential flashpoint for conflict. Understanding the place of religion and ethnicity in Nigeria is crucial to comprehending the complexities of its social dynamics, political landscape, and ongoing challenges.

Nigeria's ethnic diversity is one of the most striking aspects of its cultural identity. The three largest ethnic groups are the Hausa-Fulani in the north, the Yoruba in the southwest, and the Igbo in the southeast. Each of these groups has its own distinct language, customs, and traditions. Beyond these major groups, there are numerous smaller ethnic communities, each contributing to the country's cultural mosaic. This ethnic diversity has historically played a significant role in shaping Nigeria's political and social structures. During the colonial era, the British implemented a policy of indirect rule in northern Nigeria (Reynolds, 2001), but implemented direct rule in southern Nigeria, especially in southeastern Nigeria. When the British tried to establish indirect rule in eastern Nigeria, it brought about the Aba women's riot of 1929 (Uchendu & Okonkwo, 2021). These historical divisions have continued to influence Nigeria's post-independence politics, where ethnic identity often intersects with political allegiance and competition for resources.

Religious pluralism is another defining feature of Nigerian society (Ogunleye, 2021). Nigeria's religious diversities feature mainly Christians, Muslims, and adherents of various forms of African traditional religions (ATRs) (Atsenuwa, 2016.). The country is predominantly split between Islam, practiced mainly in the northern regions, and Christianity, dominant in the southern and central parts. Additionally, there are numerous adherents of Indigenous African religions, which are often syncretised with the major faiths. Religion in Nigeria is not just a matter of personal belief but a powerful force in public life. This is because religion draws its strength from its potency to induce or bring about change in the attitudes of its adherents, either positively or negatively (Casimir vd., 2014). It influences social norms, educational systems, and even political affiliations. Religious leaders often wield significant influence, and religious institutions play critical roles in community life and social services (Onapajo, 2012; Ajetomobi, 2018). However, this deep-seated religiosity also has the potential to fuel sectarian tensions, particularly when political and religious interests intersect.

The interplay between religion and ethnicity in Nigeria creates a complex web of identity politics. Ethnic and religious identities often overlap, leading to situations where conflicts are perceived through both lenses (Thaut Vinson, 2020). For instance, clashes between different communities can be seen as both ethnic and religious disputes, complicating resolution efforts. This dual identity can also be manipulated by political actors seeking to consolidate power or undermine opponents. Politicians may exploit ethnic and religious sentiments to rally support or discredit rivals, further deepening societal divides (Bamidele, 2020). This politicisation of identity has been a recurrent theme in Nigeria's electoral processes and governance.

Religion and ethnicity in Nigeria present both challenges and opportunities. On the one hand, the potential for conflict remains a significant concern. Ethno-religious violence, such as the clashes between different communities in the Middle Belt region or the insurgency in the northeast led by Boko Haram, highlights the volatility that can arise from these divisions (Faluyi vd., 2019). Since gaining independence from the British in 1960, the country has experienced numerous religious crises, which have continued into the 1990s and 2000s. Examples include the Kafanchan-Kaduna dispute of the 1980s and 1990s; the Kaduna Sharia riots of 2000 and the Bauchi riots of 2001, both caused by the implementation of Sharia law in those states; and the Jos riots of 2001, which were sparked by a governmental appointment. Hundreds of people were killed during these battles, and the consequences extended beyond national borders (Fox, 2021). Since 2008, Boko Haram has been an increasing threat to national security. The terrorist organisation is ranked the 4th deadliest terror group in the world and aims to establish an Islamic state in northern Nigeria. It opposes the Westernisation of the country, to which it links Christianity (Fox, 2021).

On the other hand, Nigeria's diversity also offers a wealth of opportunities for cultural exchange, innovation, and growth. The country's vibrant arts, music, and literature scenes are a testament to the creative potential that arises from its diverse cultural heritage. Moreover, interfaith and interethnic initiatives aimed at promoting dialogue and understanding can serve as models for peacebuilding and social cohesion. Religion and ethnicity in Nigeria are multifaceted and deeply ingrained aspects of the nation's identity. While it poses challenges, particularly in terms of conflict and political manipulation, it also enriches Nigerian society and offers pathways for building a more inclusive and harmonious future.

4. Implications of Religion and Ethnicity in Nigeria

Religion and ethnicity in Nigeria have profound implications for various aspects of the country's life. These implications can be seen in the political sphere, social interactions, economic development, and efforts toward national unity.

4.1 Electoral Politics

Religion and ethnicity play significant roles in electoral politics in Nigeria. Political parties and candidates often align along religious and ethnic lines to garner support from specific communities. Thus, religion is a major factor in presidential elections, while ethnicity is a major factor in gubernatorial elections in Nigeria. During the 16 April 2011 presidential election in Nigeria, there was a religious divide. Southerners were willing to vote for a Christian candidate, while northerners were willing to vote for a northern candidate. It is the first time in Nigeria's recent history (Fourth Republic) that the election result has exposed the huge division between the Muslim north and Christian south (Jameel, 2011). This alignment can lead to the marginalisation of minority groups and the perpetuation of regional divisions. For instance, political campaigns at the federal level frequently exploit religious and ethnic sentiments to rally votes, sometimes at the expense of national unity and democratic principles. Lamenting on this menace, Isiaq, Adebisi, & Bakare (2018) lamented that elections in highly polarised Nigeria are a mere ethnic and religious census, where ethnic and religious groups with a high population are exploiting politicians for political gain. At the state level, we see this challenge. For instance, in Benue State, Idoma people are politically second-class citizens. They are not given the opportunity to be the governor of Benue State by the Tiv ethnic group.

4.2 Conflict and Instability

Ethno-religious tensions often manifest in conflicts and violence. Regions like the Middle Belt and the Northeast have witnessed violent clashes rooted in religious and ethnic differences, exacerbated by competition over resources such as land and political power. According to Uroko & Obiorah (2024), women and girls are the most affected by these violent conflicts. These conflicts undermine national security and pose significant challenges to peace and development. In the southeast of Nigeria, there are the troubling activities of the indigenous people of Biafra (IPOB), who claimed to be fighting for the emancipation of the people of eastern Nigeria. Their activities have led to the destruction of lives and property (Chukwu vd., 2023). In the Western Part of Nigeria, there are the activities of Sunday Adeyemo

Igboho armed groups fighting for the secession of western Nigeria due to the encroaching of activities of Fulani herdsmen of northern Nigeria. Aliyu & Kaffi (2024) relate that the year 2021 was the peak of the agitation for the Oduduwa Republic, championed by Igboho and strongly backed by Prof. Banji Akintoye-led Omo Ilana Oodua, formerly known as the Yoruba World Congress (YWC). This led to some level of unrest in western, eastern, and northern Nigeria.

4.3 Cultural Preservation and Expression

Nigeria's cultural diversity is a source of rich heritage and artistic expression. Ethnic and religious traditions contribute to a vibrant cultural scene, including festivals, music, dance, and art. These cultural practices help preserve historical identities and promote tourism, fostering national pride and economic opportunities.

4.4 Economic Inequality

Economic opportunities in Nigeria are often influenced by ethnic and religious affiliations. Disparities in resource allocation, employment, and business opportunities can exacerbate tensions and fuel perceptions of marginalisation among certain groups. This inequality can hinder inclusive economic growth and perpetuate cycles of poverty and underdevelopment in marginalised regions.

4.5 Regional Development

The concentration of certain ethnic and religious groups in specific regions can impact development patterns. For example, the oil-rich Niger Delta, predominantly inhabited by ethnic minorities, has faced neglect and underdevelopment despite its significant contribution to the national economy. Fortunately, all the oil-producing states in Nigeria receive an additional allocation separately during the monthly allocation subvention. The 13 percent derivation is the establishment of the Niger-Delta Development Commission (NDDC). Funds earmarked to nine oil-producing states as the 13 percent derivative from oil and gas revenue rose to about N85bn in February 2024 (Channels Television, 2024). Unfortunately, all the money pushed into NDDC in the Ministry for Niger-Delta, which is enough, has had nothing to show that the oil-producing state was not neglected by the Federal Government on ethnic or religious grounds. The governors and local government chairmen of the affected regions have to be blamed also for the misappropriation of resources.

4.6 Identity Politics

The prominence of religion and ethnicity in Nigerian politics and society often leads to identity politics, where individuals prioritise their ethnic or religious identity over national identity. During the regime of Muhammed Buhari, people were given positions more based on their religious and ethnic foundation. More people from northern Nigeria were given positions of leadership in civil and military spheres. Buhari is on a project in which he is fast turning Nigerians from other parts of the country into subjects of the Hausa-Fulani (Fasan, 2019). This can weaken the sense of national unity and hinder efforts to build a cohesive national identity.

5. I Kings 12:1-24 in the Nigerian Context

1 Kings 12:1-24 provides a profound lens through which to examine the issue of tribalism in Nigeria. The passage, detailing the division of the United Kingdom of Israel into the northern and southern kingdoms, offers valuable parallels to Nigeria's struggles with religious and ethnic divisions. In 1 Kings 12:1-24, Rehoboam becomes king after Solomon. The people of Israel, feeling overburdened by Solomon's heavy yoke, ask Rehoboam to lighten their load. Rehoboam first consults the older advisors, who suggest he ease the burdens. However, he dismisses their advice in favour of the younger advisors, who recommend he increase the burdens. Rehoboam's harsh response leads to a rebellion, causing the ten northern tribes to secede and form their own kingdom under Jeroboam, leaving Rehoboam to rule over Judah and Benjamin.

5.1 Ethnic and Tribal Divisions

Just as Israel was divided into different tribes, Nigeria is a nation of over 250 ethnic groups, with significant historical and socio-political divisions among them. The tribes of Israel had distinct identities and grievances, much like Nigeria's ethnic groups, which often have competing interests and demands. The divided Israel kingdoms headed for disaster. Judah's heavy-handed Rehoboam no longer desired to serve the people, and Israel's Jeroboam led the people backward into spiritual idolatry with the worship of golden calves (Capps, 2019).

5.2 Leadership and Consultation

Rehoboam's failure to heed wise counsel reflects the challenges Nigerian leaders face in balancing the diverse needs of various ethnic groups. Decisions influenced by a narrow circle of advisors can exacerbate ethnic tensions, as leaders may prioritise the interests of their own ethnic or tribal groups over national

unity.

5.3 Economic Disparities and Grievances

The request for a lighter burden parallels the economic disparities among Nigeria's regions. The northern Israelites pleaded with Rehoboam to lighten their burden. This is similar to the same plea that some sections of Nigerians are pleading with the federal government. The harsh economic policies are biting hard on the poorer section of the masses. The people are crying for a better living; however, it seems the more they cry, the more tyrannical the Nigerian government becomes. Also, some regions, such as the eastern region, have long been complaining of unfair treatment in the allocation of human and material resources at the federal level. This has fuelled contemporary ethnic grievances and calls for greater autonomy or even secession by the people of eastern Nigeria.

5.4 Responses to Grievances

Rehoboam's harsh response led to division, similar to how heavy-handed or insensitive responses by Nigerian authorities to ethnic grievances can intensify divisions. The Nigerian government's approach to addressing (or failing to address) the demands of different ethnic groups can either mitigate or exacerbate tribalism. The cry of the people of Israel in Rehoboam's day may provide a key to a major underlying cause of the division. When Rehoboam, Solomon's son, refused to listen to the plea of the people for an easier burden, they said to him and to each other, "What portion do we have in David? We have no inheritance in the son of Jesse; to your tents, O Israel! Now look after your own house, David!" (1 Kings 12:16, NIV; Brindle, 1984).

5.5 Secessionist Movements

The secession of the northern tribes of Israel is reminiscent of Nigeria's history with the Biafran War and ongoing calls for independence by groups like the Indigenous People of Biafra (IPOB). Such movements often gain momentum when groups feel their voices are unheard and their needs are unmet.

5.6 Role of Mediation and Reconciliation

The intervention of Shemaiah, urging against civil war, highlights the role of mediators in preventing conflict. In Nigeria, religious leaders, traditional rulers, and civil society play crucial roles in mediating disputes and fostering dialogue among ethnic groups to promote peace and unity. The story of Rehoboam's

mistakes and the resulting division of Israel offers a powerful analogy for Nigeria's struggles with tribalism. By embracing inclusive governance, addressing economic inequalities, and fostering dialogue, Nigerian leaders can work towards overcoming the deep-seated ethnic divisions that challenge national unity. Reflecting on these biblical lessons can help Nigeria navigate its complex ethnic landscape and build a more cohesive and harmonious society.

5.7 Recommendation and Conclusion

Nigerian leaders can learn from Rehoboam's failure by ensuring their decisions are inclusive and considering the perspectives and needs of all ethnic groups to foster national cohesion. Reducing economic disparities through equitable resource distribution and development initiatives can address some of the root causes of ethnic tensions. Engaging in dialogue with ethnic groups, listening to their grievances, and responding empathetically can prevent escalation and promote unity. Leveraging the influence of neutral mediators can help resolve conflicts and build bridges between divided communities. The narrative of 1 Kings 12:1-24, depicting the division of Israel under Rehoboam's reign, serves as a poignant allegory for the challenges of religion and ethnicity in Nigeria. Rehoboam's failure to heed wise counsel and his harsh response to his people's grievances led to a significant schism, much like how insensitive leadership and economic disparities can deepen ethnic divides in Nigeria. Drawing parallels between the ancient tribes of Israel and Nigeria's myriad ethnic groups reveals the importance of inclusive leadership, equitable resource distribution, and empathetic governance. Nigerian leaders can learn from Rehoboam's mistakes by fostering dialogue, addressing the economic needs of all regions, and leveraging mediators to resolve conflicts peacefully. Ultimately, reflecting on this biblical story underscores the necessity of unity in diversity. By prioritizing collective well-being and promoting a sense of shared national identity, Nigeria can work towards overcoming tribalism and building a more harmonious and cohesive nation.

References

- Aliyu, A., & Kaffi, A. (2024). How renewed Yoruba nation agitation unsettles South-West. Daily Trust. <https://dailytrust.com/how-renewed-yoruba-nation-agitation-unsettles-south-west/>
- Amar, I. (2017). The characterization of Rehoboam and Jeroboam as a reflection of the Chronicler's view of the schism. *The journal of Hebrew scriptures*, 17. <https://doi.org/10.5508/jhs.2017.v17.a9>
- Ajetomobi, O. A. (2018). The role of religious leaders in the sustainability of democracy in Nigeria. *Kaduna Journal of Humanities*, 2(3), 265-284.
- Atsenuwa, A. (2016). *Religious pluralism and the situation of religious rights in Nigeria*. Presentation at the 23rd Symposium on Law and Religion, International Centre for Law and Religion, Brigham Young University, Provo, Utah. <https://cdn-legacy.iclrs.org/content/events/123/3465.pdf>
- Balogun, A. (2023). Nigeria's election: Six dangers of mixing religion with politics. *The Conversation*. <https://theconversation.com/nigerias-election-six-dangers-of-mixing-religion-with-politics-198928>
- Bamidele, S. (2020). Ethnic conflict and the politics of spoils in Nigeria. *Social Change*, 50(4), 569-583.
- Boa, K. (2024). *1 Kings 12: The kingdom divided*. Ken Boa. <https://kenboa.org/biblical/1-kings-12-the-kingdom-divided/>
- Bongoyok, M. (2019). Rehoboam syndrome: The loss of unity in Israel and lessons for fruitful negotiations between the government and special interest groups. *WCIU Journal*. 1-7.
- Brann, C. M. B. (1991). Language and ethnicity in Nigeria. *International Review of Sociology*, 2(1), 122-144.
- Brindle, W. (1984). The causes of the division of Israel's Kingdom. *SOR Faculty Publications and Presentations*, 76- 223-233.
- Capps, M. (2019, October 21). *The kingdom divided*. He Reads Truth. <https://hereadstruth.com/2019/10/21/the-kingdom-divided/>
- Casimir, A., Nwaoga, C. T., Ogbozor, R., & Chrysanthus, F. (2014). Religion, violence, poverty and underdevelopment in West Africa: issues and challenges of Boko Haram phenomenon in Nigeria. *Open Journal of Philosophy*, 4(1), 59-67.

- Channels Television. (2024, March 20). *Oil-producing states 13% derivative fund hits N85bn in February – NBS*. <https://www.channelstv.com/2024/03/20/oil-producing-states-13-derivative-fund-hits-n85bn-in-february-nbs/>
- Chukwu, O. E., Theophilus, N. B., Ikpozu, S. C., Umahi, R. C., Aja, N. I., Eze, O. U., & Egejuru, G. C. (2023). Effects of the Indigenous people of Biafra's sit-at-home order on the economy of South-Eastern Nigeria. *South East Political Science Review*, 8(2).
- CIFORD. (2016). *CIFORB country profile – Nigeria*. <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/ptr/ciforb/resources/Nigeria.pdf>
- Faluyi, O. T., Khan, S., & Akinola, A. O. (2019). *Boko Haram's terrorism and the Nigerian state*. Cham: Springer Nature.
- Fasan, R. (2019, January 30). *Muhammadu Buhari and Nigeria's tribal politics*. Vanguard. <https://www.vanguardngr.com/2019/01/muhammadu-buhari-and-nigerias-tribal-politics/>
- Fox, G. (2021). *Religious conflict in Nigeria: How it has become a threat to national security and what can be done to stop it*. Hart UK.
- Gill, B. (2023, June 25). *The story of Rehoboam*. Helton Drive. <http://www.heltondrive.org/online-media/all-sermons/2023/06/25/the-story-of-rehoboam>
- Green, M. (2023). *Nigeria has more than 500 languages, 300 ethnic groups... and critically important elections*. Wilson Center. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/nigeria-has-more-500-languages-300-ethnic-groups-and-critically-important-elections>
- Isiaq, A. A., Adebisi, O. M., & Bakare, A. R. (2018). Ethnicity and election outcomes in Nigeria. *Journal of African Elections*, 17(1), 117-135.
- Jarus, O. (2022, September 22). *Ancient Israel: History of the kingdoms and dynasties formed by ancient Jewish people*. Live Science. <https://www.livescience.com/55774-ancient-israel.html>
- Kendhammer, B. (2013). The sharia controversy in Northern Nigeria and the Politics of Islamic law in new and uncertain democracies. *Comparative Politics*, 45(3), 291-311.
- Ogunleye, A. (2021). Religious pluralism and inter-religious encounters in the 21st century Nigeria. *Journal of Social Sciences and Humanities Research*, 4(2), 25.

- Olayiwola, A. O. (2019). Inter-religious and inter-ethnic co-existence in Nigeria: Reflections and policy option. *Annals of Journalism and Mass Communication*, 1(2), 23-41.
- Onapajo, H. (2012). Politics for God: Religion, politics and conflict in democratic Nigeria. *The Journal of Pan African Studies*, 4(9), 42-66.
- Reynolds, J. (2001). Good and bad Muslims: Islam and indirect rule in Northern Nigeria. *The International Journal of African Historical Studies*, 34(3), 601-618.
- Selman, M. J. (2008). *2 Chronicles* (TOTC). Leicester: Inter-Varsity Press.
- Shaw, C. S. (1997). The sins of Rehoboam: The purpose of 3 Kingdoms 12.24a-Z. *Journal for the Study of the Old Testament*, 22(73), 55-64. <https://doi.org/10.1177/030908929702207304>
- Thaut Vinson, L. (2020). Disaggregating ethnicity and conflict patterns: Evidence from religious and tribal violence in Nigeria. *Ethnopolitics*, 19(1), 19-44.
- Uchendu, E., & Okonkwo, U. (2021). The Aba Woman's War of 1929 in Eastern Nigeria as anti-colonial protest. In E. Uchendu & U. Okonkwo (Eds.), *The Routledge Companion to Black Women's cultural histories* (pp. 245-254). Routledge.
- Uroko, F. C., & Obiorah, M. J. (2024). 'Displaced in the name of religion': Girl child abuse and community healthcare workers' response to women crying for help in IDP camps in North Central, Nigeria. *Bioethics*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/bioe.13305>
- Vanguard. (2018, November 4). 2019: Politicians using religion to divide Nigerians, says cleric. Vanguard. <https://www.vanguardngr.com/2018/11/2019-politicians-using-religion-to-divide-nigerians-says-cleric/>

Article Information Form

Author(s) Contributions: All authors contributed equally to the writing of this paper. All authors read and approved the final manuscript.

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the authors.

Copyright Statement: Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.

Supporting/Supporting Organizations: No grants were received from any public, private or non-profit organizations for this research.

Ethical Approval and Participant Consent: It is declared that during the preparation process of this study, scientific and ethical principles were followed and all the studies benefited from are stated in the bibliography.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.